

Stofmiljø og hverdagsliv på Indre Vesterbro

Udarbejdet af lektor Esben Houborg og videnskabelig assistent Jonas Wielandt Holdt, Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet.

Juni 2018

Det projekt, der beskrives i denne rapport, er støttet økonomisk af Justitsministeriets Forskningspulje. Projektets gennemførelse og resultater er alene forfatterens ansvar. De vurderinger og synspunkter, der fremsættes i rapporten, er forfatterens egne og deles ikke nødvendigvis af Justitsministeriet.

Indhold

1	Stofmiljø og hverdagsliv på indre Vesterbro	4
1.1	Stofscener i by-sociologisk belysning	6
1.1.1	Undersøgelsesområdet	8
1.1.2	Projektdesign og metoder	8
1.2	Beboernes oplevelse af stofmiljøet på Indre Vesterbro	9
1.2.1	Tryghed	10
1.2.2	Tilfredshed med at bo på Vesterbro	14
1.3	Oplevelser og erfaringer med stofmiljøet	14
1.3.1	Stofindtagelse i det offentlige rum	14
1.3.2	Fund af kanyler og andet stofrelateret affald	18
1.3.3	Stofhandel	22
1.3.4	Larm, råb og sammenstimlen af stofbrugere	24
1.3.5	Nabogener	26
1.3.6	Indstilling til stofindtagelsesrummene	27
1.3.7	Forskellige holdninger til stofindtagelsesrummene	28
1.4	Beboernes oplevelser af stofmiljøet	32
1.4.1	Mødet med stofmiljøet i hverdagen	34
1.5	Sammenfatning	42
2	Stofbrugeres hverdagsliv i stofmiljøet på Vesterbro	44
2.1	Stoføkonomien	44
2.1.1	Økonomisk udveksling i stoføkonomien	45
2.2	Anerkendelse og status i stofmiljøet	50
2.3	Vold i stofmiljøet	53
2.4	Tryghed og utryghed	56
2.5	Interaktionen med de øvrige beboere	57
2.6	Forholdet til politiet	58
2.7	Oplevelse af stofindtagelsesrummene	61
2.8	Sammenfatning	63

3	Konklusion og sammenfatning.....	65
	Bilag 1: Spørgeskema	70
	Bilag 2: Besvarelser	87

1 Stofmiljø og hverdagsliv på indre Vesterbro

Denne rapport omhandler en undersøgelse af sameksistensen mellem stofmiljø og lokalsamfund på indre Vesterbro i København. Det sker med udgangspunkt i, at man fra 2008-2009 begyndte at udvikle en sammenhængende indsats i forhold til stofmiljøet i området, som har til formål at skabe en sameksistens mellem stofmiljø og lokalsamfund.

Indre Vesterbro i København har i årtier været hjemsted for Nordeuropas største åbne stofmiljø, hvor stofrelaterede aktiviteter, stofbrugere og stofrelateret affald sætter et stærkt præg på bymiljøet.

Fra 1990 og frem til 2008-2009 var politiets strategi at forsøge at fjerne stofmiljøet eller i det mindste at mindske dets synlighed ved at give stofmisbrugere forbud mod at opholde sig i området. Denne indsats fandt sted samtidig med, at en række kommunale og private tilbud tilbød hjælp og omsorg til de selvsamme stofbrugere. Altså ganske selvmodsigende indsatser. Politiets stresstrategi fjernede ikke stofmiljøet fra Vesterbro og fra omkring 2008 begyndte det lokale politi at samarbejde med Københavns Kommune og forskellige dele af civilsamfundet om at skabe en mere sammenhængende politik som skulle forbedre sameksistensen mellem stofmiljø og lokalsamfund. I 2012 vedtog Folketinget en ændring af 'Lov om euforiserende stoffer', som gjorde det muligt for kommunerne at etablere stofindtagelsesrum. I forlængelse heraf blev stofindtagelsesrummet 'Skyen' etableret på Mændenes Hjem i Istedgade i 2013 og i 2016 blev stofindtagelsesrummet 'H17' etableret på Halmtorvet.¹

Ændringen af Lov om euforiserende stoffer i 2012 som tillod kommunerne at etablere stofindtagelsesrum har et dobbelt formål. Dels at minimere sundhedsmæssige risici i forbindelse med "gademisbrug" for stofmisbrugerne, og dels at mindske gener i form af utryghed og ubehag for borgerne i lokalmiljøer med "gademisbrug". I bemærkningerne til lovforslaget hedder det således: "*Ud over stofmisbrugerne selv berører misbruget også det omgivende samfund. Borgere, herunder børnefamilier, som bor og færdes i visse lokalområder, lider direkte under følgerne af stofindtagelsen.*" 2011/1 LSF 185, 9. maj 2012, side 5).

Loven forudsætter, at det lokale politi inddrages ved etablering af stofindtagelsesrum med henblik på at definere et område "*i umiddelbar nærhed af*" stofindtagelsesrummet, hvor brugere af stofindtagelsesrummet normalt ikke vil få konfiskeret deres illegale stoffer eller modtage en sanktion². På Vesterbro har lokalpolitiet ladet hele det Indre Vesterbro udgøre dette område, i

¹ Allerede forud for disse officielle stofindtagelsesrum havde frivillige på Vesterbro i 2011 etableret 'Fixelancen', som var et mobilt stofindtagelsesrum.

² Det vil sige, at man har etableret et område, hvor besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug er de facto afkriminaliseret for brugere af stofindtagelsesrummene – i hvert fald delvis, for det kan fortsat forekomme, at brugere får en bøde og får konfiskeret deres stof.

daglig tale "Bufferzonen".³ Lokalpolitiet på Vesterbro har endvidere to betjente som under ordningen "Din Betjent" som patruljerer i området til fods og en blå minibus som jævnligt patruljerer i området med henblik på at opretholde ro og orden samt skabe tryghed for både beboere og stofbrugere.⁴

Stofindtagelsesrummene, "bufferzonen" og lokalpolitiets patruljevirkosomhed er blot nogle af en række forskellige indsatser, som tilsammen har til hensigt at minimere stofrelaterede problemer for såvel stofbrugere som beboere, erhvervsdrivende og andre som færdes i lokalmiljøet. Således foretager Københavns Kommunes miljø- og teknikforvaltning daglig rengøring i området for at fjerne spor af stofrelaterede aktiviteter og Københavns Kommune og forskellige private aktører driver desuden forskellige former for opsøgende arbejde i forhold til stofbrugere på Vesterbro lige som der findes væresteder og sundhedstilbud.

Center for Rusmiddelforskning har fulgt udviklingen på Vesterbro siden 2014. I første halvår af 2017 gennemførte CRF en mere systematisk dataindsamling på indre Vesterbro, som omfattede en spørgeskemaundersøgelse blandt beboerne i området, kvalitative interviews med beboere, stofbrugere og politi og socialarbejdere, der arbejder i området samt feltarbejde på gadeplan i maj og juni måned 2017.

Nogle af de spørgsmål, som vi gerne ville have svar på, var:

- Hvad karakteriserer forholdet mellem stofmiljø og lokalsamfundet på Vesterbro?
- Hvordan oplever beboerne stofmiljøet på Vesterbro og oplever de øget tryghed og færre gener fra stofmiljøet efter etablering af stofindtagelsesrum, "Bufferzonen" og relaterede tiltag?⁵
- Hvordan oplever stofbrugere stofmiljøet på Vesterbro?
- Hvad er årsagerne til at stofbrugere deltager i stofmiljøet på Vesterbro?
- Hvordan oplever stofbrugerne den nye politik i forhold til stofmiljøet, specielt politiet og stofindtagelsesrummene?

Undersøgelsen antager et miljøkriminologisk og by-sociologisk perspektiv. Årsagen hertil er karakteren af det fænomen, vi undersøger. Et åbent stofmiljø er karakteriseret ved sin synlighed og ved at være et bymæssigt fænomen, som udfordrer lovgivning, regler og almindelige normer, som regulerer borgernes adfærd i det offentlige rum. De gener, som kan være forbundet med et åbent stofmiljø, er således på forskellig vis udtryk for adfærd og ageren i det offentlige rum, som i

³ Se Houborg, Frank og Bjerger (2014) for en beskrivelse af overgangen fra forbudszoner og en stress-strategi til en "bufferzone" og en dialogbaseret tilgang til politiarbejdet i forhold til stofmiljøet på Vesterbro.

⁴ Din Betjent-ordningen på Indre Vesterbro er beskrevet i to artikler i tidsskriftet Stof nr. 30, 2018. Ligeledes vil Din Betjent-ordningen og samarbejdet mellem politi og sociale myndigheder være emnet for et bidrag til en kommende antologi om tværsektorielt samarbejde ved Aarhus Universitetsforlag.

⁵ I undersøgelsesdesignet indgår også at undersøge erhvervsdrivendes oplevelser, erfaringer og holdninger. Dataindsamlingen i forbindelse med denne del af undersøgelsen er imidlertid endnu ikke afsluttet. Resultater fra denne del af undersøgelsen vil derfor blive publiceret på et senere tidspunkt.

visse tilfælde er ulovlige (stofhandel, besiddelse af illegale stoffer), brud på regler (brug af det offentlige rum som toilet, bortkastning af affald mv.), stærkt grænseoverskridende (offentlig injektion af narkotika, stærkt påvirket tilstand), normbrydende på andre måder (råb, slagsmål mv.) eller blot generende og hæmmende for andre borgere (blokere for adgang til bygninger, 'besættelse' af bestemte steder eller byrumsinventar så som bænke). Stofbrugere kan således præge lokalmiljøet og tage det 'i besiddelse' på måder, som kan forhindre eller hæmme andre borgeres færden i lokalmiljøet. Her skal det bemærkes, at forskellige aspekter ved stofmiljøet også kan være til gene for stofbrugere, lige som stofbrugere også kan opleve utryghed i forhold til stofmiljøet. Samtidig kan den måde, andre borgere behandler og reagerer i forhold til stofbrugere på, opleves som stigmatiserende af stofbrugere.

Borgernes oplevelse af utryghed kan lede til forskellige måder at sikre sig på og til en segregering mellem befolkningsgrupper. I sin mest ekstreme form i form af 'gated communities' eller politiindsatser, som skal fjerne uønskede elementer fra bestemte områder af byen (som det tidligere var tilfældet på Vesterbro). Den helhedspolitik, som er blevet udviklet for det Indre Vesterbro, går i den modsatte retning end segregering. Der er derimod tale om et forsøg på at skabe et bykvarter præget af mangfoldighed, hvor forskellige borgere kan sameksistere i tryghed og uden at genere hinanden. Dette er naturligvis en stor udfordring set i lyset af det markante præg som stofmiljøet sætter på det Indre Vesterbro. Men dermed er der også tale om et yderst interessant miljøkriminologisk og by-sociologisk eksperiment. I denne rapport vil vi forsøge at beskrive forholdet mellem stofmiljø og lokalsamfund samt oplevelser af stofmiljøet med udgangspunkt i beboernes og stofbrugernes perspektiver.

1.1 Stofscener i by-sociologisk belysning

Stofmiljøet på Indre Vesterbro kan betegnes som en "åben stofscene". Denne betegnelse blev første gang brugt i Tyskland til at betegne steder, hvor offentligheden bliver konfronteret med grupper af stofbrugere, der var involverede i forskellige stofrelaterede aktiviteter, så som stofhandel og stofindtagelse, men også bare stofbrugere som 'hang ud' (Renn & Lange 1995). Det er altså synligheden og det forhold, at andre borgere ikke umiddelbart har mulighed for at undgå at blive vidne til stofrelaterede aktiviteter, påvirket adfærd mv., som gør, at man bruger betegnelsen "åben stofscene". Hvor meget opmærksomhed et sådant stofmiljø påkalder sig hænger sammen med det område, det befinder sig i. Den fysiske indretning af området kan gøre stofmiljøet mere eller mindre synligt, men de aktiviteter, der i øvrigt foregår i området, kan også gøre stofmiljøet mere eller mindre iøjefaldende. For eksempel vil et stofmiljø tiltrække sig mindre opmærksomhed i en befærdet område, hvor der findes mange barer og restaurationer end i et forstadskvarter domineret af beboelse. Det sted, stofmiljøet befinder sig, har også betydning for, i hvilket omfang det bliver gjort til genstand for moralske bedømmelser, der definerer det som noget fremmed, der ikke hører hjemme eller omvendt som noget, der er en del af et bestemt område. Også her spiller de aktiviteter, der i øvrigt findes i området ind. Et stofmiljø vil virke mindre grænseoverskridende i et område, hvor der i forvejen foregår grænseoverskridende

aktiviteter, fx i et "red light district". Desuden kan et steds historie også spille ind på, i hvilket omfang et stofmiljø bliver betragtet som et fremmedelement (in-place/out-of-place, jf. Cresswell 1996). Med hensyn til disse forhold kan Vesterbro betegnes som et særligt sted, der historisk har haft betydning for, hvordan man så på stofmiljøet – stofbrugere og stofrelaterede aktiviteter. Historisk har Vesterbro været et kvarter, hvor forskellige former for grænseoverskridende aktiviteter har eksisteret, fx prostitution, porno, barer og restaurationer. Det har samtidig historisk været et sted, hvor mange stofbrugere boede. Nogle af disse ting, der definerer Vesterbro som et særligt sted, har forandret sig. Først og fremmest har byfornyelsen betydet, at langt de fleste stofbrugere, som er en del af stofmiljøet på gadeplan, ikke længere har råd til at bo på Vesterbro. Det vil sige, at den del af stofmiljøet, som tidligere fandtes inden døre i lejligheder, i dag enten er flyttet andre steder hen eller flyttet udenfor i det offentlige rum. Med en øget sikring af døre, porte, kælderskakter mv. er der desuden blevet færre steder, hvor stofbrugere kan opholde sig mindre synligt for andre, som færdes i det offentlige rum. Af disse årsager er stofmiljøet i stadig højere grad blevet presset ud i det åbne offentlige rum. Med byfornyelsen har beboersammensætningen på Vesterbro også ændret sig, således at det er gået fra at være et arbejderklassekvarter til at være et middelklassekvarter. Det betyder, at også socialt skiller stofbrugerne og andre marginaliserede mennesker sig mere ud, end de gjorde tidligere. Kvarteret er i dag mindre præget af pornovirksomhed end tidligere, men prostitution er fortsat ganske synlig i gadebilledet. Ligeledes er Vesterbro fortsat et område med mange barer og restaurationer, som dog har forandret karakter, så de i højere grad henvender sig til et middelklassepublikum end tidligere. Også dette betyder, at de sociale forskelle mellem restaurationsgæsterne og stofbrugerne og 'gadefolket' er blevet større. Det er på denne sociale, demografiske og materielle baggrund, at vi har undersøgt forholdet mellem stofmiljø og lokalsamfund på Indre Vesterbro.

"Gene" (eller det engelske nuisance) har historisk indgået som et vigtigt begreb i den måde, det sociale liv i byer reguleres på (Valverde 2011). Formelle love og regler spiller naturligvis en vigtig rolle ved at forbyde og påbyde bestemte ting. "Gener" er mere flydende, men ikke desto mindre vigtige for reguleringen. Definitionen af gener indgår nemlig som et vigtigt element i definitionen af, hvilke ting, mennesker, praksisser og aktiviteter der hører hjemme og ikke hører hjemme et bestemt sted. Dermed indgår definitionen og reguleringen af gener også i konstruktionen af et sted som et bestemt slags sted (Cresswell 1996, Dixon, Levine et al. 2006). Gener har både rummæssige og sociale aspekter i konstruktionen og reguleringen af byen som et fysisk og socialt rum, hvor mennesker omgås hinanden. De rummæssige og sociale aspekter ved gener betyder, at fx lyde, lugte, bestemte former for adfærd, aktiviteter mv. først bliver til gener, når der er nogen tilstede, som kan blive generet af dem. Der findes ikke ting eller handlinger, der er generende i sig selv; det forudsættes, at nogen oplever og definerer noget som generende (Cresswell 1996, Douglas 2003). En gene er derfor altid et produkt af en bestemt social, moralsk, æstetisk eller geografisk kontekst (Valverde 2011). Ved at se på, hvad der defineres som en gene, og ved at se på, hvordan gener bliver reguleret, bliver det muligt at få indblik i, hvordan man i en bestemt

social og geografisk kontekst forhandler og måske kæmper om, hvad der hører hjemme, og hvad der ikke gør det.

Når man taler om gener og regulering med udgangspunkt i gener, kan man for det første tale om gener, som bestemte mennesker i en given kontekst oplever, fx naboer til en virksomhed eller et stof-indtagelsesrum, som får deres livskvalitet eller velfærd inden for deres egen private sfære generet (Valverde 2011). I sådanne tilfælde er der nogle klart identificerbare personer, der er udsat for generne. Man kan imidlertid også tale om gener i forhold til offentligheden eller lokalsamfundet, hvor det ikke er bestemte personer, men et kollektiv der defineres som "offeret". Når vi ser på stofmiljøets påvirkning af omgivelserne på Indre Vesterbro er begge dele til stede. Både naboer som kan opleve sig generet, og et lokalsamfund som bliver fremstillet som generet. I begge tilfælde artikuleres der bestemte forestillinger om, hvad der udgør lokalsamfundet, og hvem og hvad der kan accepteres som en del af det.

1.1.1 Undersøgelsesområdet

Undersøgelsen har fundet sted inden for et afgrænset geografisk område.

Spørgeskemaundersøgelsen har omfattet hele området afgrænset af følgende gader:

Reventlowgade, Ingerslevgade, Skelbækgade, Absalonsgade, Vesterbrogade. Det stofmiljø, hvis samspil med omgivelserne, vi har ønsket at undersøge, afgrænser sig imidlertid til et mindre område og manifesterer sig især på bestemte steder i dette område. Det, man kan kalde for "stofmiljøets geografi", er især lokaliseret bestemte steder, hvor stofbrugere opholder sig. Det drejer sig om områderne omkring stofindtagelsesrummet H17 på Halmtorvet, stofindtagelsesrummet Skyen og Mændenes Hjem på Istedgade/Lille Istedgade, Café D og Sundhedsrummet (Halmtorvet 9) og området omkring Hovedbanegårdens bagindgang i Reventlowgade. Dette er de primære opholdssteder for større grupper af stofbrugere/stofsælgere. Men derudover kan mindre grupper af stofbrugere/sælgere og enkeltpersoner også opholde sig på Istedgade, i sidegaderne til Istedgade, den Brune Kødbø og Halmtorvet. Desuden er der bestemte ruter mellem de forskellige steder, som stofbrugere ofte benytter. Det drejer sig om ruten mellem Mændenes Hjem/Skyen og H17 via Viktoriagade/Halmtorvet, ruten mellem Mændenes Hjem/Skyen og Café D/Sundhedsrummet via Lille Istedgade/Halmtorvet, ruten mellem Hovedbanegården og Mændenes Hjem/Skyen via Istedgade, ruten mellem Café D/Sundhedsrummet og H17 via Halmtorvet eller pladsen foran Øksnehallen, Staldgade og Slagtehusgade. Spørgeskemaundersøgelsen omfatter således et større område end det, der normalt forbindes med stofmiljøet, men vi har ønsket at inddrage beboere, som kunne tænkes at komme i kontakt med stofmiljøet i deres dagligdag på grund af deres boligens placering.

1.1.2 Projektdesign og metoder

Undersøgelsen er baseret på kvantitative og kvalitative metoder. En spørgeskemaundersøgelse blev gennemført i juni og juli måned 2017, hvor der blev uddelt 2289 spørgeskemaer til husstande inden for "bufferzonen". I alt 567 beboere besvarede spørgeskemaet, hvilket svarer til en

svarprocent på 20%. Svarprocenten pr. gade ligger den også omkring 20% for de fleste gader. Den laveste svarprocent var i Eriksgade med 18% og de højeste svarprocenter var i Lille Istedgade med 28%, Stampesgade med 26% og Tietgensgade ligeledes med 26%.⁶ En stor andel af respondenterne havde boet længe på Vesterbro. Det var således 44% der havde boet på Vesterbro i mere end 10 år, 21% havde boet på Vesterbro 5-10 år, 27% havde boet på Vesterbro 1-5 år og 7% havde boet på Vesterbro under 1 år. Respondenternes gennemsnitsalder var 41 år og der var en ligelig fordeling mellem mænd og kvinder.

Mange af respondenterne valgte at bruge muligheden for at lave fritekstbesvarelser, der var mulighed for tre steder i spørgeskemaet. De kunne dels give udtryk for erfaringer, holdninger mv. i forhold til de to stofindtagelsesrum og dels give udtryk for generelle erfaringer, holdninger, kommentarer mv. til slut i spørgeskemaet. Af de sidste generelle fritekstbesvarelser var der 301. Der var 359 om Skyen og 300 om H17. Disse fritekstbesvarelser giver sammen med de kvalitative interviews et godt indtryk af hvordan beboerne oplever og lever med stofmiljøet på Vesterbro.

Der er i alt blevet gennemført 33 interviews med beboere på indre Vesterbro. Desuden er der blevet gennemført 33 interviews med stofbrugere fra stofmiljøet. Der blev gennemført 249 timers observation inden for bufferzonen af et team på 4 personer i maj og juni måned 2017. Observationerne omfattede tidsrummet 8-21 de fleste hverdage, men også nogle aftener/nætter fredag og lørdag samt enkelte weekenddage. Desuden er det blevet gennemført 22 interviews med praktikere, der arbejder i forhold til stofmiljøet på Vesterbro.

I det følgende vil vi først gennemgå resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen blandt beboere på indre Vesterbro. Derefter dykke dybere ned i, hvordan beboerne oplever at leve med stofmiljøet med udgangspunkt i det kvalitative materiale. Til slut vil vi med udgangspunkt i de kvalitative interviews med stofbrugere se på, hvordan de oplever stofmiljøet, stofindtagelsesrummene, politiet og beboerne. I de enkelte kapitler inddrager vi forskellige teoretiske redskaber til at forstå og fortolke de empiriske data.

1.2 Beboernes oplevelse af stofmiljøet på Indre Vesterbro

I det følgende vil vi fokusere på, hvordan beboerne på Indre Vesterbro oplever stofscenen. Vi redegør for respondenternes svar på en række af spørgemålene, hvor vi – når det er relevant - vil sammenligne disse med resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse (n=430), som Københavns Kommune foretog i 2015 i samme geografiske område som Center for Rusmiddelforsknings undersøgelse. Vi uddyber løbende den statistiske analyse med de kvalitative beskrivelser, som mange af beboerne kom med i spørgeskemaets fritekstfelter. Når vi fremlægger resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen, fokuserer vi først på beboernes oplevelse af tryghed og tilfredshed med at bo på Vesterbro. Derefter fokuserer vi på en række aspekter ved stofmiljøet, i hvilket omfang beboerne oplever disse aspekter, og i hvilket omfang de føler sig generet af dem.

⁶ Bilag 1: Spørgeskema. Bilag 2: Besvarelser pr. gade.

1.2.1 Tryghed

Københavns Kommunes tryghedsundersøgelse finder en andel på 4% utrygge på Vesterbro (Københavns Kommune 2017, 74)⁷, og 16% der føler sig utrygge i aften- og nattetimerne. Vores beboerundersøgelse, der som nævnt kun omfatter Indre Vesterbro, finder 16% utrygge og 26% utrygge i aften- og nattetimerne. Det er altså en markant større andel af respondenterne i vores undersøgelse, der er utrygge i forhold til kommunens tryghedsundersøgelse. Her skal det dog bemærkes, at de to undersøgelser ikke er direkte sammenlignelige. I kommunens tryghedsundersøgelse er det et repræsentativt udsnit af befolkningen, der har deltaget, mens vi ikke kan vide, om det er borgere, som føler sig særligt utrygge, der har deltaget i vores undersøgelse. Under alle omstændigheder fremgår det, at i det segment, som har deltaget i Center for Rusmiddelforskningens beboerundersøgelse, er der en markant større andel, der er utrygge i forhold til dem, der har deltaget i kommunens tryghedsundersøgelse.

For nærmere at forstå, hvad det er, som kan gøre respondenterne utrygge, har vi foretaget en kodning af fritekstfelterne i spørgeskemaet for at se, hvad respondenterne skriver om tryghed og utryghed. Her er det karakteristisk, at de respondenter, der skriver, at de føler sig *trygge*, mest kommer med korte og generelle udtalelser af den type, som vi gengiver nedenfor.

Jeg kan ikke svare for resten af respondenterne, men jeg er mere tryk med H17 og Skyen fremfor at være foruden dem. (Beboer, Eskildsgade)

Jeg har boet her i 20 år og aldrig følt mig utryk. Mærker det om muligt mindre end før. (Beboer, Istedgade)

Det er lettere ubehageligt at støde på misbrugere og sælgere, men jeg føler mig ikke truet eller utryk. (Beboer, Stampesgade)

Jeg vil gerne understrege, at jeg ikke bare er meget tryk (undersøgelsens mulighed) men fuldstændig tryk. (Beboer, Colbjørnsensgade)

Det er generelt blevet meget tryggere i løbet af de sidste fem år. Jeg er ikke længere bekymret for, om mine børn finder en kanyle i det offentlige rum. Jeg mener at det er vigtigt at behandle misbrugerne med respekt og omsorg. (Beboer, Absalonsgade)

I modsætning til udtalelserne om tryghed er respondenternes udtalelser om *utryghed* ofte længere og mere specifikke i deres karakter. I forbindelse med beskrivelser af oplevet utryghed nævner respondenter flere forskellige ting, som handler om bestemte steder, tidspunkter og situationer, hvor de føler sig utrygge. En del respondenter nævner således, at de føler sig utrygge om aftenen og natten på Indre Vesterbro.

Jeg har som sådan ikke nogle problemer med at bo på Vesterbro eller miljøet, der medfølger, dog føler jeg mig en smule utryk, når jeg

⁷ Andel af utrygge dækker i tryghedsundersøgelsen, hvor stor en andel som har svaret 'meget utryk' eller 'lidt utryk' ud af alle, der har afgivet et meningsfuldt svar. (Tryghedsundersøgelsen 2017, s 109).

går hjem om aftenen - og tager derfor altid cyklen ud, hvis jeg ved, jeg kommer sent hjem. Så kommer man hurtigere forbi. (Beboer, Abel Cathrines gade)

De fleste nævner bestemte steder som utryghedsskabende. Det drejer sig især om steder, hvor der opholder sig grupper af stofbrugere og/eller stofhandlere. Det kan dreje sig om strækningen af Istedgade fra Gasværksvej og ned til Hovedbanegården og bestemte sidegader til Istedgade og bestemte gadehjørner. Men i langt de fleste tilfælde nævner beboerne områderne omkring Mændenes Hjem/Skyen og H17. Det, der gør beboerne utrygge disse steder, kan være selve det, at der opholder sig grupper af stofbrugere på stedet.

Dog er der altid mange foran Skyen og Mændenes Hjem, som gør det ubehageligt at skulle gå forbi der som alene pige. Så jeg går altid vildt hurtigt forbi. (Beboer, Absalonsgade)

Men de fleste beskriver, at det, der gør dem utrygge, er stofbrugernes og stofhandlernes adfærd og stemningen, som findes der, som de beskriver med ord som "aggressiv", "truende", "uroilig", "larmende", "stresset" osv.

Jeg synes, at det er dejligt, at der findes et stofindtagelsesrum, men det betyder også, at misbrugerne samler sig i store grupperinger ude foran og omkring stofindtagelsesrummet. Der er en generel aggressiv, utryg og stresset stemning omkring H17. (Beboer, Gasværksvej)

Der er flere, som giver udtryk for, at det ikke så meget er stofbrugere som pusherne, der virker utryghedsskabende.

Der er noget grundlæggende absurd i at oprette stofindtagelsesrum, så længe narkomanerne stadig selv skal skaffe deres stoffer. Det tiltrækker pusherne, som i mine øjne er med til at sprede langt større utryghed end narkomanerne, og som er en kæmpe provokation på gaden. (Beboer, Istedgade)

Der er også flere beboere, der giver udtryk for, at det er oplevelsen af, at stofbrugere er utilregnelige, enten på grund af at de er påvirkede, eller fordi de er psykotiske, som gør dem utrygge. Beboeren nedenfor beskriver forskellige ting, som vedkommende finder utryghedsskabende, herunder utilregnelig og hvad man må fortolke som psykotisk adfærd.

Har ved flere lejligheder oplevet stofmisbrugere med truende adfærd, hvor jeg har været usikker på min egen sikkerhed. Særligt på Eriksgade, Gasværksvej og Istedgade. Derudover har jeg set folk, smurt ind i blod midt ude på gaden ved højlys dag, som har haft brug for hjælp. Til fare for dem selv og for trafikken. Ydermere har jeg dårlig erfaring med stofmisbrugere, der er i en så dyb rus, at deres adfærd virker utilregnelig. Folk der prøver at opkræve penge, råber efter en, taler i tunger og kaster op på gaden. (Beboer, Eriksgade)

Mange af respondenterne beskriver stofmiljøet som uroligt og karakteriseret ved slagsmål, skænderier osv., men som vi kommer ind på senere, så oplever beboerne ikke nødvendigvis dette som utryghedsskabende fordi det ses som noget, der foregår i en parallel verden. Imidlertid kan tanken om at blive et tilfældigt offer for den uro og vold, som finder sted i stofmiljøet, godt virke utryghedsskabende. I den forbindelse er der nogle af respondenterne, der nævner, at de føler sig utrygge ved stofbrugernes omgang med den salmiakspiritus, som nogle af dem bruger til at lave kokain om til crack.

Uanset hvor mange pushere der færdes på især Istedgade, er politiet fraværende. Indgangsdøren til Mændenes Hjem og uden for Skyen er helt uden kontrol i forhold til salg og påvirkede personer. Misbrugernes omgang med tredobbelt salmiakspiritus øger min utryghed. (Beboer, Istedgade)

Endelig er der et antal beboere, som giver udtryk for, at deres børn er utrygge, eller at de er utrygge på deres børns vegne. Også i den forbindelse bliver bestemte steder ofte nævnt som særligt utryghedsskabende.

Mine børn oplever stofmisbrugerne som noget, der skaber utryghed for dem, og kalder turen forbi Mændenes Hjem/Skyen for 'det værste sted hos os'. (Beboer, Absalonsgade)

Men det er ikke så rart at gå forbi [H17] om aftenen, især ikke med børn. (Beboer, Vesterbrogade)

Selvom de fleste udsagn udtrykker bekymring og utryghed i forhold at have børn i kvarteret, så er der også nogle få, der giver udtryk for det modsatte.

Heller ikke vores børn har nogensinde fortalt om at føle sig generede. (Beboer, Halmtorvet)

At mine børn vokser op og ser, hvor sølle junkier er - håber jeg holder dem fra at prøve hårde stoffer. Ud over at jeg selvfølgelig taler med dem om det. (Beboer, Absalonsgade)

Når vi ser på, hvordan svarene om tryghed fordeler sig på de forskellige gader, viser der sig et forskelligartet billede, hvor respondenterne, som er bosiddende i bestemte gader, er markant mere utrygge end beboerne i området som sådan.

	Tryk (meget tryk og lidt tryk)	Hverken/ eller	Utryk (lidt utryk og meget utryk)	Ved ikke/ vil ikke svare
Abel Cathrines Gade (n=42)	74 %	5 %	21 %	0 %
Absalonsgade (n=80)	92 %	1 %	6 %	0 %
Colbjørnsensgade (n=25)	77 %	8 %	15 %	0 %
Eriksgade (n=23)	82 %	14 %	5 %	0 %
Eskildsgade (n=54)	80 %	6 %	15 %	0 %
Gasværksvej (n=68)	80 %	6 %	14 %	0 %
Halmtorvet	75 %	7 %	18 %	0 %
Helgolandsgade (n=17)	71 %	6 %	24 %	0 %
Istedgade (n=48)	77 %	6 %	17 %	0 %
Lille Istedgade (n=12)	42 %	8 %	50 %	0 %
Reventlowsgade (n=28)	81 %	8 %	12 %	0 %
Reverdilsgade (n=15)	88 %	6 %	6 %	0 %
Skelbækgade (n=18)	88 %	6 %	6 %	0 %
Stampesgade (n=14)	50 %	21 %	29 %	0 %
Tietgensgade (n=12)	67 %	17 %	17 %	0 %
Vesterbrogade	80 %	8 %	12 %	0 %
Viktoriagade (n=48)	70 %	6 %	23 %	0 %

De gader, hvor andelen af utrygge (hvor vi har slået kategorierne lidt og meget utrygge sammen) ligger over 16 %, er: Lille Istedgade (50 %), Stampesgade (28 %), Abel Cathrines gade (21 %), Helgolandsgade (23 %), Viktorigade (23 %) og Tietgensgade (17 %). Når vi gennemgår de øvrige resultater, vil det fremgå, at der i flere tilfælde vil være forskel på fordelingen af svar mellem de forskellige gader. Dette hænger i høj grad sammen med, i hvilken grad stofmiljøet er tilstede i disse gader. Det billede, der viser sig af stofmiljøets geografi gennem beboernes svar, svarer

overens med vores observationer i løbet de to måneder, vi lavede feltarbejde på gaderne på Indre Vesterbro.

1.2.2 Tilfredshed med at bo på Vesterbro

Det var kun omkring en tiendedel af respondenterne i beboerundersøgelsen (11%), der var utilfredse (lidt eller meget utilfredse) med at bo i deres nabolag. Det var 87 %, der var lidt eller meget tilfredse med at bo i området.

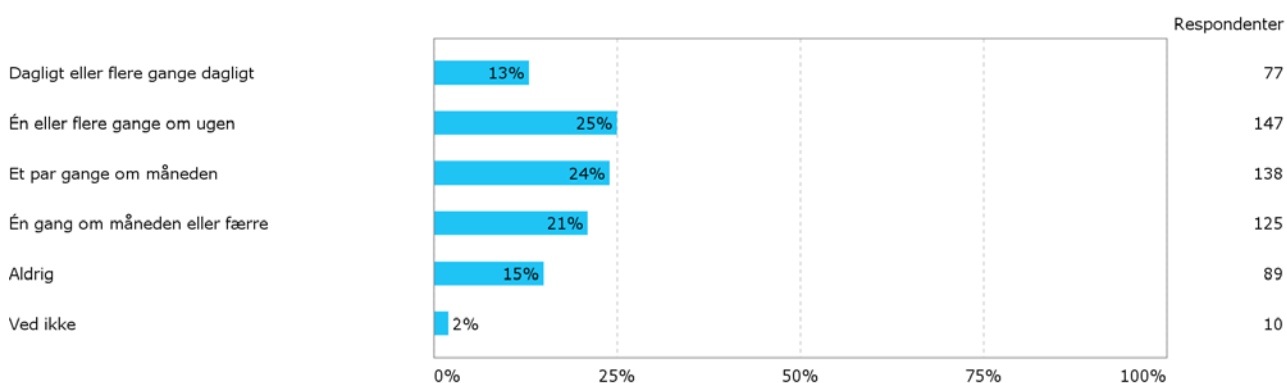
1.3 Oplevelser og erfaringer med stofmiljøet

I spørgeskemaundersøgelsen har vi spurgt beboerne, om de har observeret forskellige stofrelaterede ting i det offentlige rum, og derefter om de føler sig generede af disse ting. Vi har bl.a. spurgt beboerne, om de har observeret eller været udsat for:

- Stofindtagelse i det offentlige rum
- Fundet brugte sprøjter og kanyler
- Fundet andet stofrelateret affald
- Observeret stofhandel
- Oplevet larm, råb og sammenstimlen af stofbrugere
- Om de er blevet tilbudt at købe stoffer
- Har bortvist stofbrugere fra trapper, opgange, porte eller lignende⁸

1.3.1 Stofindtagelse i det offentlige rum

Etableringen af stofindtagelsesrum har flere formål. Et af dem er at minimere stofindtagelse i det offentlige rum. Det fremgår, at stofindtagelse i det offentlige rum er noget, som en ganske stor andel af respondenterne oplever – næsten to femtedele. Det er kun 15 %, der aldrig har oplevet stofindtagelse i det offentlige rum, og det er 13 %, der har oplevet det dagligt eller flere gange dagligt, mens det er 25 %, der oplever det en eller flere gange om ugen.

(”Hvor ofte har du inden for de sidste to måneder observeret stofindtag på gaden i dit nabolag?”)

⁸ Vi gennemgår svarene på de første fem af disse spørgsmål i denne rapport.

På den baggrund kan det konstateres, at selvom der er blevet etableret to stofindtagelsesrum på Indre Vesterbro er stofindtagelse ikke forsvundet fra det offentlige rum. Det bekræftes også af vore observationer på gadeplan i maj og juni måned 2017, hvor vi ofte observerede stofindtagelse. Det kan også konstateres, at med kun 15 %, som aldrig havde observeret stofindtagelse i det offentlige rum, er det et flertal af deltagerne i undersøgelsen, der oplever dette aspekt ved stofmiljøet, og at det næsten er to femtedele, som oplever det ganske ofte. I kapitlet om brugerperspektiver vil vi komme ind på, at der kan være flere årsager til, at stofbrugere ikke benytter stofindtagelsesrummene, og at det ikke kun skyldes manglende kapacitet.

I 2015 gennemførte Københavns Kommune som nævnt en beboerundersøgelse i det samme område, som Center for Rusmiddelforskningens beboerundersøgelse dækker. I kommunens undersøgelse blev beboerne spurgt om følgende: *"Hvor ofte har du inden for de sidste par måneder set nogen fixe på gaden"*. 31 % (131 prs.) svarede, at de havde set nogen fixe på gaden en eller flere gange om ugen, og 24 % (101 prs.), at de havde set det et par gange om måneden. Hvis man sammenligner resultaterne af de to undersøgelser, er der altså sket en stigning af andelen af beboere, der har observeret stofindtagelse i det offentlige rum.⁹ En sådan stigning behøver imidlertid ikke være udtryk for en stigning af stofindtagelse i det offentlige rum, men kan også være udtryk for, at flere beboere bliver konfronteret med stofindtagelse. Her kan etableringen af H17 spille ind, idet etableringen af H17 har betydet en delvis forandring af stofmiljøets geografi ved at afstedkomme, at stofbrugere nu opholder og bevæger sig rundt på Vesterbro på andre måder end tidligere. Med disse nye bevægelsesmønstre (især ruten mellem Skyen/Mændenes Hjem og H17 via Viktoriagade/Halmtorvet) og opholdssteder (arealet udenfor H17) har nye beboere fået stofmiljøet tættere ind på livet end tidligere. Der er således ikke nødvendigvis nogen modsætning mellem, at nogle beboere oplever en minimering af stofindtagelse i det offentlige rum, mens andre oplever det modsatte. Vore observationer og udsagn fra beboere og professionelle i området peger i retning af, at stofindtagelse er blevet minimeret som sådan, og at stofindtagelse i dag foregår i mere begrænsede områder end tidligere, hvor beboerne imidlertid kan opleve en stigning. Nedenfor gengiver vi udtalelser fra beboere, som har oplevet, at etableringen af stofindtagelsesrum har minimeret stofindtagelsen i det offentlige rum.

Der er slet ingen tvivl om, at efter Skyen og H 17 er kommet har [det] betydet, at stofindtag på Gaden stort set er fuldstændigt fjernet. (Beboer, Abel Cathrines Gade)

Kraftig reduktion af det synlige stofindtag i det offentlige rum efter åbning af Skyen. (Beboer, Gasværksvej)

Ændringen har været ekstremt mærkbar på alle parametre. Vi er nu i meget lille omfang vidne til, at folk stikker sig etc. og er meget

⁹ Her skal der dog tages forbehold for, at Københavns Kommunes undersøgelse spørger, om man har set nogen "fixe", mens Center for Rusmiddelforskningens undersøgelse spørger om "stofindtagelse". Det vil sige, at respondenter også kan have noteret eksempelvis rygning af stoffer.

påvirkede/liggende på gaden. Det er stort set slut med kanyler rundt omkring. Der er stadig handel og meget gadeaktivitet, men det er jo noget helt andet. (Beboer, Istedgade)

Den sidste udtalelse oven for beskriver en generel forandring med hensyn til omfanget af stofrelaterede fænomener i det offentlige rum, men peger samtidig på, at stofmiljøet, herunder salg, fortsat sætter et stort præg på det offentlige rum. Beboeren siger samtidig, at det imidlertid opleves helt anderledes. En anden beboer er inde på det samme. Beboeren siger, at når stofindtagelsen fjernes, bliver det lettere at møde stofbrugerne på gaden, fordi stofindtagelsen er uværdig for både stofbrugerne og omgivelserne.

Altså det betyder altså også rigtig meget, at det, som er det ubehagelige for begge parter, nemlig injektionen, er væk fra det offentlige rum - det kan man trække et andet sted hen. Så er det jo ikke så ubehageligt at se på hinanden, altså. (Beboer, Istedgade)

Som nævnt er der også beboere, der oplever en stigning i stofindtagelsen i det offentlige rum, og som også nævnt kan det hænge sammen med forandringer af stofmiljøets geografi. Men dertil kommer, at der findes steder, som historisk er en del af stofmiljøet, herunder den del af Reventlowsgade, der går fra Istedgade og ned til Tietgensgade. Når vi ser på respondenternes observationer af stofindtagelse i det offentlige rum, alt efter hvor de bor henne, viser der sig igen et forskelligartet billede. Der er således en række gader, hvor observationerne ligger over de 38 %, som var den andel af alle, der havde observeret stofindtagelse en eller flere gang om ugen.

	En eller flere gange om ugen (inkl. dagligt eller flere gange dagligt)	Et par gange om måneden	En gang om måneden eller færre	Aldrig	Ved ikke
Abel Cathrines Gade (n=42)	55 %	24 %	21 %	0 %	0 %
Absalonsgade (n=80)	13 %	18 %	27 %	37 %	5 %
Colbjørnsensgade (n=25)	35 %	27 %	23 %	12 %	4 %
Eriksgade (n=23)	64 %	36 %	0 %	0 %	0 %
Eskildsgade (n=54)	28 %	26 %	26 %	20 %	0 %
Gasværksvej (n=68)	14 %	27 %	29 %	27 %	3 %
Halmtorvet (n=57)	42 %	30 %	16 %	11 %	2 %
Helgolandsgade (n=17)	53 %	24 %	24 %	0 %	0 %
Istedgade (n=48)	54 %	23 %	13 %	10 %	0 %
Lille Istedgade (n=12)	92 %	8 %	0 %	0 %	0 %
Reventlowsgade (n=28)	77 %	15 %	8 %	0 %	0 %
Reverdilsgade (n=15)	44 %	31 %	25 %	0 %	0 %
Skelbækgade (n=18)	12 %	12 %	29 %	41 %	6 %
Stampesgade (n=14)	50 %	21 %	21 %	7 %	0 %
Tietgensgade (n=12)	55 %	18 %	18 %	9 %	0 %
Vesterbrogade (n=25)	16 %	32 %	36 %	16 %	0 %
Viktoriagade (n=48)	53 %	19 %	21 %	4 %	2 %
Hovedtotal (n=586)	38 %	24 %	21 %	15 %	2 %

("Hvor ofte har du inden for de sidste to måneder observeret stofindtagelse på gaden i dit nabolag?")

I Lille Istedgade var det næsten alle respondenterne, der havde observeret stofindtagelse på gaden en eller flere gange om ugen. Men der var flere gader, hvor andelen af respondenter, der havde observeret stofindtagelse en eller flere gange om ugen, lå over de ca. to femtedele af alle respondenterne, der havde observeret stofindtagelse en eller flere gange om ugen. Det drejer sig om: Reventlowsgade (77 %), Eriksgade (64 %), Helgolandsgade (59 %), Abel Cathrines Gade (55 %), Istedgade (54 %), Tietgensgade (54 %), Viktorigade (53 %), Halmtorvet (42 %). De fleste af disse besvarelser svarer overens med vore observationer i forbindelse med vores feltarbejde i maj og

juni måned 2017. Andre svarer ikke til observationerne, men det hænger sammen med, at vi ikke har haft fokus på disse steder i vores feltarbejde.

I vores undersøgelse spurgte vi også beboerne om, i hvilket omfang de følte sig generede af at observere stofindtagelse i det offentlige rum. Heraf fremgår det ikke overraskende, at jo hyppigere respondenterne havde observeret stofindtagelse i det offentlige rum, desto mere generede følte de sig.

	Slet ikke generet	Lidt generet	Generet	Meget generet
Dagligt eller flere gange dagligt (n=77)	5 %	21 %	30 %	44 %
En eller flere gange om ugen (n=147)	12 %	43 %	23 %	22 %
Et par gange om måneden (n=138)	25 %	52 %	15 %	8 %
En gang om måneden eller færre (n=125)	44 %	42 %	9 %	6 %
Aldrig (n=10)	93 %	3 %	2 %	1 %

(Forholdet mellem observation af stofindtagelse i det offentlige rum og oplevelse af gener i forhold til dette)

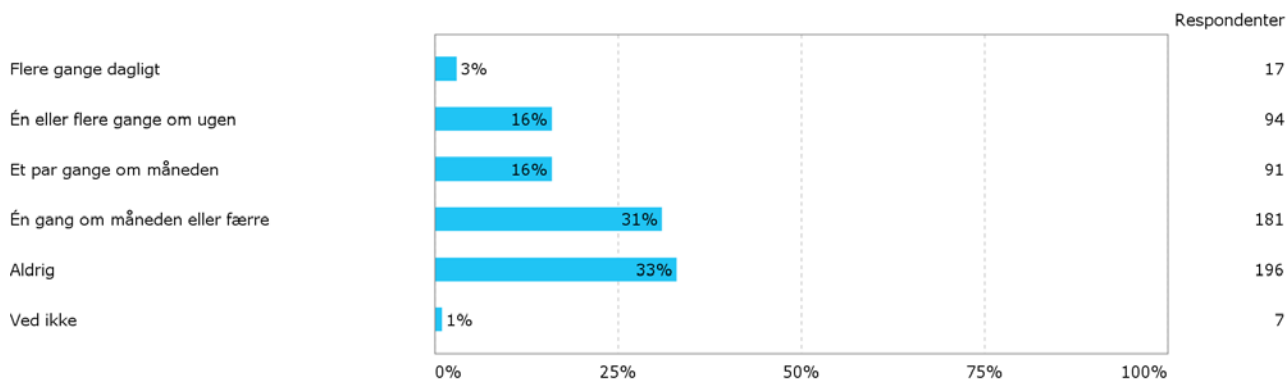
Det var 74 % af de respondenter, der havde observeret stofindtagelse i det offentlige rum dagligt eller flere gange dagligt, som følte sig generede eller meget generede af dette, mens det var 45 % af respondenterne, der havde observeret stofindtagelse en eller flere gange om ugen, der var generede eller meget generede. Til sammenligning var det 23 % af dem, der havde observeret stofindtagelse et par gange om måneden, der var generede eller meget generede af dette.

Igen er det relevant at undersøge fordelingen på forskellige gader, og igen fremgår det, at nogle gader skiller sig ud. De gader, hvor andelen af beboere, der var generede eller meget generede af stofindtagelse i det offentlige rum, var: Lille Istedgade (66 %), Eriksgade (55 %), Halmtorvet (41 %), Viktoriagade (38 %), Reventlowsgade (34 %) og Istedgade samt Abel Cathrines Gade (begge 33 %). Vi ser et billede, hvor respondenter fra gader, der ligger i nærheden af stofindtagelsesrummene, eller steder som spiller en vigtig rolle i stofmiljøet, og hvor stofmiljøet derfor er mest intenst, også er dem, der er mest generede af stofindtagelse. Når nogle gader bliver vigtige steder i stofmiljøets geografi, hænger det dels sammen med deres placering i forhold til ruter, stofhandelssteder og services (herunder stofindtagelsesrum), og dels med byrummets indretning. Således findes der trappesten og indgangspartier i nogle gader, som skaber en smule ly, og som derfor er gode steder at indtage stoffer, hvis man vil være lidt i fred.

1.3.2 Fund af kanyler og andet stofrelateret affald

Stofindtagelse i det offentlige rum og fund af kanyler og sprøjter er to af de stofrelaterede fænomener, som kan være til størst gene for omgivelserne i kraft af deres grænseoverskridende

karakter og de sundhedsmæssige bekymringer, det kan vække. I undersøgelsen var det omkring en femtedel af respondenterne, der havde fundet kanyler på gaden en eller flere gange om ugen eller flere gange om dagen.

(”Hvor ofte har du inden for de sidste to måneder fundet kanyler på gaden, i opgange, gårde osv. i dit nabolag?”)

Også hvad dette spørgsmål angår, kan vi sammenligne med kommunens undersøgelse, hvor det var 22 %, der havde fundet kanyler en eller flere gange om ugen, mens det i Center for Rusmiddelforsknings undersøgelse var 19 % (flere gange dagligt lagt sammen med en eller flere gange om ugen). Det var 18 % i kommunens undersøgelse, der havde fundet kanyler et par gange om måneden, mens det var 16 % i Center for Rusmiddelforsknings undersøgelse. Endelig var det 31 %, som både i kommunens undersøgelse og Center for Rusmiddelforsknings undersøgelse havde fundet kanyler en gang om måneden eller færre. Der ser således ikke ud til at være sket den store udvikling over den toårige periode mellem de to undersøgelser. Ligesom med stofindtagelse beskriver mange af respondenterne, hvordan de har oplevet, at de i dag finder færre kanyler og sprøjter end tidligere.

Jeg har boet her i omkring 25 år og har en oplevelse af, at her i dag er langt 'renere', end det har været på noget tidspunkt før. (Beboer, Absalonsgade)

Godt, at stofbrugerne har et (forhåbentlig) trygt sted, og at der er færre kanyler uden for vores dør, vores hunde træder på. (Beboer, Reventlowsgade)

Den største fordel, set med mine øjne, er klart, at stofindtaget i opgange og trapper og lignende er meget begrænset. Ligeledes er det uhyre sjældent at jeg har hørt om, eller selv fundet, kanyler. Det tilskriver jeg den gode oprydning om morgenen samt Skyen. (Beboer, Viktoriagade)

Som det var tilfældet med stofindtagelse i det offentlige rum, var der med hensyn til fund af kanyler stor forskel på, hvordan respondenterne, der boede i de forskellige gader, havde svaret.

	En eller flere gange om ugen	Et par gange om måneden	En gang om måneden eller færre	Aldrig	Ved ikke
Abel Cathrines Gade (n=42)	21 %	17 %	33 %	29 %	0 %
Absalonsgade (n=80)	4 %	10 %	27 %	58 %	1 %
Colbjørnsensgade (n=25)	15 %	38 %	31 %	12 %	4 %
Eriksgade (n=23)	64 %	32 %	0 %	5 %	0 %
Eskildsgade (n=54)	20 %	13 %	31 %	33 %	2 %
Gasværksvej (n=68)	5 %	9 %	36 %	48 %	2 %
Halmtorvet (n=57)	28 %	18 %	32 %	23 %	0 %
Helgolandsgade (n=17)	6 %	24 %	29 %	41 %	0 %
Istedgade (n=48)	21 %	15 %	27 %	35 %	2 %
Lille Istedgade (n=12)	83 %	0 %	17 %	0 %	0 %
Reventlowsgade (n=28)	31 %	23 %	27 %	19 %	0 %
Reverdiilsgade (n=15)	25 %	19 %	38 %	19 %	0 %
Skelbækgade (n=18)	6 %	6 %	41 %	47 %	0 %
Stampesgade (n=14)	29 %	7 %	50 %	14 %	0 %
Tietgensgade (n=12)	9 %	9 %	64 %	18 %	0 %
Vesterbrogade(n=25)	0 %	0 %	0 %	100 %	0 %
Viktoriagade (n=48)	8 %	8 %	44 %	36 %	4 %

Vi ser her, hvordan Lille Istedgade er den gade, hvor der er markant flest respondenter, der havde fundet kanyler en eller flere gange om ugen efterfulgt af Eriksgade. Men der er flere gader, hvor det er mellem lidt under en tredjedel og en femtedel af respondenterne, der havde fundet kanyler flere gange om ugen de seneste to måneder. Det kan fortælle os, at også dette aspekt af stofmiljøet er noget, som en stor andel af respondenterne oplever ofte.

Når vi ser på de respondenter, der har fundet kanyler dagligt eller flere gange dagligt, var det dem alle, der følte sig generede eller meget generede af dette.

	Slet ikke generet	Lidt generet	Generet	Meget generet
Dagligt eller flere gange dagligt (n=17)	0 %	0 %	12 %	88 %
En eller flere gange om ugen (n=94)	2 %	27 %	30 %	41 %
Et par gange om måneden (n=91)	8 %	25 %	25 %	42 %
En gang om måneden eller færre (n=181)	19 %	46 %	22 %	13 %
Aldrig (n=196)	94 %	3 %	1 %	2 %
Hovedtotal	40 %	24 %	16 %	20 %

(Fund af kanyler i forhold til oplevelse af gener)

Det var 71 % af de respondenter, der havde fundet kanyler en eller flere gang om ugen, som følte sig generede eller meget generede af dette. Der er således tale om et aspekt ved stofmiljøet, som kan virke ganske generende for omgivelserne. En væsentlig årsag hertil er ganske givet den smittefare, der er forbundet med at stikke sig på en brugt kanyle. Nedenfor gengiver vi nogle af svarene fra beboere, som var generet af at finde brugte kanyler.

Vi som nærmeste naboer oplever dog flere gener som følge af åbningen. Værst er fund af kanyler i gården, hvor børn leger. Dette oplevede vi meget sjældent før åbningen af H17. (Beboer, Halmtorvet)

Vores største issue med stofmisbrugerne er, at vi nogle gange finder kanyler i vores gård, kælder eller i porten ind til gården. (Beboer, Eskildsgade)

Som beboer i området er min største irritation stofindtagelsesaffald, da jeg nogle dage oplever blod og kanyler i de trappeopgange, jeg anvender (til hoveddør + til cykelkælder). (Beboer, Reverdilsgade)

Som det var tilfældet med spørgsmålet om utryghed, så spiller børn en særlig rolle i forbindelse med besvarelserne i forhold til fund af kanyler. Der var således flere respondenter, som nævnte bekymringen for, at deres børn skulle stikke sig på kanyler som deres største bekymring i forhold til stofmiljøet.

Jeg er mest blevet generet af dem nu, hvor jeg har små børn. Er så bange for, at min lille datter på 2 år skal samle en kanyle eller vattot op eller træde i en kanyle i sandaler. Det gør, at hun ikke kan gå frit rundt på fortovene i området og er medvirkende til, at vi vil væk fra byen og nu kigger efter hus. (Beboer, Colbjørnsensgade)

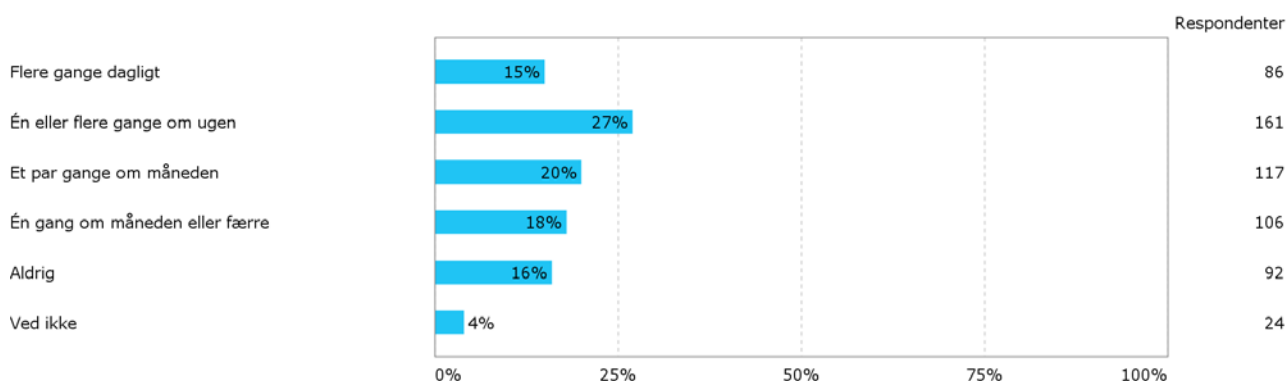
For mig er stofmisbrugerne på en måde en del af Vesterbro, på den måde at jeg har valgt at bo der med en bevidsthed om, at stofmisbrugerne er en del af gademiljøet. Derfor generer det mig ikke i væsentlig grad. Det væsentligste for os er, at der ikke ligger kanyler mm. i gaderne, som børnene evt. kan få fingre i.

Stofmisbrugerne henvender sig sjældent eller er ubehagelige over for mig og er derfor ikke generende. (Beboer, Halmtorvet)

Vi stillede også spørgsmål om, hvor ofte respondenterne havde fundet andet stofrelateret affald som vat og sølvpapir. Det forekom oftere end fund at kanyler, således at det var 13 %, der fandt det en eller flere gange dagligt, 24 % fandt det en eller flere gange om ugen, og 21% fandt det et par gange om måneden. Med hensyn til hvor generende respondenterne oplevede at finde andet stofrelateret affald, var det igen ca. en tredjedel, der ikke følte sig generet, ca. en tredjedel der følge sig lidt generet, og ca. en tredjedel der følte sig generet eller meget generet.

1.3.3 Stofhandel

Lige som stofindtag i det offentlige rum og stofrelateret affald er også åbenlys stofhandel en af de ting, der forbindes med en åben stofscene. Stofhandel er en kriminell handling, og åbenlys stofhandel kan for omgivelserne blive tolket som et tegn på retsløshed og social uorden, som kan skabe utryghed og ubehag. Vi har derfor også spurgt beboerne, om de havde overværet stofhandel på gaden, og om de følte sig generet af det. Det var kun 16 % af respondenterne, der ikke havde overværet stofhandel på gaden i løbet af de seneste 2 måneder. De øvrige respondenter havde overværet det i varierende omfang.

(”Hvor ofte har du inden for de sidste to måneder overværet stofhandel på gaden i dit nabolag?”)

Det var 15 % af respondenterne, der havde observeret stofhandel flere gange dagligt, og hvis vi tilføjer dem, som havde observeret det en eller flere gange om ugen (27 %), var det i alt 42 % af respondenterne, der havde observeret stofhandel en gang om ugen eller oftere i løbet af de seneste to måneder. Igen er der altså tale om et aspekt ved stofmiljøet, som de fleste af de beboere i undersøgelsen havde oplevet. Beboernes observationer af stofhandel i forhold til, hvor de bor, afspejler igen stofmiljøets geografi. Således var det halvdelen af respondenterne fra Reventlowsgade (50 %), som havde observeret stofhandel flere gange dagligt i løbet af de sidste to måneder. Det hænger givetvis sammen med, at Reventlowsgade i mange år har været et centralt sted for omsætning af især receptpligtig medicin på Vesterbro, hvorfor området omkring bagindgangen til Hovedbanegården, nogle gange kaldes for ”pillebørsen”. I lille Istedgade var det to femtedele (42 %) af respondenterne, der havde observeret stofhandel flere gange om dagen,

mens det var over en tredjedel i Reverdilsgade (37 %) (sikkert grundet tætheden til ”pillebørsen” i Reventlowsgade). I Istedgade, Colbjørnsensgade og Helgolandsgade var det lidt under en fjerdedel af respondenterne, der havde observeret stofhandel (23 %), mens det i Abel Cathrines Gade (21 %) og på Halmtorvet (19 %) var omkring en femtedel. For nogle beboere er stofhandel altså et aspekt af deres lokalmiljø, som de oplever ganske ofte.

Som med de øvrige forhold spurgte vi også, i hvilket omfang beboerne følte sig generede af stofhandel. Neden for ser vi fordelingen for dem, som havde observeret stofhandel.

	Slet ikke generet	Lidt generet	Generet	Meget generet	Hovedtotal
Dagligt eller flere gange dagligt	9 %	20 %	18 %	53 %	100 %
En eller flere gange om ugen	17 %	34 %	30 %	20 %	100 %
Et par gange om måneden	21 %	46 %	21 %	12 %	100 %
En gang om måneden eller færre	33 %	45 %	8 %	14 %	100 %
Aldrig	96 %	1 %	0 %	3 %	100 %
Hovedtotal	34 %	31 %	16 %	19 %	100 %

(Observation af stofhandel, og hvor generende det opleves)

Med hensyn til oplevede gener var det 71 % af dem, der havde observeret stofhandel dagligt eller flere gange dagligt, som følte sig generet eller meget generet. Det var halvdelen af dem, der havde observeret stofhandel en eller flere gange om ugen, og en tredjedel af dem, der havde observeret det et par gange om måneden, som følte sig generet eller meget generet.

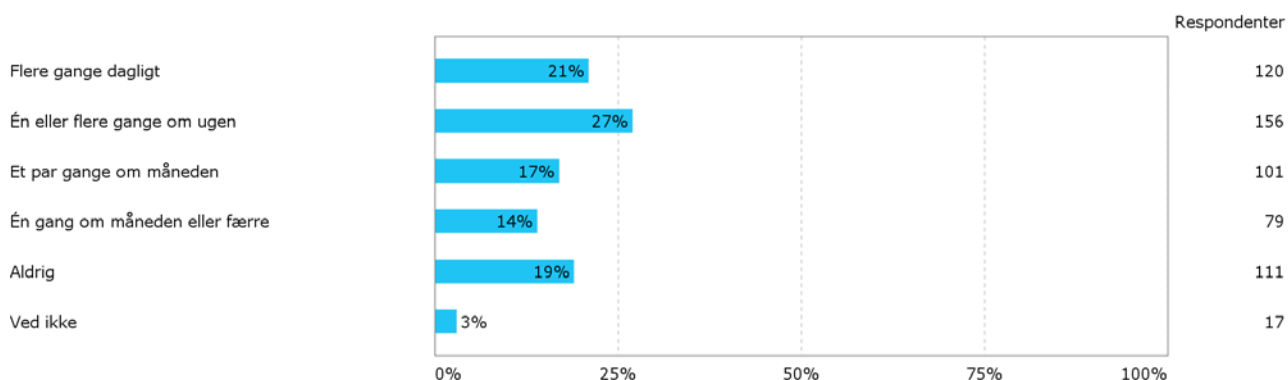
Stofhandel er en del af en åben stofscene, og med mindre man ønsker at fjerne stofbrugerne (hvilket den aktuelle politik ikke har som formål), er det uundgåeligt, at der vil forekomme stofhandel. At det er et forholdsvis stort antal af beboerne, der havde observeret stofhandel en gang om ugen eller flere i løbet af de seneste to måneder, kan pege i retning af, at stofhandlen er ganske åbenlys. Imidlertid skal det også tages i betragtning, at kendskab til miljøet kan gøre, at man bliver bedre i stand til at identificere, hvad der sker. Det samme gælder os som forskere, der bevidst har fokuseret på stofhandel som et af de fænomener, vi ville registrere, og for beboerne, som færdes i lokalmiljøet til daglig. Indtrykket af forholdsvis åben stofhandel, som svarene tyder på, kan derfor delvist bekræftes af vore observationer.

På den baggrund er det interessant at se nærmere på, om beboerne selv var blevet tilbudt stoffer. Vi spurgte derfor om, hvorvidt respondenterne inden for de sidste to måneder var blevet tilbudt at købe stoffer på gaden i nabolaget. Til det svarede 63 %, at det havde de aldrig været ude for. Blandt dem, der havde oplevet det, var det 1 %, der havde oplevet det flere gange dagligt, 8 % en eller flere gange om ugen, 10 % et par gange om måneden og 17 % en gang om måneden eller

sjældnere. En årsag til, at nogle beboerne er blevet tilbudt at købe stoffer, kan være, at Vesterbro om aftenen og natten, specielt i fredag-lørdag, forvandler sig til et forlystelseskvarter, hvor mange "går i byen". I forbindelse med vores feltarbejde på Indre Vesterbro, har vi observeret, at grænserne mellem stofmiljø og nattelevsmiljø opblødes en smule. I den forbindelse har vi observeret nogle få stofhandler mellem personer fra "gadens" stofmiljø og personer, der "er i byen" på Vesterbro. Men i hvilket omfang det finder sted, har vi ikke overblik over.

1.3.4 Larm, råb og sammenstimlen af stofbrugere

Vi spurgte beboerne, om de havde oplevet larm, råb og sammenstimlen af stofbrugere inden for de seneste to måneder, og her fandt vi en stigning af andelen af beboere, der har oplevet dette. I Center for Rusmiddelforskningens undersøgelse var det næsten halvdelen (48 %), der havde oplevet larm, råb og sammenstimlen af stofbrugere en eller flere gange om ugen, herunder dem der havde oplevet det flere gange dagligt (21 %). I kommunens naboundersøgelsen var det omkring en tredjedel (34 %).

(Hvor ofte har du inden for de sidste to måneder oplevet larm, råb og sammenstimlen af stofbrugere i dit nabolag?)

Årsagen til denne stigning kan skyldes etableringen af H17. Vi har allerede været inde på, at etableringen af H17 har betydet, at der er opstået nye ruter og nye opholdssteder for stofbrugere i kvarteret. Det har som konsekvens, at nogle beboere kommer tættere på stofmiljøet end tidligere. Således har etableringen af H17 betydet en større tilstedeværelse af stofbrugere på og omkring den del af Halmtorvet, der ligger ved Halmtorvet 17. Desuden har den del af Viktoriagade, der går mellem Istedgade og Halmtorvet, fået mere trafik af stofbrugere, når de bevæger sig mellem Mændenes Hjem/Skyen og H17. Dette kommer tydeligt frem i de fritekstsvar, som beboerne har afgivet i spørgeskemaundersøgelsen og i vores interview med beboere. Det svarer også overens med vores observationer i området.

Det skaber meget utryghedsskabende trafik gennem Viktoriagade. Siden H17 er åbnet, oplever vi oftere urin/afføring ved vores port, affald fra stoffer og meget mere støj fra stofindtagerne. Trafikken og generne er kun tiltaget. (Beboer, Viktoriagade)

Både min mand og jeg er utilfredse, især fordi vores børn føler sig utrygge. Vi vågner tit om natten, da narkomaner pga.

stofindtagelsesrummet på Halmtorvet enten råber eller skændes. Vi håber, at man i fremtiden kan finde et andet sted uden for familienabolag til stofindtagelsesrum. (Beboer, Halmtorvet)

Vi oplever en kæmpe stigning i koncentrationen af stofmisbrugere i området. Vores stuevinduer vender lige ud mod stedet. Der er meget larm, og stofbrugerne har en aggressiv, højlydt opførsel, vi ikke tidligere har været vant til. Det foregår døgnet rundt og er generelt meget påfaldende og generende. (Beboer, Viktoriagade)

Disse sociale aspekter afspejler det forskelligartede billede af stofmiljøets geografi og dermed også, det forskelligartede billede mht. hvordan beboerne oplever og er påvirkede af stofmiljøet, som vi allerede flere gange har været inde på. Det viser sig også, når vi ser på, hvordan respondenter fra forskellige gader har svaret på spørgsmålet om, i hvilket omfang de inden for de sidste to måneder har oplevet larm, råb og sammenstimlen af stofbrugere.

	En eller flere gange om ugen	Et par gange om måneden	En gang om måneden eller færre	Aldrig	Ved ikke
Abel Cathrines Gade (n=42)	57 %	17 %	19 %	5 %	2 %
Absalonsgade (n=80)	9 %	18 %	18 %	54 %	1 %
Colbjørnsensgade (n=25)	46 %	19 %	23 %	12 %	0 %
Eriksgade (n=23)	55 %	23 %	18 %	0 %	5 %
Eskildsgade (n=54)	25 %	30 %	15 %	23 %	8 %
Gasværksvej (n=68)	42 %	18 %	12 %	23 %	5 %
Halmtorvet (n=57)	67 %	9 %	14 %	9 %	2 %
Helgolandsgade (n=17)	59 %	18 %	12 %	12 %	0 %
Istedgade (n=48)	73 %	10 %	6 %	8 %	2 %
Lille Istedgade (n=12)	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Reventlowsgade (n=28)	65 %	12 %	12 %	12 %	0 %
Reverdilsgade (n=15)	69 %	19 %	6 %	0 %	6 %
Skelbækgade (n=18)	6 %	6 %	12 %	71 %	6 %
Stampesgade (n=14)	29 %	36 %	29 %	7 %	0 %
Tietgensgade (n=12)	40 %	36 %	4 %	16 %	4 %
Vesterbrogade (n=25)	74 %	9 %	11 %	4 %	2 %
Viktoriagade (n=48)	47 %	17 %	14 %	19 %	3 %

Lige som det var tilfældet med de øvrige aspekter ved stofmiljøet, skiller Lille Istedgade sig ud som den gade, hvor langt den største del af respondenterne svarer, at de har oplevet et aspekt ved stofmiljøet dagligt eller flere gange dagligt. I dette tilfælde var det 92 %, der havde oplevet larm, råb og sammenstimlen af stofbrugere dagligt eller flere gange dagligt. Desuden skiller Istedgade, Viktoriagade, Reverdilsgade, Halmtorvet og Reventlowsgade ud med en stor andel af respondenterne, der hyppigt havde oplevet råb, larm og sammenstimlen af stofbrugere. Larm og støj er således et af de elementer, som ofte forekommer i respondenternes svar, når de får mulighed for at beskrive deres oplevelse og holdninger. Igen er det især beboere i nærheden af stofindtagelsesrummene, som beskriver dette.

Brugere optræder larmende og aggressivt. Det er ofte umuligt at få sin nattesøvn. (Beboer, Abel Cathrines Gade)

Vi vågner tit om natten, da narkomaner i bl.a. stofindtagelsesrummet på Halmtorvet enten råber eller skændes. (Beboer, Halmtorvet)

Skal hver nat sove med ørepropper pga. af larm fra gaden. (Beboer, Lille Istedgade)

Vi oplever en kæmpe stigning i koncentrationen af stofmisbrugere i området. Vores stuevinduer vender lige ud mod stedet. Der er meget larm, og stofbrugerne har en aggressiv, højlydt opførsel, vi ikke tidligere har været vant til. Det foregår døgnet rundt og er generelt meget påfaldende og generende. (Beboer, Viktoriagade)

1.3.5 Nabogener

I indledningen var vi inde på, at man kan skelne mellem forskellige slags gener, alt efter hvem der oplever dem. I nogle tilfælde kan det være lokalsamfundet, der defineres som "offer" for bestemte gener, i andre tilfælde er det, hvis man opholder sig et bestemt sted. Men desuden er der gener, som opleves når man opholder sig i sin privatsfære. På den baggrund ser vi i det følgende lidt nærmere på, hvordan respondenter, der bor i nærheden af stofindtagelsesrummene, oplever det miljø, der findes omkring stofindtagelsesrummene. Den mere intense oplevelse af stofmiljøet, som beboerne i nærheden af stofindtagelsesrummene oplever, handler nemlig ikke kun om, hvad der sker på gaden, men også om, at nogle af dem oplever sig generede af stofmiljøet i privatsfæren. De oplever, at stofmiljøet så at sige trænger ind i privatsfæren og påvirker deres livskvalitet i deres egen bolig. Disse udsagn handler om indtrængen i ejendomme, lejligheder og gårde. Sådanne oplevelser får nogle beboere til at være meget kritiske over for stofmiljøet og politikken i forhold til det, især stofindtagelsesrummene.

Det samler jo en folkemængde hele tiden, og de "lever" udenfor. Til stort ubehag for os der bor så tæt på. Hvis der er kø, forsøger de at komme ind i vores gård. (Beboer, Gasværksvej)

Også min gård og min opgang har været ramt på det seneste, hvor der var blodige kanyler i græsset, hvor børnene løber med bare tæer. (Beboer, Halmtorvet)

Vi har haft 2 indbrud i opgangen - vi havde 0 de sidste 20 år - jeg er blevet truet til penge af narkoman og måtte flygte og tilkalde politi, der aldrig kom - meget utrygt (Beboer, Viktoriagade)

Men det er ikke kun privatsfæren, som nogle af naboerne oplever blive krænket. Nogle oplever også, at den gade, de bor i, er blevet 'overtaget' af stofmiljøet, og at de derfor føler sig fremmede i deres egen gade. For nogle opleves dette som generende og strider imod forestillingen om at kunne føle sig 'hjemme' i sit eget nabolag.

Det er godt, at de har et sted, at indtage stofferne sikkert, men det tiltrækker et endnu hårdere stofmiljø, som tager "ejerskab" af området. (Beboer, Lille Istedgade)

Respondenten uddyber i et senere svar.

Vi oplever, at det ikke er vores nabolag mere, men misbrugernes. De er blevet mere ligeglade, provokerende, psykisk syge, udenlandske, osv. og tager mindre hensyn til børn. (Beboer, Lille Istedgade)

En anden beboer i Lille Istedgade har samme oplevelse og beskriver, hvordan det er at bo i en gade, der opleves som værende "ude af kontrol".

Som beboer i Lille Istedgade er det min opfattelse, at udeområdet omkring Mændenes Hjem er ude af kontrol - dvs. oprydning er der rimeligt styr på, men det er grænseoverskridende at bo i en af de få gader, hvor dansk lovgivning tydeligvis ikke overholdes. Og skræmmende at se hvordan tingene har fået lov til at udvikle de sidste år. Vi beboere må også leve med hærværk mod biler, trusler og daglige konfrontationer med det klientel, Skyen trækker. (Beboer, Lille Istedgade)

En tredje beboer oplever imidlertid, at personalet på Mændenes Hjem søger at bringe miljøet uden for stedet under kontrol.

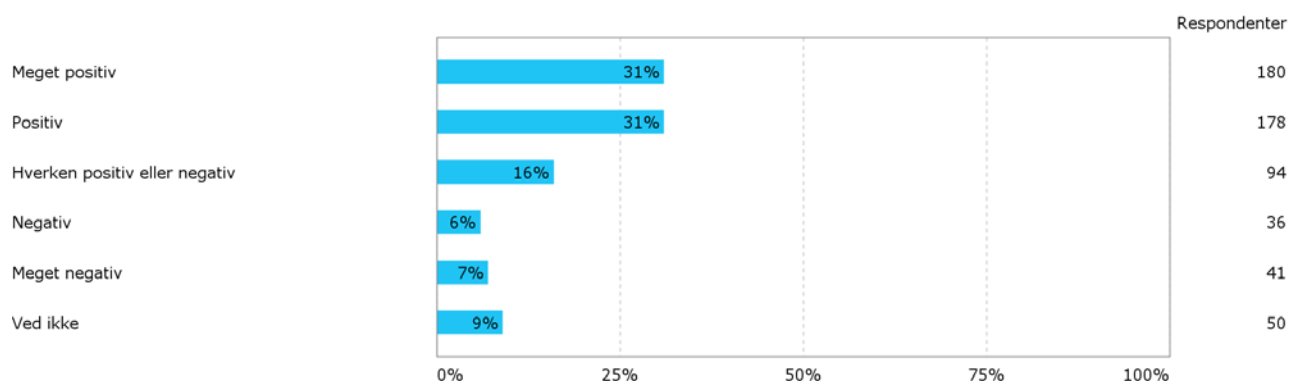
Det positive ved Skyen er, at der er bemanning, der også tager del i at afværge konflikterne omkring stoffer, altså bidrager positivt til at sænke larm fra skænderier og slåskampe. *(Beboer, Lille Istedgade)*

1.3.6 Indstilling til stofindtagelsesrummene

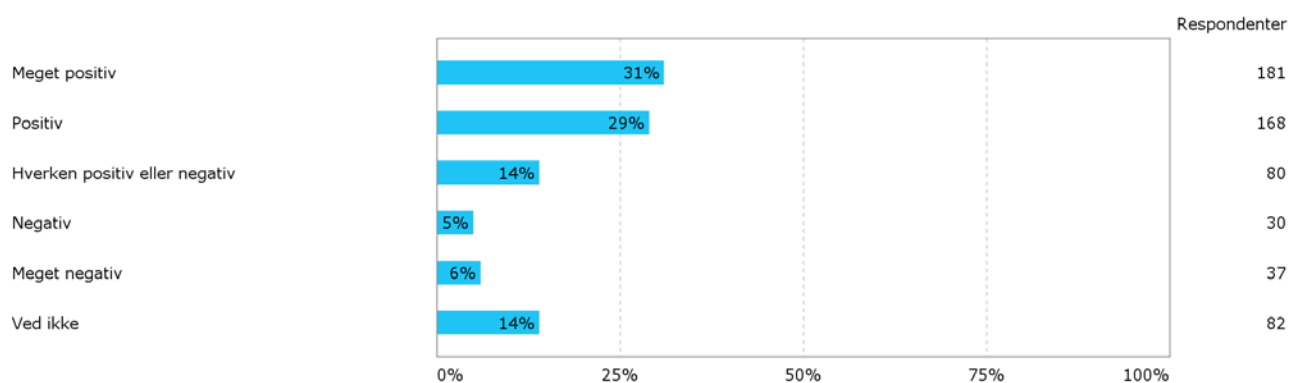
Stofindtagelsesrummene er det centrale element i den politik, som på en og samme tid skal medvirke til at minimere stofrelaterede risici for stofbrugere og minimere de gener, som stofmiljøet skaber for omgivelserne. Etableringen af stofindtagelsesrummene og specielt placeringen af dem har fra starten været genstand for diskussion og er det fortsat. På den baggrund har vi spurgt beboerne om deres indstilling til de to stofindtagelsesrum, Skyen på Istedgade og H17 på Halmtorvet.

Respondenternes indstilling til de to stofindtagelsesrum var stort set identisk. Det var lidt under to tredjedele af respondenterne, der var meget positive eller positive i deres indstilling til både Skyen

og H17, og lidt over en tiendedel, der var negativt indstillede.

(”Hvordan er din indstilling til stofindtagelsesrummet Skyen på Istedgade?”)

(”Hvordan er din indstilling til stofindtagelsesrummet H17 på Halmtorvet 17?”)

For nogle beboere ser indstillingen til stofindtagelsesrummene ud til at hænge sammen med, hvor de bor. Når vi ser på besvarelsene, var de respondenter, der bor tættest på stofindtagelsesrummene, dem, der var mindst positivt indstillede over for stofindtagelsesrummene. Således var det kun 27 % af respondenterne fra Lille Istedgade, der var positivt eller meget positivt indstillede over for Skyen, mens det var 62 % af alle respondenterne. Omvendt var respondenterne fra Lille Istedgade mere positivt indstillede over for H17 med 54 %. Blandt respondenterne i Viktoriagade var det 49 %, og blandt respondenterne på Halmtorvet var det 54 %, der var positive eller meget positive over for Skyen. For en række gader i nærheden af H17 gjaldt det, at det var halvdelen eller lidt over halvdelen, der var positivt indstillede. Det drejer sig om Eskildsgade (50 %), Istedgade (53 %), Gasværksvej, Halmtorvet og Viktoriagade alle med 55 %. Årsagerne til, at respondenterne, som bor i nærheden af stofindtagelsesrummene, var mindre positive en respondenterne som helhed, skyldes givetvis, at de oplever de forskellige aspekter ved det stofmiljø, der samler sig om stofindtagelsesrummene mere intenst end andre beboere.

1.3.7 Forskellige holdninger til stofindtagelsesrummene

Vi har gennemlæst alle de kommentarer, som respondenterne kom med om stofindtagelsesrummene i spørgeskemaets fritekstfelter og inddelt dem i nogle hovedkategorier

og underkategorier. For hvert stofindtagelsesrum har vi inddelt så mange kommentarer som muligt i positive (Skyen: 148; H17: 92), ambivalente (Skyen: 67; H17: 25), negative (Skyen: 32; H17: 26) og neutrale (Skyen: 20; H17: 39) kommentarer. De forskellige kommentarer har vi derefter placeret under følgende overordnede kategorier alt efter, hvad de handlede om: Beliggenhed, mindre stofindtagelse på gaden, mindre stofaffald, skadesreduktion, værdighed. Beliggenhed, stofindtagelse og stofaffald nævnes i forbindelse med både positive, ambivalente og negative kommentarer. Hvad angår stofindtagelse på gaden og stofaffald drejer det sig om forskellige oplevelser af, om disse to aspekter ved stofmiljøet er øget eller mindsket. Som allerede nævnt flere gange, behøver der ikke være nogen modsætning her. Nogle beboere kan godt opleve en formindskelse af stofindtagelse og stofaffald, mens andre oplever det modsatte.

Rigtig god ide at lave stofindtagelsesrum, det er et sikrere og mindre stressende miljø for stofbrugere - oplever dog ikke, at det har mindsket stofindtag i nabolaget. (Beboer, Eriksgade)

Mener, at et stofindtagelsesrum er rigtigt fint. Men der følger desværre også en masse negative ting med, bl.a. handel med stoffer og indtagelse af stoffer i området omkring faciliteterne. (Beboer, Istedgade)

Der er slet ingen tvivl om, at efter Skyen og H 17 er kommet, har det betydet, at stofindtag fra Gaden stort set er fuldstændigt fjernet. (Beboer, Abel Cathrines Gade)

Før Skyen så jeg meget mere til stofmisbrugere, og endda nogle der sad direkte på gaden og stak sig. Skyen gjort en kæmpe forskel. (Beboer, Absalonsgade)

Det har helt sikkert mindsket stofindtagelse på gaden og i trappeopgange. Kanyler er næsten også forsvundet fra gaden. (Beboer, Colbjørnsensgade)

I forhold til H17 handler kritikken af beliggenheden især om det miljø, som eksisterer uden for H17, hvor grupper af stofbrugere, voldsom adfærd, larm og affald nævnes som vigtige ting. Dette betegnes som generende for folk, som færdes omkring H17. Desuden bliver det nævnt, at etableringen af H17 har skabt en trafik af stofbrugere mellem Mændenes Hjem/Skyen og H17 og dermed øget tilstedeværelsen af stofbrugere på Halmtorvet. For nogle beboere har dette skabt utryghed, for andre virker det blot generende.

Meget beskidt udenfor, og stofbrugere sover, ligger på Halmtorvet, hvor børn og familier krydser deres vej. (Beboer, Absalonsgade)

Placeringen er dum grundet trafikken, det genererer mellem Mændenes Hjem og Købbyen. Det er til gene for beboerne, det forretningsliv, der søges etableret, og turisterne. (Beboer, Halmtorvet)

Da jeg går forbi stedet dagligt, er det begyndt at genere mig en smule. Der er altid skumle folk, som jeg går i en stor bue udenom. Det er selvfølgelig ikke rart. (Beboer, Gasværksvej)

Andre fremhæver netop placeringen af H17 som positiv. De fremhæver bl.a., at der ikke er beboelse som umiddelbar nabo til stedet, og at det ligger lidt tilbagetrukket med udendørs plads til at opholde sig på. Dermed bliver der lidt afstand mellem stofmiljøet og omgivelserne. Samtidig er der også nogle, som fremhæver, at det er vigtigt, at tilbuddet ligger i det område, hvor stofbrugere opholder sig.

Beliggenheden er fin. Stadig central for misbrugerne og lidt mere afsides fra bolig og af beboere befærdet vej. (Beboer, Abel Cathrines Gade)

Virker som et pænt og rent sted. Er lidt tilbagetrukket, så man godt kan gå forbi der, uden at man møder nogen stofmisbrugere. (Beboer, Absalonsgade)

Det ligger længere væk, og der er lidt mere plads til at komme forbi uden konfrontationer, så det er lidt mindre generende i dagligdagen. (Beboer, Lille Istedgade)

I forhold til Skyens beliggenhed er det, som nogle beboere især er kritiske overfor, at stofindtagelsesrummet ligger tæt på beboelse, og at der er meget lidt plads uden for det, som gør, at folk, der ønsker at passere, kommer tæt på de stofbrugere, der opholder sig der. Det miljø, der eksisterer omkring Mændenes Hjem og Skyen, bliver af flere opfattet som ubehageligt og utryghedsskabende.

Synes det er mærkeligt, at sådan noget absolut skal ske midt i det beboelsesområde. (Beboer Abel Cathrines Gade)

Det ligger for tæt på alm beboelse. Der er alt for meget larm døgnet 24 timer derfra. (Beboer, Viktoriagade)

Tanken var god, men ikke tænkt til ende. Når man laver et rum at fikse i, samler man narkomaner og dermed pushere, og det er for beboerne i området et gigantisk problem. (Beboer, Absalonsgade)

Derudover, så er Skyen placeret der, hvor fortovet er smallest, så når stofbrugere vælter ud og ind, er det ikke plads til andre. (Beboer, Lille Istedgade)

Der er ofte kø udenfor, og det er ubehageligt at passere. De er ofte oppe at skændes, og flytter sig ikke. Ofte står de også på gaden, så det både er vanskeligt og farligt at køre i bil og cykle. (Beboer, Istedgade)

Beliggenheden af stofindtagelsesrummene tages også op på en anden måde af nogle af respondenterne. De er kritiske overfor, at Københavns Kommune kun har etableret stofindtagelsesrum på Vesterbro. Dermed mener disse respondenter, at kommunen er med til at koncentrere og cementere et stofmiljø på Vesterbro. I stedet ønsker de, at der bliver etableret stofindtagelsesrum i andre dele af København, således at stofbrugere ikke nødvendigvis behøver at tage til Vesterbro for at få adgang til den service, som et stofindtagelsesrum kan tilbyde.

Burde være flere [stofindtagelsesrum] i byen, der er kommet alt for mange misbrugere til Istedgade og Halmtorvets nye. (Beboer, Eskildsgade)

Det ville være rart, hvis man åbnede stofindtagelsesrum i andre bydele. Vesterbro har taget sin tårn, og det ville aflaste bydelen. ((Beboer, Gasværksvej)

Det er absurd, at man forsøger fra offentligt hold at koncentrere stofindtagelsesmiljøet til et specifikt sted/område i Kbh. Uanset nærheden til Hovedbanegården og/eller de historiske traditioner (tilbage fra 70'erne) for stofindtagelse på Vesterbro. Uanset at der er gode grunde til at hjælpe misbrugere, så er det ikke en tilstrækkelig god grund til at bruge et i øvrigt i alle henseender forældet byudviklingsprincip om "zoner" hvor et "problem" (eller en aktivitet) skal centreres til et givet område/zone af byen. (Beboer, Gasværksvej)

Da jeg flyttede til Vesterbro i 1980, var Mændenes Hjem og Mariatjenesten (Skyen er kommet til senere) placeret dér, hvor folk, der havde det dårligt, befandt sig (boede?). Nu fungerer disse institutioner som magneter for folk som kommer andetsteds fra - og det er nogle andre typer, meget barskere. (Beboer, Gasværksvej)

Nogle respondenter ønsker slet ikke stofindtagelsesrum på Vesterbro, fordi de fleste stofbrugere ikke længere bor på Vesterbro.

Jeg mener principielt, at diverse hjælpeforanstaltninger for stofmisbrugere bør være dér, hvor stofmisbrugerne bor; og det er ikke på Vesterbro. (Beboer, Gasværksvej)

Jeg bryder mig ikke om, at alle sociale tilbud til stofmisbrugere koncentrerer i mit kvarter. Dengang, de boede her, gav det mening - det gør de ikke længere, men bliver ved med at komme her pga. Mariakirken, Mændenes Hjem, Skyen, fixerummet på Halmtorvet. Det kan ikke være rigtigt, at alt skal samles lige her!!! (Beboer, Istedgade)

Både i forhold til H17 og Skyen handler mange kommentarer om, at beboerne finder det positivt, at stofindtagelsesrummene tilbyder stofbrugerne at kunne indtage stoffer under ordnede, hygiejniske og trygge forhold.

Det er absolut positivt, at man kan gå et sted hen og tage sit stof, hvor der også er personale, man kan henvende sig til, hvis man har brug for hjælp. (Beboer, Colbjørnsensgade)

Stofmisbrug bør høre ind under sundhedsvæsenet og ikke anses for kriminelt. Det er godt, de har et sted at kunne fixe uden at have nogen på nakken. Så ligger de ikke og OD'er imellem bilerne nede på parkeringspladsen som før i tiden. (Beboer, Reventlowsgade)

Det er alle tiders, at der er etableret fysiske rammer for misbrugerne, hvor de har ordentlige forhold og adgang til både grej

mm. Det skaber mere værdighed for en gruppe mennesker, som er meget trængte på alle planer. (Beboer, Viktoriagade)

Som nævnt udtrykker mange beboere en ambivalent holdning til stofindtagelsesrummene. I langt de fleste tilfælde handler det om et dilemma, hvor man på den ene side ønsker at tilgodese den enkelte stofbrugers sundhed, tryghed og værdighed, men hvor man på den anden side oplever en række gener, som er forbundet med stofmiljøet generelt og det miljø, som eksisterer rundt om stofindtagelsesrummene specielt. På den måde udtrykker disse beboere et af de grundlæggende dilemmaer i narkotikapolitikken, nemlig hensynet til folkesundheden på den ene side og hensynet til den offentlige orden på den anden. En beboer udtrykker dilemmaet mellem at vise omsorg for den enkelt stofbruger og følge sig utryk ved stofmiljøet på følgende måde: *"Vi accepterer alle de stakler, der er. Men når der står 20-40 stakler i en gruppe, så er de langt mere truende end stakkels."* (Beboer, Lille Istedgade). En anden beboere udtrykker det således:

Jeg ønsker, at der bliver givet ro og tryghed til stofindtagelse. Vi skal alle være her. Og er lige meget værd. Men områderne rundt om tilbuddene er så forstyrrede og utrygge. Der er larm, grej og skænderier, der får det hele til at stå i et dårligt lys udadtil. (Beboer, Skelbækgade)

Hvis man skal fortolke og sammenfatte på svarene vedrørende stofindtagelsesrummene, kan det være, at et flertal af borgerne på Indre Vesterbro er positivt indstillede overfor, at der eksisterer stofindtagelsesrum for stofbrugere. Det er ganske få, som udtrykker en entydigt afvisende holdning i forhold til tilstedeværelsen af sådanne tilbud på Vesterbro. For mange drejer det sig om et hensyn til stofbrugere og deres sundhed, tryghed og værdighed, men også at stofindtagelsesrummene ses som et middel til at mindske stofindtagelse i det offentlige rum og kanyleafald. Imidlertid viser svarene også, at der er en række forhold i relation til stofindtagelsesrummene, som mange beboere oplever som generende, utrygge eller u hensigtsmæssige. Mange af disse forhold handler især om de sociale aspekter ved stofmiljøet, det vil sige den måde, stofbrugeres og specielt grupper af stofbrugeres adfærd påvirker gademiljøet/lokalmiljøet på. I det følgende vil vi derfor se nærmere på, hvordan beboerne mere bredt oplever stofmiljøet på Indre Vesterbro, og hvilke holdninger de har til det, og som en del af det, hvad det er for forestillinger om lokalsamfundet, de udtrykker gennem deres holdninger til stofmiljøet.

1.4 Beboernes oplevelser af stofmiljøet

I denne del vil vi se nærmere på de forskellige slags oplevelser, erfaringer og holdninger, som beboerne, der har deltaget i undersøgelsen giver udtryk for. Vi starter med kort at se på forskellige opfattelser af og holdninger til stofmiljøets tilstedeværelse på Vesterbro. Her kan vi skelne mellem beboere, som giver udtryk for, at stofmiljøet er en del af Vesterbro, man må acceptere, og beboere, som mener, at stofmiljøet ikke hører hjemme på Vesterbro, fordi langt de fleste stofbrugere kommer udefra. Den sidste gruppe er langt den mindste. Med disse grundlæggende

holdninger til stofmiljøet foretager beboerne en definition af, hvilket slags sted Vesterbro i deres øjne er eller bør være, hvad der hører hjemme, og hvad der er ikke hører hjemme der.

Opfattelsen af, at stofmiljøet er en del af Vesterbro tager ofte udgangspunkt i sociologiske og/eller historiske forståelser af hvorfor, der findes et stofmiljø på Vesterbro. Nogle beboere, som respondenten neden for mener, at Hovedbanegården og det, at Indre Vesterbro ligger tæt op ad et trafikknudepunkt skaber de by-sociologiske betingelser for tilstedeværelsen af et stofmiljø.

Min holdning er, at uanset hvad vi gør, så bor vi bag ved en hovedstads banegård - den har sit eget miljø, som ikke kan fjernes, men vi bør som samfund gøre, hvad vi kan for, at forholdene for narkomanerne er bedst mulige - det er til gavn for os alle. Jeg kender ikke nært til stofindtagelsesrummene, men er absolut tilhænger af, at de findes. De er et skridt i den rigtige retning. Jo flere der kan få ordentlige forhold, jo bedre. (Beboer, Absalonsgade)

Der er også flere beboere, som sætter tilstedeværelsen af et stofmiljø på Indre Vesterbro og/eller en holdning om, at stofmiljøet er en del af kvarteret ind i et historisk perspektiv. For disse beboere er stofmiljøet noget, der har været en del af Vesterbro i mange år, som man må acceptere, hvis man vælger at bo i kvarteret. Det er holdninger som beboeren nedenfor giver udtryk for samtidig med at beboeren også giver udtryk for, at stofindtagelsesrummene gør sameksistensen mellem stofmiljø og lokalsamfund mindre belastende for både beboere og stofbrugere.

Indre Vesterbro har altid været tilholdssted for narkomaner, dealere, prostituerede og drankere. Os, der flytter hertil, skal acceptere disse præmisser. Jeg oplever, at en del beboere gerne vil fjerne denne type mennesker fra vores område, men de var her altså først, så jeg synes, man må finde et andet sted at bo, hvis det er indstillingen. Til gengæld sætter jeg stor pris på, at det offentlige stofindtag er blevet formindsket markant, for det kan være ubehageligt og utrygt at overvære. Også for narkomanerne må det være et plus, at der er kommet mere orden på deres forhold. (Beboer, Viktoriagade)

Sådanne udsagn står i kontrast til udsagn, hvor stofmiljøet defineres som et fremmedelement, der ikke hører hjemme på Vesterbro. I hvert fald ikke længere, idet nogle respondenter giver udtryk for, at byudviklingen og den forandring af beboersammensætningen, den har medført, betyder, stofbrugere ikke længere kan regnes for at være hjemmehørende på Vesterbro. Beboeren nedenfor er således en af dem, der mener, at man burde placere stofindtagelsesrum i de områder, hvor stofbrugere bor i stedet for på Vesterbro, hvor kun et fåtal af dem bor.

Jeg mener principielt, at diverse hjælpeforanstaltninger for stofmisbrugere bør være dér, hvor stofmisbrugere bor; og det er ikke på Vesterbro (Beboer, Gasværksvej)

Beboeren, som udtaler sig nedenfor, går videre og siger, at stofindtagelsesrummene og andre tilbud på Vesterbro er med til at trække stofbrugere til Vesterbro.

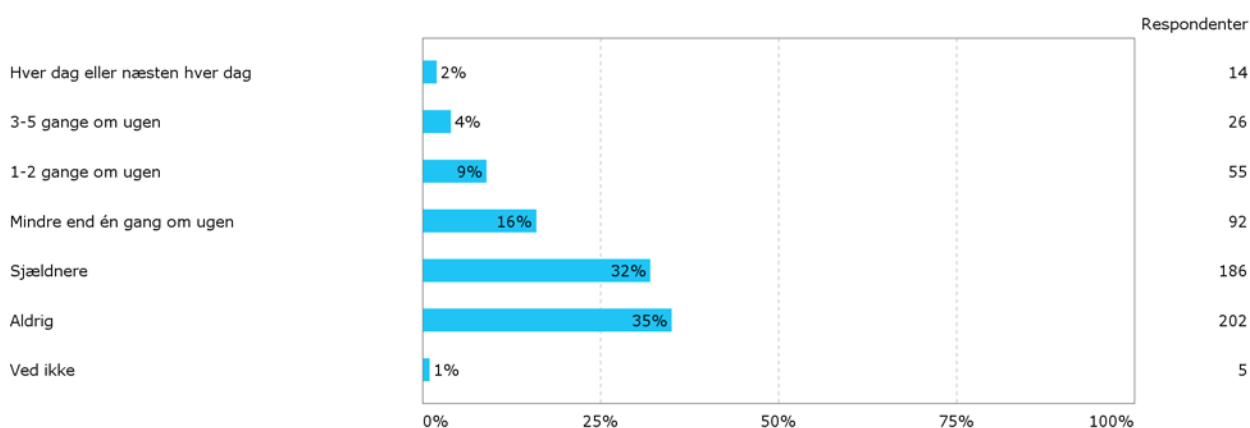
Jeg bryder mig ikke om, at alle sociale tilbud til stofmisbrugere koncentrerer sig i mit kvarter. Dengang, de boede her, gav det mening - det gør de ikke længere, men bliver ved med at komme her pga. Mariakirken, Mændenes Hjem, Skyen og fixerummet på Halmtorvet. Det kan ikke være rigtigt at alt skal samles lige her!!! (Beboer, Istedgade)

Med de forskellige opfattelser af stofmiljøets eksistensberettigelse på Vesterbro, definerer beboerne dermed også området som et bestemt slags sted. Som et sted, hvor der på en eller anden måde skal være en sameksistens mellem et stofmiljø og lokalsamfundet og som et sted, hvor en sådan sameksistens ikke er ønskværdig. Det er som sagt ganske få af beboerne som i spørgeskemaundersøgelsen og interviewene giver udtryk for den sidste holdning. Langt de fleste giver udtryk for, at der skal være en sameksistens mellem stofmiljø og lokalsamfund, og kan dermed ses som værende på linje med den overordnede ambition med den aktuelle politik. Dermed er det imidlertid ikke sagt, at disse beboere ikke kan finde det problematisk og besværligt at leve sammen med stofmiljøet, eller at de nødvendigvis er enige i den måde politikken gennemføres på. I det følgende vil vi se nærmere på beboernes møde med stofmiljøet i hverdagen, hvordan de oplever det og hvordan de agerer i forhold til det.

1.4.1 Mødet med stofmiljøet i hverdagen

Vi starter med to spørgsmål fra spørgeskemaundersøgelsen, hvor vi spurgte ind til beboernes møde med stofbrugere i hverdagen, nemlig hvor ofte de taler med stofbrugere i deres nabolag og hvad deres generelle oplevelse af deres møder med stofbrugere er.

På spørgsmålet om hvor ofte beboerne taler med stofbrugere, svarede 15 %, at det gjorde de 1-2 eller flere gange om ugen, mens 16 % gjorde det mindre end en gang om ugen, og 32 % gjorde det sjældnere, og 35 % aldrig gjorde det.

(”Hvor ofte taler du med stofbrugere i dit nabolag?”)

Det er altså en ganske stor andel af respondenterne som sjældent eller aldrig har en kontakt med stofbrugere, som involverer at de taler sammen. Hvis vi ser på dette i sammenhæng med beboernes og stofbrugernes beskrivelser og vore egne observationer, kan dette ses som udtryk

for, at stofmiljøet og det øvrige lokalmiljø på Indre Vesterbro udgør to forskellige verdener med en ganske klar social – og som vi kommer ind på senere – geografisk opdeling. I forbindelse med vores observationer så vi sjældent direkte kontakt mellem stofbrugere og beboere, ligeledes forklarer såvel beboere som stofbrugere, at de oplever det som to parallelle verdener. Nedenstående er nogle få eksempler, hvor beboere både fortæller om to forskellige verdener, og om hvordan de søger at opretholde denne adskillelse. I det andet citat kommer beboeren ind på en af de situationer, når beboere og stofbrugere interagerer, nemlig i forbindelse med tiggeri. Beboeren kunne også have nævnt tilbud om at købe stoffer, som vi vender tilbage til.

Jeg lader stofmisbrugerne være for sig selv og forsøger ikke at komme i kontakt med dem. Det er min erfaring, at så længe jeg ikke gør dem noget, gør de heller ikke mig noget. Jeg synes dog stadig at det er ubehageligt at gå forbi en stofmisbruger. (Beboer, Eriksgade)

Vi går ligesom i to parallelle spor, kan man sige. Dem der bor her, og så dem der kommer her for at købe og indtage deres stoffer (...) Så de går forbi og er orienterede mod deres, og vi er orienterede mod vores, og det er meget sjældent, at man kommer i direkte interaktion, med mindre der kommer nogle og tigger om penge eller henvender sig af andre årsager. (Beboer, Viktoriagade)

I følgende citat forholder beboeren sig til gener fra stofmiljøet og beskriver, hvordan opdelingen i to adskilte verdener gør, at beboeren oplever, at stofbrugerne primært generer hinanden og ikke beboeren selv eller dennes børn.

Stofmiljøet er generelt helt adskilt fra resten af Vesterbro: Alle holder sig for sig selv og holder kontakt på gensidigt høfligt minimum. Ud over larm om natten og lejlighedsvis bekymringer for om nogen er ved slå sig selv eller hinanden ihjel, så generer stofmiljøet udelukkende sig selv. (...). Heller ikke vores børn har nogensinde fortalt om at føle sig generede. (Beboer, Halmtorvet)

På den baggrund beskriver en lang række beboere en pragmatisk sameksistens med stofmiljøet; som én siger "det er der bare".

Jeg er ikke generet af det. Misbrugerne er en del af vesterbroerne og vi bevæger os fint imellem hinanden. (Beboer, Absalonsgade)

Jeg synes, det er så fint, at stofmisbrugere har et sted at gå hen - som ikke er gaden. De er ikke interesserede i mig og fylder ikke meget i gadebilledet. De er der bare. (Beboer, Colbjørnsensgade)

I et interview beskriver en beboer oplevelsen af to forskellige verdener, når hun bevæger sig igennem den del af stofmiljøet, som findes på bagsiden af Hovedbanegården i Reventlowgade.

Altså det føles jo sådan helt subkulturelt. Altså, det er lidt ligesom, de har deres egen kultur, der foregår der, og de kender hinanden og har deres måde at snakke på og sådan noget. Og hvor jeg endda kan mærke, altså, jeg er sådan lidt usynlig i deres

verdensbillede, fordi jeg er ikke en del af deres gruppe. Så man kan sådan gå midt imellem folk, der sådan bare snakker én ind i øret, fordi de skal sige noget til Lars derhenne, ikk'. Det er som om, altså, man er slet ikke rigtig tilstede som person i denne her verden, der foregår. (Beboer, Colbjørnsensgade)

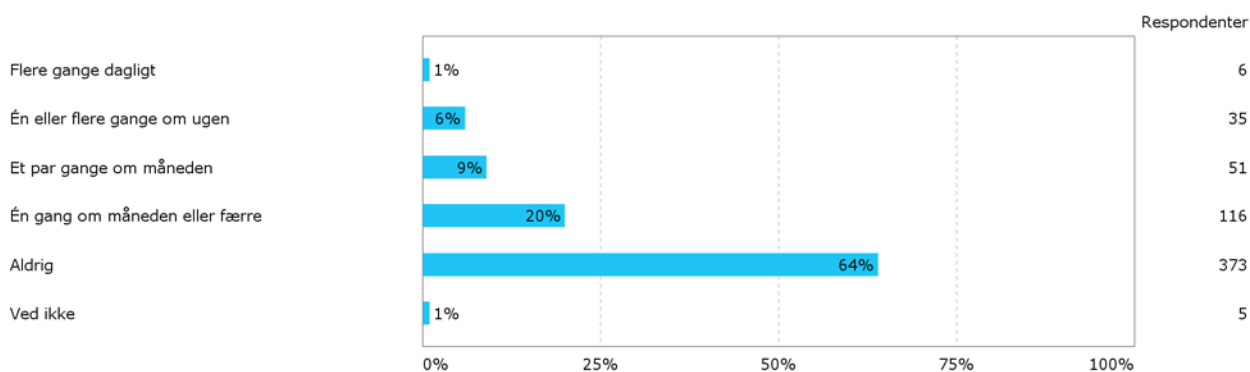
For nogle af beboerne kommer stofmiljøets parallelle verden imidlertid tættere ind på livet end for andre. Det drejer sig især om de beboere, der bor i nærheden af stofmiljøets centrale lokaliteter. Det vil sige omkring Mændenes Hjem og Skyen, H17, "Pillebørsen" i Reventlowsgade, Café D og Sundhedsrummet i den brune Kødby. Denne nærhed til stofmiljøet viser sig bl.a., når vi ser nærmere på, hvor ofte respondenter fra forskellige gader taler med stofbrugere. Lille Istedgade skiller sig ud med en fjerdedel af respondenterne, der havde talt med stofbrugere hver dag eller næsten hver dag inden for de seneste to måneder. Den gade, der kommer tættest på, er Eriksgade med 9 %. Når vi ser på, hvor respondenterne boede i forhold til, om de talte med stofbrugere i løbet af en uge¹⁰, var det igen Lille Istedgade, der skilte sig ud med 58 % af respondenterne, der havde talt med stofbrugere. Dernæst kom Istedgade og Helgolandsgade med hver 29 %, Reverdilsgade med 25 % og Eriksgade og Gasværksvej begge med 22 %.

Disse besvarelser bekræfter det billede vi allerede har tegnet af, at nærhed til stofbrugernes centrale opholdssteder spiller en vigtig rolle mht., hvor tæt beboerne kommer i kontakt med stofmiljøet. Men et andet forhold, som også spiller ind, er byrummets fysiske indretning. Trappesten, indgangspartier, kælderskakter, hjørner og nicher er steder, stofbrugere steder kan opholde sig og i større eller mindre grad kan trække sig lidt tilbage fra det almindelige gadeliv. Selvom forandringer af byrummets indretning med sikring af ejendomme, lukning af kælderskakter osv. har betydet, at antallet af sådanne opholdssteder er blevet mindre, med den konsekvens at stofbrugere i højere grad er nødt til at opholde sig på gaden, er der dog stadig sådanne opholdssteder i lokalmiljøet. Det kan fx være trappestenen i Abel Cathrines Gade, som er gode at sidde på, eller indgangspartiet til et vaskeri i Eriksgade, som også er et godt opholdssted, hvis man vil have lidt fred til at indtage sit stof. Baseret på vores feltobservationer samt interviews med både beboere og stofbrugere, er det vores indtryk, at en af de situationer hvor beboernes verden og stofbrugernes verden mødes og der forekommer egentlig interaktion mellem beboere og stofbrugere, er i forbindelse med, at stofbrugere tager ophold på steder som de ovennævnte. Det kunne fx være, hvis en beboer skal ud eller ind af sin opgang og må bede stofbrugere om at flytte sig. En del beboere beskriver sådanne møder, bl.a. beboeren nedenfor.

Den helt typiske dialog, man har med stofbrugere, det er jo, at man åbner døren, og så sidder der nogen, og så siger man "Hør her, vi skal altså kunne komme forbi her, vi bor her". Og så siger de "Åh ja, selvfølgelig, selvfølgelig, og så går de væk, ikke. Det er sådan en helt klassisk Vesterbro-situation, ikke. (Beboer, Colbjørnsensgade)

¹⁰ Svarene om "hver dag eller næsten hver dag", "3-5 gange om ugen", "1-2 gange om ugen" slået sammen.

I forhold til sådanne oplevelser spurgte vi i spørgeskemaundersøgelsen beboerne om, hvor ofte de inden for de sidste to måneder har bortvist stofbrugere fra trapper, opgange, porte eller lignende i deres nabolag?

(”Hvor ofte har du inden for de sidste to måneder bortvist stofbrugere fra trapper, opgange, porte eller lignende i dit nabolag?”)

Som det fremgår, er det en ganske lille andel af respondenterne, der havde oplevet dette. Imidlertid viser der sig igen et differentieret billede, når vi ser på, hvordan respondenter fra forskellige gader har svaret. Her ser vi, at det forekommer ganske hyppigt, at respondenter bosiddende i gade tæt på de centrale steder i stofmiljøets geografi havde foretaget bortvisninger. I Lille Istedgade var det således 42 % af respondenterne der havde bortvist stofbrugere en eller flere gange om ugen¹¹, mens det i Reverdilsgade var 19 %, i Abel Cathrines Gade og på Istedgade var 14 %.

En anden situation, som beboerne nævner som en, hvor der kan forekomme egentlig interaktion mellem stofbrugere og beboere, er når hvor stofbrugere (eller pushere) henvender sig for at sælge stoffer eller i forbindelse med at de beder om penge, pant eller lignende. Nogle af beboerne beskriver, hvordan de oplever det som meget generende ikke at kunne gå i fred på gaden i sit eget kvarter.¹² En beboer, som i øvrigt ikke er særlig påvirket af stofmiljøet, oplever det som meget irriterende ikke at kunne få lov til at gå i fred på gaden.

”Vildt irriterende, at jeg ikke kan gå på min egen vej, i mit eget område, i mit eget nabolag, uden at blive konfronteret med det hele tiden. Altså, forstå mig ret, havde de bare stået der, og jeg vidste, at hvis det nu var det, jeg havde lyst til at købe, så kunne jeg bare gå hen til dem der og spørge. Det er fint med mig. Det vil jeg have det bedre med end at blive spurgt konstant og hele tiden. Og have den der med, at jeg føler, at jeg er nødt til nogen gange

¹¹ Vi slår svarkategorierne ”flere gange dagligt” og ”en eller flere gange om ugen” sammen.

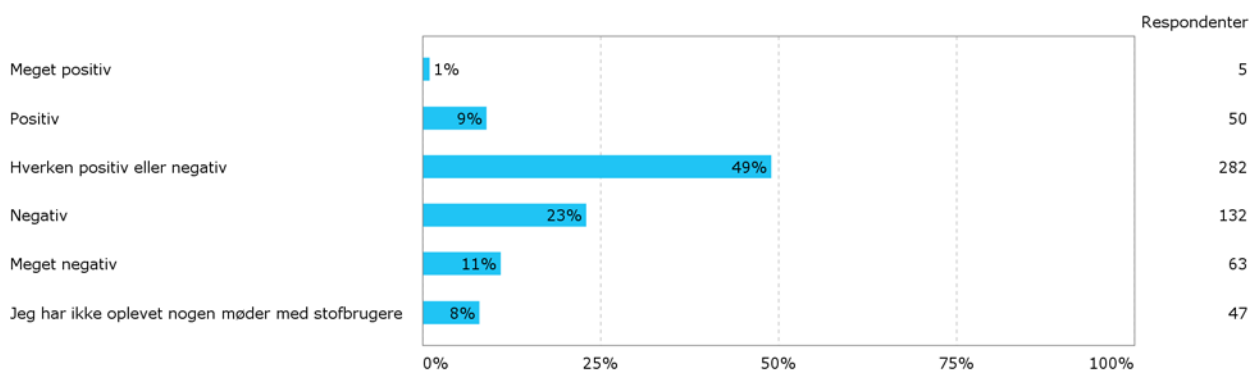
¹² Der er også flere beboere, som nævner henvendelser på gaden fra prostituerede, som meget generende.

at kigge ned i jorden, fordi jeg ikke gider de der konfrontationer og blive spurgt om det. Det irriterer mig. (Beboer, Gasværksvej)

Samtidig er der imidlertid også respondenter, som fortæller om, at de nogle gange giver stofbrugere pant eller penge, typisk i forbindelse med at stofbrugerne opholder sig uden for supermarkeder, hvor beboerne handler. Nedenfor fortæller en beboer, hvordan hun nogle gange giver penge til stofbrugere velvidende, at pengene bliver brugt til stoffer.

"(...) jeg ved jo godt, at jeg ikke løser hans problemer ved at give ham pengene, men jeg kan måske løse, at han har det skidt i fem minutter, altså det er jeg helt klar over, det er det problem jeg løser for ham, det er lige nu og her og at hvis jeg skulle gå ind og gøre noget mere, ville det kræve noget som jeg ikke kan give, altså så det er sådan lidt svært". (Beboer, Gasværksvej)

Hvis vi så går videre til spørgsmålet om, hvordan beboerne oplever møder med stofbrugere, har halvdelen af respondenterne svaret, at deres oplevelser af møderne hverken er positive eller negative, mens en tredjedel oplever dem som negative eller meget negative, og en tiendedel oplever dem som positive.

("Hvordan er din generelle oplevelse af dine møder med stofbrugere i dit nabolag?")

Det, at halvdelen oplever møderne som hverken positive eller negative, tolker vi som udtryk for, at der ikke sker særlig meget interaktion mellem beboere og stofbrugere, men at der, som bemærket ovenfor, er tale om to parallelle verdener.

Jeg synes, det er så fint, at stofmisbrugere har et sted at gå hen - som ikke er gaden. De er ikke interesserede i mig og fylder ikke meget i gadebilledet. De er der bare. (Beboer, Colbjørnsensgade)

Jeg oplever, at vi behandler hinanden pænt og respektfuldt. Jeg føler mig ikke set skævt til af stofbrugerne, og jeg ser ikke skævt til dem. (Beboer, Istedgade)

Når en tredjedel af respondenterne oplever møderne med stofbrugere som negative, kan det dels tolkes som udtryk for, at møderne finder sted i forbindelse med situationer, hvor beboere oplever at skulle konkurrere om pladsen med stofbrugere, jf. ovenstående spørgsmål om bortvisning af stofbrugere. I relation dette kan vi igen se på, hvordan respondenterne bosiddende i forskellige

gader har svaret. Lille Istedgade skiller sig endnu end gang ud med 45 % af respondenterne, der oplever møderne med stofbrugere som negative eller meget negative, og ingen som oplever dem som positive. Omkring to femtedele af respondenterne fra Gasværksvej, Halmtorvet, Helgolandsgade, Istedgade og Viktoriagade oplever også møderne med stofbrugere som negative eller meget negative.

Oplevelsen af møderne med stofbrugere som negativ kan også tolkes som forårsaget af, at møderne på forskellig vis udfordrer disse beboeres opfattelser af, hvad der bør karakterisere mødet mellem fremmede i det offentlige rum. I den sociologiske forskning om social interaktion i det offentlige rum har Goffman (2009) og Lofland (1973) studeret de interaktionsregler, som normalt gælder, når man møder hinanden. Lofland beskriver det offentlige rum som "en verden af fremmede", som en række forskellige interaktionsregler gør det trygt at færdes i. I den forbindelse trækker hun bl.a. på Goffmans studier af adfærd i det offentlige rum, hvor han bl.a. beskriver selvet som omgivet af et territorie, som man normalt forventer, at andre anerkender. Ved at anerkende hinandens territorier kan fremmede omgås hinanden i det offentlige rum, uden at deres selv bliver krænket. Vi var desuden tidligere inde på Valverdes (2011) karakteristik af "gener" som socialt, æstetisk, moralsk og geografisk definerede. I både interviews og spørgeskemaets fritekstbesvarelser er noget af det, som hyppigst italesættes af beboerne, deres oplevelser af, at almindelige normer og regler for adfærd og interaktion i det offentlige rum overskrides af stofbrugere. Dette beskriver de i varierende grad som generende, men det er tydeligt, at det i høj grad er disse sociale aspekter ved stofmiljøet, som spiller en rolle i beboernes møde med stofmiljøet i hverdagen. I forbindelse med disse beskrivelser, giver beboerne ofte udtryk for en ambivalent holdning til sameksistensen mellem stofmiljøet og det øvrige lokalsamfund. De er positive over for tilbuddene til stofbrugere, men på den anden side oplever de, at disse tilbud bliver omdrejningspunkt for et miljø, de ikke bryder sig om.

I beboernes beskrivelser af mødet med stofmiljøet, er der mange, som fortæller om, hvordan de enten oplever det som ubehageligt at passere steder, hvor der er mange stofbrugere, eller at de søger at undgå sådanne steder. Årsagerne hertil er den uro og uberegnelighed, som beboerne forbinder med stederne. En af de hyppigst forekommende udtalelser om sådanne 'undvigelsesstrategier' er at "gå over på det andet fortov". Beboeren neden for udtrykker den ambivalens, som vi var inde på ovenfor. På den ene side synes beboeren, det er godt at stofbrugene har fået stof-indtagelsesrum, på den anden side eksisterer der et miljø uden for stofindtagelsesrummet, som beboeren finder ubehageligt, og som vedkommende derfor undgår.

Jeg synes, det er fint, at de har et sted, hvor de kan tage deres stoffer, men det er ikke fedt, at de altid står på gaden ved Skyen og råber/skaber sig i deres rus. Undgår altid at gå forbi Skyen, fordi det simpelthen er for ubehageligt at gå der. (Beboer, Abel Cathrines Gade)

Denne beboer udtaler sig om H17:

En større mængde personer er samlet ved H17, nogle gange er det grupperinger, som ikke er venligt indstillet, derfor er der ikke smart at gå for "tæt" på disse grupper. Familier med børn går på modsatte fortov (Halmtorvet) (Beboer, Halmtorvet)

En del af beboerne oplever, at strækningen af Istedgade fra Gasværksvej til Hovedbanegården er ubehagelig eller utryk at færdes på, specielt om aftenen.

Jeg synes, det er rigtig ubehageligt at færdes på Istedgade. Jeg går der aldrig, når der er mørkt, og selv i dagslys føler jeg mig ikke tryk, især omkring Mændenes Hjem. (Beboer, Absalonsgade)

Udover at skifte fortov er der også flere beboere, som beskriver, hvordan de bruger bestemte ruter, som går uden om de steder, de finder ubehagelige eller utrygge, eller som benytter bagtrappen i stedet for fortrappen, når de skal ud af deres ejendom. En del af disse beboere problematiserer dog ikke dette, men beskriver det blot som en almindelig tilpasning af hverdagen til omgivelserne. Beboeren nedenfor fortæller, at hun ikke færdes særlig meget på den del af Istedgade, hvor Skyen ligger, og at det er blevet en vane.

Det er faktisk sjældent. Vi bruger ikke rigtig den del af Istedgade særlig meget, og jeg tror det er blevet lidt en vane, at vi undgår den del. Fordi jeg ved, min mand har været sådan lidt med at gå forbi Mændenes Hjem, han synes, at det er lidt utrygt. Og så har vi generelt brugt andre ruter, og så tror jeg bare, at det ligger fast i kroppen, at man ikke går den vej. (Beboer, Halmtorvet)

En anden beboer, som føler sig tryk i området, beskriver, hvordan hun pragmatisk lever med stofmiljøet og tilpasser sin hverdag, så det ikke kommer til at præge hverdagen mere end højest nødvendigt. Beboeren beskriver også, hvordan vedkommende har lært at bruge den hjælp, der findes.

Generelt er jeg meget tryk ved at på Vesterbro. Men jeg har helt klart tilpasset min adfærd således, at stofmiljøet ikke præger mit liv mere end højest nødvendigt. Jeg cykler for det meste. På den måde undgår jeg meget tæt kontakt med mennesker, der misrøgter sig selv, hvilket jeg syntes er MEGET hårdt at bliver konfronteret med på daglig basis. Jeg ved, hvad jeg skal sige for at blive hørt og taget alvorligt, når jeg ringer til alarmcentralen, og jeg ved også, hvordan jeg skal tilgå brugerne for at undgå konflikt, når de spærrer vejen for min gadedør, og ja der er også dage, hvor jeg tager bagtrappen, fordi jeg ikke har lyst til at bede tre brugere om at flytte sig, så jeg kan komme ind i min opgang. (Beboer, Lille Istedgade)

Disse forskellige strategier handler om at undgå kontakt med stofmiljøet ved at undgå de steder, hvor stofbrugere holder til. En del beboere beskriver også, hvordan de agerer, når de så bevæger sig i områder, hvor stofmiljøet findes, det være sig stofindtagelsesrummene eller hele Istedgade

fra Gasværksvej til Hovedbanen, specielt om aftenen. En almindelig måde at agere på er at undgå øjenkontakt for dermed at undgå at stofbrugere eller pushere (eller prostituerede) henvender sig til en. Med henvisning den korte redegørelse for sociologisk teori om social interaktion i det offentlige rum kan flere af beboerne beskrivelser ses som oplevede krænkelse af deres personlige territorie, når de bevæger sig på gaden. Ved at undgå øjenkontakt søger de at skærme sig mod sådanne henvendelser (og krænkelse). En beboer forklarer, hvordan den manglende øjenkontakt kan bruges til at signalere, at man ikke er "kunde" og reflekterer samtidig over den distance, det skaber.

Hernede [på den del af Istedgade der ligger ned mod Hovedbanegården] handler det jo meget om ikke at komme i kontakt med hinanden, medmindre man skal handle et eller andet - om det så er sex eller stoffer, ikke. Hvis man ikke er interesseret i at indgå i en eller anden form for handel, eller der foregår en tigger-situation, ikke. Så vil man jo faktisk ikke i kontakt. Så jeg tror, de fleste af os signalerer jo meget tydeligt: vi bor her, vi er ikke kunder, I skal ikke henvende jer. Og det gør jo noget ved et byrum, fordi man skaber jo ikke en fysisk distance, men man skaber en mental distance, fordi man lader som om, man ikke ser hinanden. (Beboer, Istedgade)

Som beboeren ovenfor bemærker medvirker denne adfærd til at øge den sociale afstand mellem beboere og stofbrugere. Goffman taler om "non-person treatment" (1961, 341), når man ignorerer andre, fordi man ikke behandler dem som en person, men som en ting. Mødet med stofmiljøet og den måde, beboerne reagerer på, når de møder det, kan således medvirke til at øge afstanden mellem stofmiljø og lokalsamfund og medvirke til at fastholde det som to parallelle verdener. Det gælder den sociale opdeling gennem den måde, man interagerer på, men også den geografiske opdeling gennem de 'undvigelsesstrategier', man anvender. Det kan forstærke bestemte steder som "stofbrugernes steder". Hvis stofbrugere opleves som 'fremmede' i dobbelt forstand, fordi de både er de fremmede, som Lofland beskriver, man altid møder i det offentlige rum, men også opleves som fremmede, fordi de er anderledes med hensyn til den adfærd de udviser, kan sådanne reaktionsmønstre forstærke fremmedgørelsen. Pointen er her, at konstruktionen af lokalsamfund og stofmiljø som to parallelle verdener er relationelt betinget; det er noget som skabes gennem interaktionen mellem stofbrugere og andre, som færdes i det offentlige rum.

Det er imidlertid slet ikke alle beboere, som beretter om sådanne skærmende og distanceskabende adfærdsmønstre. Nogle af de beboere, vi har talt med, har endog eksplicit valgt ikke at ændre deres normale adfærd pga. stofmiljøet. Beboeren nedenfor er på den ene side kritisk over for stofbrugernes adfærd i det offentlige rum, fordi de bryder med almindelige normer og skaber social uorden gennem deres råb, skænderier slagsmål mm.

Det sømmer sig ikke at stå og råbe inde i et supermarked eller skabe sig eller sådan, det er lidt forbudt i vores kultur, ikke? Og det er jo lidt det, der sker i forbindelse med de her handler, hvis man

nu bliver lidt uenig. Og jeg ved jo også, at luntten er nok relativt kort, så det ske langt hyppigere i stofbrugsmiljøet, er mit indtryk, end det gør andre steder. Man vender sig om, hvis der bliver råbt, ikke? Og det er min negative opfattelse af det. Det strider mod de sociale konventioner i det her land, eller den her kultur, at man opfører sig sådan. (Beboer, Istedgade)

Men på den anden side vælger denne beboer bevidst at lade være med at ændre sin adfærd, idet hun er bevidst om, at adfærdsændringer medvirker til at skabe og cementere en adskillelse mellem stofbrugernes verden og hendes verden. Ved at lade være med at ændre adfærd søger hun i stedet at skabe sameksistens mellem stofmiljø og lokalmiljø, hvor det i mindre grad udgør to adskilte verdener.

Også fordi jeg synes, der skal være sådan en, der skal være en sameksistens, og hvis jeg begynder at gå den anden vej, fordi jeg føler mig truet, så kan man ligesom selv fremdyrke den frygt, og man kan fremdyrke, at områderne bliver adskilt, og det er jeg under ingen omstændigheder interesseret i. Jeg vil ikke have en opdelt gade, vi skal alle sammen kunne være der. Så jeg skal også kunne være der, og de skal også kunne være der. Jeg er aldrig blevet antastet. Jeg bliver aldrig tilbudt stof. (Beboer, Istedgade)

1.5 Sammenfatning

Vi har på de foregående sider undersøgt, hvordan beboere på Indre Vesterbro oplever stofmiljøet, i hvilket omfang de føler sig generet af det og hvordan de i dagligdagen forholder sig til det, lige som vi har set på deres holdninger til stofindtagelsesrummene. Undersøgelsen viser et varieret billede, som vi i høj grad tilskriver stofmiljøets geografi. Stofmiljøet på Vesterbro består af en række opholdssteder for stofbrugere og nogle centrale færdselsruter imellem disse steder. De beboere, som bor tæt på disse opholdssteder og færdselsruter oplever stofmiljøet mere intenst end beboere, der bor længere væk, og deres svar viser, at de også føler sig mere generede af stofmiljøet end beboere, der bor længere væk. Det er i hvert fald det overordnede billede, som tegner sig på baggrund af det kvantitative materiale. Det kvalitative materiale nuancerer dette billede, idet nogle beboere, som bor tæt på nogle af stofmiljøets opholdssteder siger, at de ikke oplever stofmiljøet specielt intenst eller føler sig specielt generet af det, mens der er beboere, som bor længere væk, som gør det.

Undersøgelsen tegner et billede af, at stofmiljøet er noget som beboerne på Indre Vesterbro hyppigt konfronteres med. I løbet er en uge var det omkring en tredjedel, der havde observeret stofindtagelse på gaden, omkring en femtedel, der havde fundet kanyler og omkring to femtedele, der havde observeret stofhandel. Undersøgelsen viser en højere andele af utrygge respondenter end i Københavns Kommunes tryghedsundersøgelse. Det kan dog skyldes forskellig sampling af respondenter, da det kan være en overvægt at beboere, der oplever utryghed, som har valgt at deltage i vores undersøgelse. Ser vi på bestemte gader, tegner der sig et billede af endnu større utryghed.

Et flertal på 62% (Skyen) og 60% (H17) var positivt indstillede over for stofindtagelsesrummene og kun 13% (Skyen) og 11% (H17), der var negativt indstillede. Vi har ikke spurgt beboerne direkte om deres holdninger til stofmiljøet, men baseret på interviewene og fritekstbesvarelserne i spørgeskemaundersøgelsen, tegner der sig et billede af, at et stort flertal af beboerne mener, at stofmiljøet er en del af Vesterbro og ikke skal forsøges fjernet. Men dermed ikke sagt, at der ikke bliver givet udtryk for kritik og frustrationer. En stor del af beboerne udtrykker ambivalens i forhold til stofmiljøet. På den ene side ønsker de, at der skal ydes hjælp til den enkelte stofbruger, på den anden side er der en række sociale aspekter ved stofmiljøet, som de finder ubehagelige, generende og/eller utryghedsskabende. Samtidig er der dog også mange beboere, som giver udtryk for, at de ikke er påvirkede af stofmiljøet.

Resultaterne viser, at stofmiljøet og det øvrige lokalsamfund langt hen ad vejen eksisterer som to adskilte verdener. Der er ikke meget direkte interaktion mellem beboere og stofbrugere, og den interaktion der oftest fortælles om, handler om stofbrugere, der er i vejen eller opsøger beboere for at tigge eller sælge stoffer. En del beboere beretter om forskellige undvigelsesstrategier, som de tager i anvendes for at undgå kontakt med stofbrugere. Det kan være at undgå bestemte steder eller at undgå øjenkontakt. Med sådanne praksisser medvirker beboerne til at producere og reproducere opdelingen af stofmiljø og det øvrige lokalsamfund som to adskilte verdener. Som vi skal se, når vi beskriver stofbrugernes perspektiv, så modsvares beboeres 'non-person-treatment' af stofbrugere også nogle gange af, at stofbrugere undgår kontakt med beboerne, hvilket yderligere medvirker til opdelingen.

2 Stofbrugeres hverdagsliv i stofmiljøet på Vesterbro

Dette kapitel handler om stofmiljøet på Indre Vesterbro set fra stofbrugernes perspektiv. Kapitlet er skrevet på baggrund af kvalitative interviews med 21¹³ stofbrugere, som varede mellem 10 og 70 minutter samt uformelle samtaler med stofbrugere i forbindelse med feltarbejde på Vesterbro i maj og juni 2017. De interviewede stofbrugere enten bor på Vesterbro eller kommer til kvarteret for at købe stoffer og deltage i stofmiljøet. De bruger typisk stoffer som heroin, kokain eller metadon en gang om dagen eller oftere. Informanterne er mellem 24 og 57 år og omfatter både etnisk danske og personer med udenlandsk baggrund. Der er forskel på, hvor længe stofbrugere har været en del af stofmiljøet, og der er en skæv kønsfordeling blandt informanterne, idet kun to ud af de 21 interviewede er kvinder. Vi må derfor tage det forbehold, at vi kun har fået et begrænset indblik i det sociale liv hos de kvindelige stofbrugere. I interviewene er stofbrugere blevet stillet en række spørgsmål om deres hverdag. Vi har bl.a. spurgt ind til, hvor de færdes på Vesterbro, hvordan de skaffer stoffer, og hvilke relationer de har til andre stofbrugere og til folk, der ikke er en del af stofmiljøet, deres forhold til politiet og de forskellige tilbud, der findes i området. Endelig har vi sat fokus på stofbrugernes oplevelser mht. vold i miljøet og om deres oplevelse af tryghed. Interviewene og de mange timers deltagerobservation har givet os mulighed for at få et indgående, men langt fra fyldestgørende, indblik i stofbrugernes hverdagsliv i stofmiljøet på Indre Vesterbro.

2.1 Stoføkonomien

De økonomiske aspekter af stofmiljøet på Vesterbro er komplekse og har mange dimensioner. For at bedre kunne forstå det økonomiske system har vi ladet os inspirere af begrebet ”moralsk økonomi”, som er blevet brugt af Phillipe Bourgois til at beskrive socialiteten i et stofmiljø i USA (Bourgois & Schonberg 2009, Karandinos et al. 2014). Afgørende ved begrebet er, at det har en forståelse af økonomisk udveksling som noget, der er indlejret i et lokalt moralsk og socialt system, som består af bestemte sociale relationer, normer og regler (Karandinos et al. 2014:2). Det betyder, at priser, adgang til varer og tjenester, muligheder for lån, gældsafvikling og udvekslingsformer skal forstås i sammenhæng med lokale sociale normer og regler. I dag har staten overtaget mange af de normer og regler, der er forbundet med udveksling af varer og tjenesteydelser og etableret et lov- og regelværk, der regulerer udvekslingen og kan skride ind, hvis udvekslingen ikke sker på korrekt vis. Kriminaliseringen af stoffer gør, at udvekslingen af stoffer må foregå i det skjulte, og at købere og sælgere ikke har samme sikkerhed og rettigheder som aktører på et legalt marked. Markedet bliver i stedet reguleret af stofbrugernes og – forhandlernes egne økonomiske interesser og sociale forventninger. I dette afsnit vil vi søge at beskrive denne moralske økonomi. Det er et portræt af et miljø, hvor der kan blive brugt hårde metoder, men også et miljø præget af solidaritet.

¹³ Vi har interviewet i alt 33 stofbrugere, men har her kun inddraget de 21, som blev interviewet i maj og juni 2017. De øvrige stofbrugere blev interviewet i 2015.

Det kan være dyrt at opretholde et stort stofforbrug og for mange stofbrugere er det et stort og vanskeligt krav at opfylde. De stofbrugere, som vi har talt med, var som hovedregel uden for arbejdsmarkedet, men vi ved, at også mennesker, der har almindeligt lønarbejde, kommer i stofmiljøet. Mange befinder sig derfor konstant i en mangelsituation i forhold til at have ressourcer til at få stoffer. Nogle tilpasser deres forbrug til deres økonomiske formåen, mens andre søger at skaffe midler til opretholde forbruget. Det sker ikke altid med lovlige midler, og stofmiljøet på Vesterbro et sted, hvor det er muligt at omsætte varer og tjenesteydelser af meget forskellige karakter, lovlige som ulovlige. I følgende citat beskriver en stofbruger, hvordan han finansierer sit stofforbrug:

Når jeg har brugt de penge, jeg har, så går jeg ud og ligesom tømmer en butik for alt, hvad de har af varer. Min nye sjove måde at gøre det på, det er, så tager jeg bare sådan en trolley, en med hjul på, en kuffert og så en sportstaske, så det ligner, jeg lige er kommet hjem fra et eller andet sted. Så fylder jeg den med alt, hvad der er af det her, nødder, slik, hvad det nu er min [aftager] gerne vil have. Og så stjæler jeg alle de ting, og så sælger jeg det til ham.
[Kim]

Eksemplet viser, at kriminalitet er en måde at skaffe ressourcer til at få adgang til stoffer på, men også at det kræver sociale kontakter med andre, som er villige til at omsætte tyvekoster til penge, der kan købes stoffer for. En anden stofbruger beretter midt i en anden historie om, hvordan han har solgt nogle biografbilletter til en mand, han aldrig havde mødt før:

(...) Jeg havde kun fire billetter, jeg kunne sælge, ikke? Pirates of the sea, kender du den, filmen, Johnny Depp? Den havde jeg fire billetter til, som jeg ville sælge. Så sælger jeg dem til ham i den røde bil. [David]

Det er ikke hvor som helst, man kan gå hen og udveksle sine varer til penge, men det kan man i stofmiljøet på Vesterbro. Der er altså en form for social infrastruktur, der understøtter stofbrugere i deres dag-til-dag strategier for at rejse penge til stofforbruget. Det er ikke nødvendigvis nemt at kunne indgå i den økonomiske infrastruktur. Det kræver både evner til at anskaffe sig ressourcer, kontakter til folk der kan aftage varerne, og viden om den omregningskurs, der er gældende.

2.1.1 Økonomisk udveksling i stoføkonomien

Antropologen Marshall Sahlins har beskrevet, hvordan økonomisk aktivitet foregår i statsløse samfund, og teorien kan inddrages her, da stoføkonomien udgør et sort marked, der uddrager sig statslig regulering. Ifølge Sahlins kan økonomisk udveksling foregå på flere forskellige måder, som igen har forskellige implikationer for, hvordan sociale relationer etableres og vedligeholdes i et samfund. Den mest velkendte udvekslingsform i et moderne samfund er "balanceret reciprocitet", som er kendt fra almindelig pengeøkonomi, hvor der sker udveksling af ting med fastlagt værdi

(Sahlins 2004:194). En anden udvekslingsform kaldes "generaliseret reciprocitet", som typisk kendes fra tætte relationer som f.eks. familierelationer. Denne udvekslingsform er karakteriseret ved, at man giver andre noget uden umiddelbart at forlange noget bestemt til gengæld (Sahlins 2004: 193), men hvor der er en forventning om, at man har en kontinuerlig relation præget af gensidig tillid og hjælp til hinanden, når der er behov for det. Den sidste form for udveksling kaldes "negativ reciprocitet", som er defineret ved, at personerne har modsatrettede interesser og prøver at vinde så mange ressourcer til sig selv som muligt, også selvom det er på bekostning af den anden (Sahlins 2004: 195). Hvordan de forskellige udvekslingsformer udspiller sig i et samfund hænger tæt sammen med regler og normer for, hvad der definerer legitime strategier for at opnå ressourcer.

Det er interessant at undersøge, hvilken rolle den negative reciprocitet spiller i stoføkonomien, da denne form for reciprocitet normalt er stærkt reguleret gennem love og regler. Mens det i nogle tilfælde er legitimt at modarbejde sine konkurrenter for egen vindings skyld, er der dog normalt begrænsninger på, hvilke metoder man kan bruge. Det er fx normalt ikke legitimt at benytte sig af vold, tyveri, snyd eller løgn for egen vindings skyld. Det ser anderledes ud i stofmiljøet, hvor der er mulighed for tilstedeværelse af negativ reciprocitet, og hvor alle ovenstående metoder kan bringes i spil i jagten på at få adgang til stoffer. Mange af interviewpersonerne bruger ordet "hustling" til at beskrive denne udvekslingsform. Adspurgt om hvad han havde lavet i løbet af dagen, svarede en af vores interviewpersoner f.eks. således:

Så gik jeg bare herhen, så gik jeg ind i H17, og så gik jeg bare lige ind og tog et lille dyt [et skud heroin], fik noget coke og snakkede lidt, og du ved, og det er jo bare hele tiden manipulation og hustleri altså, så det er bare sådan det kører ik', altså det er sådan, jeg kører hele dagen faktisk. [Isam]

Som denne stofbruger beskriver det, er de to centrale aktiviteter for ham i løbet af dagen dels selve stofindtaget, og dels "hustleriet", som er en aktivitet, der skal give ham adgang til flere stoffer eller penge. Han fortæller, at han har været social, men også at "manipulation og hustleri" har været en del af det sociale samvær. Hustling er et ord, som flere af vores interviewpersoner bruger. Ordet kommer fra engelsk, og ifølge Dansk Sprognævns hjemmeside betyder det "fuske; tiltuske; bondefange; leve fra dag til dag, fx ved at småsnyde" (Dansk Sprognævn 2011), og det er også i den betydning, at de fleste af vores informanter bruger ordet. Det kan forstås som en økonomisk aktivitet, der er styret af negativ reciprocitet, dvs. den ikke finder sted gennem et samarbejde med modparten. Hustling kan f.eks. involvere forhandling for at opnå en fordelagtig pris for sig selv, tiggeri af penge eller stoffer, salg af varer der ikke ville kun sælges i den lovlige økonomi, eller decideret tyveri af andres ejendom. Ofte bruges snyd eller manipulation for at opnå et fordelagtigt resultat. Desuden er det afgørende, at hustlingen, som nævnt i Dansk Sprognævns definition, associeres med at leve fra dag til dag. Når man hustler, har man typisk ikke en langsigtet strategi, der vil bringe en et afkast på længere sigt. Det er i stedet en praksis, hvor man i øjeblikket, og ofte spontant, søger at gribe muligheder for at få så meget som muligt ud af en

given situation som muligt. Det kan ses af vores interviewmateriale, at mange har et ambivalent forhold til hustleriet. Nogle beskriver det som en praksis, de selv deltager i. For andre er hustleriet en sørgelig tilstand, som de ærgrer sig over. Det gælder f.eks. for denne interviewperson, som på et tidspunkt tager skarpt afstand fra hustleriet:

Jeg er så pissetræt af misbrugere og plattenslagere, og hvad det nu hedder alt sammen. Det er én stor hustlerfabrik her [Mændenes Hjem], for eksempel, ikke. [Charlie]

Der er flere af vores interviewpersoner, der på lignende vis udtrykker, at hustleriet og den uregulerede negative reciprocitet gør, at de bliver trætte af at være i miljøet, føler sig utrygge og kan have svært ved at klare sig. Samtidig er der en udbredt accept af hustleriet som en måde at overleve på, når en persons ressourcer er helt i bund. Da vi spørger Miki, om der ofte er snyd i forbindelse med stofhandel, svarer han:

Ja, det er der altid.

Interviewer: Hele tiden?

Det - der er nogle andre, der ikke har andre ressourcer, det er deres måde at overleve på. [Gert]

Hustleriet er altså en afgørende del af stofmiljøets økonomi. Det er noget, som alle stofbrugere er nødt til at forholde sig til og lære at navigere i.

Det er dog slet ikke al udveksling i stofmiljøet, der er karakteriseret af negativ reciprocitet. I vores interviews er vi stødt på mange beskrivelser af udveksling, hvor hustlerlogikken ikke er styrende, men hvor den i stedet bærer præg af samarbejde. En af vores informanter fortæller, at når han skal købe stoffer, går han først en runde for at se, hvilke pushere der er til stede, før han vælger en af dem og køber sine stoffer. Da vi spørger ham, hvordan han vurderer sine valgmuligheder, og hvorfor han ender med at vælge nogle bestemte pushere, svarer han således:

Jeg kender dem altså (...) så ved jeg også, at jeg kan regne med, at det ikke er nogle, der hustler folk. [Gert]

I forbindelse med sit stofkøb opsøger Gert altså en pusher, der kan tilbyde en udveksling baseret på *balanceret reciprocitet*. Fordi Gert danner sig et overblik over udbuddet af stofleverandører og tager en informeret beslutning på baggrund af det, kan han regne med, at udvekslingen kommer til at foregå i god ro og orden til en aftalt pris, uden at der er snyd med i spillet. Mange interviewpersoner fortæller også, at de har et godt forhold til deres pushere, som de regner med ikke vil hustle dem. Muligheden for at vælge mellem pushere gør, at de, der tilbyder udvekslinger baseret på en højere grad af balanceret reciprocitet, er konkurrencedygtige i forhold til de pushere, hvor stofbrugerne mener, at der er en risiko for at blive hustlet. Der er altså en efterspørgsel på udvekslingsformer, der er fri for hustling. Den form for balanceret reciprocitet, som der her er tale om, et dog anderledes end den form for balanceret reciprocitet, der finder sted på et almindeligt marked, hvor relationen mellem de to parter er upersonlig. Gert fortæller,

at han søger pushere, han kender og har tillid til. Den balancerede reciprocitet er således forbundet med et kendskab til pusheren og etablering af en form for personlig relation og en vis grad af tillid. Når vi normalt køber noget i den legale økonomi, i f.eks. et supermarked, tænker vi ikke altid over, om varen er, hvad den giver sig ud for at være, eller om den person, der sælger os den, er til at stole på. Varens autenticitet er garanteret gennem det system, den er en del af. I stoføkonomien er der ikke på samme måde et system, som garanterer varens kvalitet og regler for, hvordan man kan få varen byttet eller pengene tilbage. Tværtimod er der overhængende fare for at blive snydt. Den eneste garant er troværdigheden af den person, der sælger den. Derfor bliver de personlige relationer mellem stofkøber og sælger afgørende.

Vores materiale indeholder også mange beskrivelser af den *generaliserede reciprocitet*, hvor ressourcer deles og byttes gennem tætte relationer. Det er med til at skabe gensidige forpligtigelser og dermed skabe og vedligeholde sociale relationer, hvor udveksling af ressourcer ikke er styret af en økonomisk rationalitet, men af loyalitet, solidaritet, pligt, omsorg, kærlighed osv. Mange interviewpersoner fortæller, at de har nære relationer, oftest kærester eller venner, som de holder sammen med, og hvor deres relation er præget af gensidig tillid og deling af ressourcer. En stofbruger fortæller således om miljøet:

Det er lidt ligesom en familie-klike, du ved - dem der kommer, dem der sælger, dem der tager. Det er jo lidt som om, at vi er en familie ikke, altså vi hjælper hinanden, når vi kan. Så... Det er rigtig fedt, faktisk. Der er et bånd. For det er jo bare narko og fucked-up-hed og blasfemi, ikke. Du ved, det er jo, altså - men det er sgu, der er alligevel noget kærlighed i det, der er alligevel et bånd, som jeg siger, der knytter os, og der gør, at vi alligevel lige hjælpes ad og støtter hinanden. [Isam]

Ifølge denne interviewperson og flere andre findes der altså også et stærkt sammenhold i miljøet, hvor generaliseret reciprocitet bliver praktiseret. Ifølge interviewpersonerne sker det også, at folk generøst deler af deres stoffer, hvis de på et tidspunkt er i overskud. Dette fænomen oplevede vi også med egne øjne. For eksempel da en fra forskningsteamet sad og interviewede Yassir, kommer der en anden stofbruger hen til os, som Yassir giver en dosis uden at få noget igen. Da vi efterfølgende spurgte Yassir, hvad der skete, svarer han, at han kunne se, at den anden bruger var helt syg af abstinenser, hvorfor han gav ham en dosis for at hjælpe ham. Yassir viser altså her overskud til at dele ud af sine egne ressourcer uden at få noget igen. Ifølge Sahlins er den generaliserede reciprocitet karakteriseret ved handlinger, der umiddelbart virker altruistiske. En eventuel forventning om at få noget igen er vag og udtalt (Sahlins 2004: 193-194). Dette betyder dog ikke, at der ikke kan være en økonomisk fordel i at indgå i relationer baseret på generaliseret reciprocitet. Der er netop en social forventning om at give igen, når det er muligt. Denne forventning er bare ikke fast defineret. Det er også et typisk karakteristika ved denne relationsform, at det, der gives, ikke er bestemmende for, hvad der skal gives igen og hvornår. Forventningen formes i stedet efter, hvad den oprindelige giver har brug for, og hvornår han har brug for det, samt hvad den oprindelige modtager har mulighed for at give igen (ibid. 194). Når en

stofbruger forærer en anden stofbruger noget stof, giver det altså noget goodwill, som han senere eventuelt kan bruge. At være en del af sociale relationer, der er prægede af sådanne gensidige forpligtigelser kan være af stor betydning, for at få adgang til ressourcer, hvis man har en usikker økonomi, som mange af stofbrugerne har. Den generaliserede reciprocitet er således med til at producere og reproducere sociale bånd mellem mennesker, og det er vores indtryk, at den spiller en vigtig rolle i stofmiljøet. Selvom hustlerlogikken er udbredt, og mange stofbrugere konstant er nødt til at tænke på at skaffe ressourcer til sig selv, er der altså stadig plads til generøsitet og sammenhold.

Afslutningsvis i dette afsnit vil vi inddrage et empirisk eksempel, der skal vise kompleksiteten og uforudsigeligheden i de sociale relationer. Den udspiller sig mellem to nære bekendte David og Kasper. Ifølge David, som fortæller historien, har han hjulpet Kasper meget og givet ham lov til at sove i sin lejlighed, men alligevel forsøger Kasper at hustle David og stjæler et gavekort fra ham:

Jeg havde nogen med oppe om aftenen, så havde jeg sat gavekortet på bordet op af en flaske. Der stod det fint, og så var der en, der lavede polemik oppe hos mig og sådan tømte alle sine lommer. "Hvor er min pose med kokain" og alt muligt ikke? Så siger jeg "stop, du skal ikke sidde og tømme dine lommer ud på min seng" (...) "men du skal ikke lægge noget her, kan du ikke fatte det?" Fordi så stiger risikoen for, at der kommer til at mangle et eller andet, ikke også? (...) Det var hans kokain. Han havde tabt en hel pose, ikke? Med hvad 5-6-7 g og så giver han mig skylden. [David]

David smider herefter Kasper ud af sin lejlighed i vrede, men Kasper vender kort efter tilbage:

Så banker han på "jamen jeg har fundet det, skal jeg ikke komme ind og give et dyt? Jeg har fundet det og jeg er dybt ked af det". (...) Det var en fandens situation. Kommer en ind og banker på, jeg vil gerne give lidt [stof] som undskyldning. Ja fordi han har fundet det ... nå men ok så. (...) Og så var gavekortet væk, ikke? Og han har stået der og skrabet alle sine ting ud på min seng og tømt lommer, ikke, og hvad han havde. Og lige pludselig da han har fundet sine ting, så mangler jeg mine ting. Hvordan kan det være? (...) Der har ikke været nogen inde hos mig, kun ham. Og han sov der et par dage før, en nat. Så jeg ved 100 %, det kan ikke være andre. Hver gang jeg siger til ham, "hvordan kan du stjæle fra mig, mand? Du har fået lov til at sove heroppe, og jeg skaffer mad til dig, ikke også? Så stjæler du det hele og siger, vi andre stjæler fra dig, og så alligevel går du ind og stjæler den. [David]

Eksemplet viser, at David og Kasper har et komplekst og omskifteligt forhold til hinanden. Det ene øjeblik er de gode venner, der hygger sig sammen. Det andet øjeblik bliver de uvenner og beskylder hinanden for at stjæle. Philippe Bourgois har beskrevet det sociale liv i stofmiljøet i San Francisco som "en linedans mellem forræderi og generøsitet" (Bourgois 1998:2332). Vi mener, at denne poetiske karakteristik også kan dække ovenstående eksempel og måske for mange af relationerne mellem stofbrugere i stofmiljøet på Vesterbro. Det er et miljø, som mange stofbrugere har ambivalente følelser omkring. Det er et råt miljø, hvor der kan blive brugt hårde

metoder i kampen for at opnå ressourcer og stoffer. På den anden side er der også tætte sociale relationer og sociale fællesskaber, som dog også kan være præget af en gensidig mistænksomhed og et potentiale for svigt.

2.2 Anerkendelse og status i stofmiljøet

Det er ikke kun stofferne, som virker tiltrækkende for de mennesker, der kommer i stofmiljøet på Vesterbro. Der er også nogle sociale og følelsesmæssige aspekter ved at deltage i stofmiljøet. Til at forstå det, inddrager vi den tyske socialfilosof Axel Honneth. Han mener, at vi får dækket et grundlæggende behov for anerkendelse ved at deltage i social omgang med andre og at mange handlinger kan forstås som en søgen efter anerkendelse. Denne anerkendelse sker i tre sfærer, den private sfære, den retslige sfære og den solidariske sfære (Honneth 1995). Anerkendelse er forbundet med bestemte overordnede værdisystemer og anerkendelsesstrukturer, men disse er ikke homogene. Tværtimod kan der eksistere grupper og subkulturer, hvor andre anerkendelsessystemer gælder og hvor man kan blive anerkendt for nogle egenskaber, som i andre sammenhænge ikke ville bringe anerkendelse (Willig & Petersen 2001: 106). Ligesom vi tidligere har beskrevet, hvordan den moralske økonomi adskiller sig fra det øvrige samfund vil vi her undersøge, hvordan anerkendelsesstrukturerne i stofmiljøet også kan adskille sig fra dem, man finder i resten af samfundet.

Brug af stoffer i det omfang, som stofbrugerne på Vesterbro bruger dem, bliver hovedsageligt bedømt negativt i en dominerende anerkendelsesstruktur i Danmark, og stofbrugerne er derfor grundlæggende i den situation, hvor deres livsform ofte bedømmes negativt. Det gælder både selve stofindtaget og mange af de synlige tegn, som offentligheden forbinder med deres livsform inkl. deres fysiske fremtoning, de forskellige psykiske tilstande, der er forbundet med påvirkningen af stoffer, samt de metoder, de bruger til at få ressourcer. Den anden side af dette er stofbrugere, som oplever, at andre mennesker ser ned på dem. Da vi spørger Isam, om han snakker med nogle af beboerne i området, svarer han således:

Nej, jeg kigger helst den anden vej, ik. Og man kan også mærke, at mødrene trækker børnene til siden, og de også holder afstand, ik. Det er også forståeligt nok, når man kommer helt slaskende (...) Men det er jo sørgeligt, vi er jo mennesker, jeg prøver at hilse pænt nogle gange, ik', men man kan godt mærke, man bliver dømt, når man er misbruger, så er du dømt allerede. [Isam]

Det, Isam oplever, er således en manglende anerkendelse fra den anden del af det lokalsamfund, der findes på Vesterbro. Mødrene tager afstand fra ham og går så langt uden om ham som muligt. I modsætning til denne manglende anerkendelse fra omgivelserne kan stofbrugerne i stofmiljøet finde mennesker, som ikke på samme måde dømmes negativt, men som anerkender dem, selvom de er stofbrugere og positivt anerkender dem *som stofbrugere*. Det fik vi bl.a. beskrevet i et interview med Kim. Da vi begynder interviewet, er han i godt humør. Han fortæller, at han

netop har været inde og tage stoffer i et stofindtagelsesrum, og før dette sad han og hang ud med nogle andre stofbrugere. Da vi spurgte, om det var nogle, han kendte, svarer han:

(...) sådan er det herinde. Alle der ikke kender hinanden, de kender hinanden på en eller anden måde, pga. vores sjæle de ligesom er forbundet på en eller anden måde, fordi vi forstår, hvordan tingene er. Der er ikke noget med, at man behøves ligesom at, man behøver ikke at have en status, man skal bare være den, man er og så være god og rar som dagen. [Kim]

Kim oplever således, at stofmiljøet udgør et sted hvor "man bare skal være den, man er" og hvor det, at være stofbruger ikke virker stigmatiserende. Det at opnå anerkendelse ved at være som man er og det at være sammen mennesker, der deler ens livsform, kan være en tiltrækningskraft, som kan få stofbrugere til at blive ved med at være en del af miljøet. I stofmiljøet kan man pleje social omgang med ligesindede, hvilket kan være med til at dække nogle sociale behov, som det måske kan være svært at få dækket andre steder. Bjørn fortalte os fx, at han holdt af at komme i miljøet, fordi han kendte så mange folk, som han gerne ville se:

Nogle gange så kommer jeg ikke i flere måneder, nogle gange så kommer jeg hver dag. Det er meget forskelligt, det er meget forskelligt. Det er i perioder, perioder i mit liv hvor jeg sådan bliver trukket - tiltrukket af stedet, eller hvor jeg ikke rigtig. Altså, jeg kan godt lide, jeg kan godt lide miljøet, jeg kender de fleste, ikke sådan personligt, privat, men sådan hernede fra. Man kender dem, man hilser på dem, og man ved, hvad de render rundt og laver hernede og sådan noget. Man hilser på folk og siger "dav" og "hvordan går det?", og "hvad skal du i dag?" og sådan noget. [Bjørn]

Bjørn beskriver, hvordan han har et socialt netværk i stofmiljøet, men han beskriver i sammen interview også en mere tæt relation. Han beskriver et partnerskab med den yngre udenlandske flygtning Hamza. Da vi interviewer Bjørn, kommer Hamza hen til os og spørger Bjørn om nogle ting, før han forlader os igen. Da Hamza er gået, begynder Bjørn at fortælle om, hvilket forhold de to mænd har til hinanden:

Du ved, han er - hvad er han, 23 år. Han er kommet her som forældreløs, da han var ikke engang 15 år gammel. Uden nogen familie, boet i flygtningecenter og sådan noget. Han har gået i skole i seks måneder i sit liv. Det er ligesom at have en søn eller et eller andet, fordi at jeg er jo 54, ik'. Men vi har det godt sammen, vi trives meget godt. Sådan venner, ik'. (...) Han er utålmodig. Han vil ud og skaffe stoffer eller et eller andet, ikke. Vi skal møde én om lidt. Vi hjælper hinanden, så vi ikke kommer galt af sted. Det er godt at have nogen at være sammen med. Det kan være farligt at være alene. [Bjørn]

Relationen mellem Bjørn og Hamza er på den ene side meget praktisk. De har brug for hinanden for at skaffe stoffer og for at beskytte hinanden. Men det er også interessant, at Bjørn vælger at beskrive relationen som et far-søn-forhold. Det viser, at relationen giver Bjørn noget mere end blot de praktiske fordele ved at have Hamza som alliancepartner. Gennem vort feltarbejde på

Vesterbro og vore interviews med stofbrugere, fik vi på den måde indblik i, hvordan der kan opstå tætte relationer mellem mennesker i miljøet.

Der er dog også en risiko ved at danne tætte relationer til folk i miljøet. Som tidligere beskrevet, er der i stofmiljøet en moralsk økonomi, hvor hustling er en accepteret metode til at opnå ressourcer. Ifølge Erling gør dette, at det er svært at danne rigtige venskaber:

Det er svært at få et venskab herinde, du kan få nogle bekendte, men du kan ikke få et venskab, fordi alle folk tænker kun på sig selv. Og prøver på at snyde - at tage røven på dig, hvis de kan komme til det. Så det er meget svært at få et venskab i det her miljø. Det skal du være meget heldig for at få. [Erling]

På lignende vis beskriver Abdi, at det er vanskeligt at have et romantisk forhold i stofmiljøet:

Man skal bare (uklart) i alt og alt, og specielt skal man slet ikke have følelser, hvis du har følelser med i sådan noget øh... med kvinder og misbrug. Ej, du skal slet ikke være i et forhold. [Abdi]

Disse to citater illustrerer den ambivalens, der er forbundet med at danne nære relationer i stofmiljøet. De tætte relationer, der burde være baseret på generaliseret reciprocitet, kan nogle gange slå om i negativ reciprocitet.

Anerkendelse er ikke kun noget, som finder sted i stofmiljøet og i forhold til det omgivende samfund, det er også noget, der finder sted i forhold til staten. I den retslige anerkendelse bliver man anerkendt som en person, der har rettigheder (Nørgaard 2005: 64). Denne anerkendelsesform er i høj grad bundet op på statens retsgaranti for dets borgere, og som tidligere beskrevet er denne garanti kun sjældent til stede i stofmiljøet pga. de kriminelle aktiviteter, der finder sted i det. For det første kan politiet ikke anerkende en anmeldelse om at have fået stjålet sit stof, den slags 'forbrydelser' må man håndtere internt i miljøet. For det andet er det ofte svært for stofbrugere at blive anerkendt som ofre for anden kriminalitet, når det er foregået i stofmiljøet. Dog involverer lokalpolitikets arbejde på Indre Vesterbro bl.a. retslig anerkendelse af stofbrugere som en gruppe, som også har krav på politiets trykingsgaranti.¹⁴

Før statens retslige anerkendelse af borgerne hang anerkendelse sammen med social status (Honneth 1995: 109). Det samme gør sig gældende i stofmiljøet, hvor sikkerhed i høj grad hænger sammen med social status og de relationer man har i miljøet (social kapital). Betydningen af social status i stofmiljøet kommer frem i følgende citat fra Isam. Da vi spørger ham, om han mener, at der er kommet mere snyd i forbindelse med stofhandel, forklarer han, at han tværtimod mener, der er kommet mindre. Han supplerer dog med en forklaring, der viser, at hans oplevelse af mindre snyd hænger sammen med den status, han selv har i miljøet:

¹⁴ Dette er beskrevet i tidsskriftet STOF nr. 30, 2018 og vil desuden være genstand for en kapitel i en kommende antologi ved Aarhus Universitetsforlag.

Det er tre år siden, jeg har oplevet sådan noget sidst. Men altså folk snyder heller ikke mig mere, de ved også godt, at hvis de gør (griner) så... (...) det er jo kun, hvis der kommer en svensker, du ved, ik', altså. Jeg solgte ham to møllehjul for fucking 200 kr., ik', fordi at der ikke var andre. Så betaler de bare. Men på os - som jeg fortalte dig, på det bånd, der er mellem os ved hjemmet og så rundt omkring på det areal, der hvor luderne er også, altså, der snyder vi ikke hinanden, der hjælper vi hinanden, ik'. Så.. [Isam]

Isam bliver, ifølge ham selv i dette citat, ikke beskyttet af sine rettigheder, men af sin status, samt af det fællesskab i stofmiljøet, som han er en del af. Hvor det i omgivne samfund i høj grad er staten, der regulerer den negative reciprocitet, er det i det delvist statsløse stofmiljø altså nogle personspecifikke og gruppespecifikke karakteristika, der virker beskyttende mod negativ reciprocitet. I vores interview med Kim, kommer han også ind på den lidt bredere betydningen af status i miljøet.

Herinde har man også status jo. Altså det kan godt være man ikke er læge eller journalist eller fucking universitetsstuderende, men altså, herinde der handler det bare om du har styr på dit shit. (...) Og jeg kan sagtens lave penge. Så for mig der er det ikke noget problem. [Kim]

Kim beskriver at der er nogle alternative anerkendelsesstrukturer i stofmiljøet, der giver ting en anden social værdi end i det omgivne samfund. Mens det i det omgivende samfund giver anerkendelse af være læge, journalist eller universitetsstuderende, giver det anerkendelse i stofmiljøet at "have styr på sit shit" og at have nogle succesfulde strategier til at vinde ressourcer. Status er altså i høj grad betydningsfuldt i stofmiljøet, men kan opnås på nogle alternative måder i end i det omgivende samfund.

I dette afsnit har vi søgt at give et indblik i nogle af de anerkendelsesstrukturer, vi har set i stofmiljøet på Vesterbro. Stofmiljøet er et sted, hvor man kan finde mennesker, der ikke tager afstand fra en, blot fordi man er stofbruger. Man kan endda opbygge en status i stofmiljøet og der opnå anerkendelse som *stofbruger*. Sociale relationer i stofmiljøet kan medvirke til at dække grundlæggende behov for social anerkendelse. De kan samtidig medvirke til at sikre adgang til stoffer og kan sammen med personlige ressourcer medvirke til at skabe sikkerhed og tryghed.

2.3 Vold i stofmiljøet

De fleste interviewpersoner kunne fortælle om voldsomme episoder, hvor de selv var involverede, enten som offer eller den, der udfører volden. Volden tager mange forskellige former, og interviewpersonerne har forskellige perspektiver på volden, hvilket bl.a. lader til at hænge sammen med deres position i miljøet og deres situation i det hele taget. For at kunne forstå den komplekse rolle, volden spiller, er det derfor vigtigt at skelne mellem forskellige former for vold. I litteraturen findes der forskellige måder at skelne mellem typer af vold på. En af disse er Paul Goldsteins tredelte voldsforståelse, der netop er udviklet til at analysere på stofmiljøer. Goldstein skelner mellem psykofarmakologisk vold, økonomisk kompulsiv vold og systemisk vold (Goldstein 1985). Vi mener at have fundet elementer af alle tre former for vold i vores datamateriale. Vi bruger også en fjerde forståelse af vold, formuleret af Donald Black, hvor vold fungerer som social

kontrol (Black 1983). Vi tage udgangspunkt i stofbrugernes beskrivelser og refleksioner omkring volden i miljøet, og der er dermed mere fokus på, hvordan volden opleves, end på hvordan volden objektivt set kan beskrives.

Goldsteins første voldsform er det, han kalder den økonomisk trangsmæssigt drevne (compulsive) vold. I denne forklaringsmodel bliver volden fortolket som et middel til at erhverve sig stoffer eller økonomiske ressourcer. Ifølge Goldstein foretrækker stofbrugere ikke at bruge vold som middel til at opnå ressourcer, hvis de samme ressourcer kan opnås via ikke-voldelige metoder (Goldstein, 1985: 496). Den samme holdning udtrykker flere af de stofbrugere, vi har talt med. Mens interviewpersonerne som tidligere beskrevet er delte i deres holdning til hustling, tyveri og snyderi, er de i langt overvejende grad negativt indstillet over for vold, når det eneste motiv er at berige sig selv. Ikke desto mindre beskriver de, at berigelsesvold er meget udbredt i miljøet, og at der er en konstant risiko for fx at blive "rullet" eller endda stukket ned, fordi folk vil have ens penge eller stoffer. Der er også en udbredt fortælling om, at miljøet har ændret karakter og er blevet mere råt, bl.a. fordi berigelsesvold er blevet mere udbredt. Adspurgt om han mener, at volden er blevet værre i miljøet, svarer en stofbruger fx således:

Jaja, det er blevet meget værre. Altså, folk de slår hinanden ned for 50 kr., altså. Altså, førhen der var folk lidt mere..., folk, de reagerer, før de tænker nu. Altså. Jeg tænker sådan, hvis du skylder mig 1000 kr., jamen, det hjælper for fanden ikke noget, at jeg slår dig ned (...) Så, altså, der har de en anden tilgang til det, altså, så slår de folk ned, jamen, hvad fanden forventer de? Så tør folk sgu ikke gå til dig næste gang, selvom at de egentlig gerne vil betale pengene, jamen, så holder de sig væk jo, altså. Men det kan man mærke, at der er blevet meget mere vold. [Theis]

I citatet ser vi, hvordan interviewpersonen tager afstand fra berigelsesvold, både fordi det gør miljøet hårdere, men også fordi det ifølge ham simpelthen ikke giver mening ud fra en rationel overvejelse. Citatet viser samtidig også en anden side af stofmiljøet end den generøsitet og generaliserede reciprocitet, som vi tidligere var inde på. En side hvor gæld og hårdhændet gældsinddrivelse også er en del af hverdagen.

Psykofarmakologisk vold forekommer ifølge Goldstein som resultat af, at indtagelse af rusmidler kan få mennesker til at handle voldeligt under påvirkning af stoffer. Vi kan ligeledes genkende denne voldsform i vores interviewpersoners beretninger, men vi ønsker dog at udvide det til ikke kun at omfatte vold som følge af påvirkning af stoffer, men også andre former for psykisk pres, som stofbrugere oplever. Det kan skyldes abstinenser, psykisk sygdom, stress og desperation osv. I denne fortolkningsform har volden ikke et konkret formål, men sker i affekt. I følgende citat beskriver en af vores interviewpersoner meget levende, hvordan det kan påvirke ham, når han pludselig ikke kan få adgang til stoffer:

Men det er da svært, når man kommer herind (ved Hovedbanegården), altså, og det man vil have, det ikke er der. For så er det der, at man trigger, og man bliver hidsig, og så lige pludseligt står du

med en kniv i hånden og gør et eller andet, du ved. Det er lidt svært at forklare, men for mig som person, hvis jeg kommer herind, og at jeg lige har siddet en time i tog, og jeg så ikke kan se nogen, og jeg ved, at jeg skal vente, til det bliver lidt mørkere, jamen så - altså så er det lige før, at jeg begynder at græde, fordi at det har taget så meget psykisk på mig. Og det kan de fleste fixe-misbrugere genkende, at hvis man ikke kan finde det, eller når posen er tom, og man sidder med tanker til sidst, så flækker man bare.
[Isam]

En så detaljeret beskrivelse af, hvordan man kan blive drevet ud i desperation, var blandt sjældenhederne i vores interviews, men til gengæld var der mange, der beskrev, at andre stofbrugere var så ustabile, at de var farlige at være i nærheden af. Denne kaotiske form for vold genererer altså meget usikkerhed og utryghed. I relation til denne form for vold spiller de typer stoffer, der bruges, en vigtig rolle. Det bliver således bemærket af såvel stofbrugere, bebeboere og professionelle, at overgangen fra heroin til kokain som hovedstof i stofmiljøet på Vesterbro har haft stor betydning for mange stofbrugeres sindstilstand og for omfanget uro og vold i miljøet.

Den sidste af Goldsteins voldsformer er systemisk vold, som er karakteriseret ved, at det ikke er individet, der ses som årsagen til vold. I stedet fortolkes volden i et større perspektiv som et karakteristika ved et socialt miljø (Goldstein 1985: 497). Når man flytter fokus fra individets voldshandlinger til et større perspektiv, giver det samtidig mulighed for at adressere nogle af de mere strukturelle forhold, der har betydning for voldens udbredelse i miljøet. I forbindelse med illegale stofmarkeder spiller manglen på adgang til formel retslig regulering en vigtig rolle, fordi vold dermed indgår som et middel til at håndtere konflikter og udøve magt på. Et andet perspektiv på denne voldsform er, at volden kan blive så integreret i et miljø, at man holder op med at tænke på volden som noget særligt. Den er blot en del af hverdagen. Mange af vores interviewpersoner fortæller fx om voldshandlinger, de selv udfører, på en selvfølgelig måde uden at føle behov for at forklare bevæggrunden for den. Det kan ses som udtryk for, at volden er blevet så integreret i af hverdagen, at den ikke altid kræver en moralsk retfærdiggørelse. En af vores interviewpersoner reflekterede på et tidspunkt over det forhold, at han er blevet vænnet til vold. Adspurgt om hvor ofte han ser vold, svarer han dette:

Årh, det ser jeg hver dag (...) jeg tænker ikke engang nærmere over det længere, fordi det er hver dag, at man ser det. Altså, så ser jeg folk, der bliver stukket ned, du ser folk, der får flasker klasket ind i hovedet, altså, folk der får salmiak smidt i øjnene og så videre. Altså, for en normal person som dig så ville det være en skræmmende oplevelse, kunne jeg forestille mig, altså. Og der tænker jeg bare, altså, jeg er jo blevet helt fucked up af - af miljøet, altså. Men det kan jeg jo se, at ens grænser bliver rykket stille og roligt. [Theis]

I forhold til systemisk vold spiller retstilstanden i stofmiljøet en vigtig rolle, idet stofmiljøet pga. dets kriminelle karakter ikke er underlagt retslig regulering. I mangel på den sikkerhed, som staten kan garantere, må stofbrugere ofte forsvare sig selv ved egen eller andres kraft, dvs. i kraft at

deres sociale relationer. Sociologen Donald Black har beskrevet, hvordan brug af vold, specielt i miljøer hvor den statslige retsgaranti er fraværende eller opleves som utilstrækkelig, kan fungere som en form for selvhjælp, der medvirker til håndtere konflikter og skabe sociale orden (Black 1983). I dette perspektiv kan volden ud over varetagelse af egne interesser også ses som en "selvjustits", der kan bruges til at sende signaler til både offeret og omgivelserne om, om at en bestemt handling eller adfærd ikke er acceptabel. I følgende citat ser vi, hvordan et forsøg på tyveri afstraffes med en voldelig handling:

Jeg går bare ind [i et stofindtagelsesrum] og sætter mig til at ryge, og så lige pludseligt så kommer der en ind og siger "giv mig noget". Så siger jeg "hvad snakker du om, mand?" Tror du, at det er en gavebod?" "Jamen, giv mig noget". Så siger jeg "skrid med dig, mand", så lige pludseligt, mand, så tager han bare sølvpapiret ud af hånden på mig, så klapper jeg ham en. Så ryger han så væk. [Dennis]

Der er her tale om vold, som interviewpersonen selv mener er rimelig i betragtning af, at han blot forsvarer sig selv og sin ejendom.

2.4 Tryghed og utryghed

Modsat beboerne har mange af stofbrugerne oplevet vold på deres egen krop. De fleste af vores informanter giver udtryk for utryghed i et eller andet omfang eller i det mindste, at der er steder, hvor de altid er på vagt pga. risiko for vold og hustling. Der er dog store forskelle på, hvor udsatte informanterne oplever at være. Nogle føler, at de er beskyttede af deres status og omdømme eller af deres fysiske styrke, som nedenstående informant.

(...) du skal kunne tåle at slå igen, hvis der endelig er eller et eller andet, ikke. Nu har jeg gået til boksning i otte år selv, så jeg har - jeg kan godt slå fra mig, det er slet ikke det. [Per]

Per siger, at han kan forsvare sig selv. Han er fysisk stærk, og han tøver ikke med at slå igen, når det er nødvendigt. Flere af informanterne giver på lignende vis udtryk for, at deres voldsparathed og fysiske styrke udgør en ressource, som gør, at andre ikke tør at udfordre dem.¹⁵ Til sammenligning har vi den ældre mand Erling, som siger, at han ikke kan komme på Istedgade længere, fordi det er for farligt for ham:

Der er for mange folk, der snyder hinanden og - det er et hårdt miljø. (...) det påvirker én, jo ældre man bliver. Så... Jeg har lidt svært ved at fortælle noget om Istedgade, fordi at jeg ikke er kommet her i så mange år. [Erling]

¹⁵ Dette fænomen er ligeledes beskrevet af Bourgois og andre (Karandinos et al., 2014), som skriver, at et rygte for at kunne mobilisere vold og vrede kan veksles til værdifuld social kapital gennem netværk af reciprocitet baseret på slægtskab, venskab, romantik og utilitaristisk økonomi

Erling føler sig så udsat i dele af miljøet, at han helt er holdt op med at komme et sted, han ellers plejede at komme. Erling fortæller videre, at han godt kan komme i Kødbyen, fordi han bliver beskyttet af andre stofbrugere. På spørgsmålet, om han føler sig utryk i Kødbyen om natten, svarer han:

Ah, det ved jeg egentlig ikke. Nu har jeg været heldig, når jeg har været her de to nætter, hvor der har været nogle, jeg har kendt, som jeg har siddet sammen med og følt mig tryk ved. Men jeg tror, at hvis jeg var her alene, og der ikke var nogle, jeg kendte, så tror jeg, at jeg ville føle mig utryk om natten. Så tror jeg ikke, at det ville være rart. Men altså, jeg tror, at de fleste mennesker kender mig. Og tager sig af mig. [Erling]

Ifølge Erling kan et godt netværk altså medvirke til at skabe tryk og sikkerhed i miljøet, hvilket kan være vigtigt, hvis man ikke har styrken til at forsvare sig selv. Under alle omstændigheder er voldens tilstedeværelse i stofmiljøet noget, som alle stofbrugere må forholde sig til, og den har stor betydning for socialiteten i miljøet.

2.5 Interaktionen med de øvrige beboere

Stofmiljøet på Vesterbro er ikke fysisk isoleret fra det omkringliggende samfund, hvorfor stofbrugere og ikke-stofbrugende beboere, erhvervsdrivende og forbipasserende møder hinanden mange gange dagligt. Som vi var inde på flere gange i kapitlet om beboernes oplevelse af stofmiljøet, er der tale om et møde mellem to verdener. Flere af vores informanter fremhæver, at de har positiv interaktion med mange beboere, og mange fortæller, at de bruger kioskerne flittigt og har et godt forhold til ejerne af dem. Der er dog også møder, der ikke forløber så positivt. Vi har tidligere inde på den stigmatisering, som en stofbruger oplevede, når mødre kom forbi med deres børn. Flere informanter beretter på lignende vis, at mødet med folk uden for miljøet kan være stigmatiserende, hvorfor de prøver at undgå dem. På den anden side er der også en stor forståelse blandt stofbrugerne for, at stofmiljøet kan virke belastende for de øvrige beboere. Mange af interviewpersonerne kom selv ind på dette emne, uden at de blev direkte spurgt om det og fremhævede, at de gør, hvad de kan for at undgå at være til gene for andre.

(...) man skal vise hensyn til folk, når man tager det ude på gaden, som vi gør. (...) så kan du ikke sidde lige ude foran en børnehave og sidde og fixe, altså. Det vil - det kunne jeg ikke få mig selv til.

Udtalelser som denne er typisk for vores informanter. Der er især mange, der fremhæver børn som særligt vigtige at beskytte fra at være vidner til stofindtagelse. Mange nævner også emnet i forbindelse med, at de bliver spurgt, om deres holdning til stofindtagelsesrummene på Vesterbro, hvor de fremhæver som en af de primære positive effekter af rummene, at de mindsker generne for omgivelserne. Flere af informanterne omtaler desuden stofbrugere, som ikke tænker på, at de kan virke generende for andre i stærkt negative vendinger. Det lader dog til, at nogle af stofbrugerne skelner mellem det blot at opholde sig i det offentlige rum og så det at indtage

stoffer i det offentlige rum, hvor det første betragtes som legitimt, mens der tages afstand fra det andet. Mens mange holder fast i deres ret til at opholde sig i det offentlige rum, og nogle irriteres over det, når beboerne ikke vil snakke med dem, er der en helt anderledes enighed om, at det er rimeligt, at man begrænser adfærd som at tage stoffer foran folk, efterlade stofaffald eller forsøge at sælge stoffer til folk, der ikke ønsker det.

2.6 Forholdet til politiet

Vi har flere gange været inde på, at stofmiljøet på Vesterbro på mange måder kan betragtes som et retsløst miljø, hvor udveksling og håndtering af konflikter styres af andre logikker end dem, der karakteriserer retsstaten. Samtidig har vi været inde på den ofte manglende anerkendelse af stofbrugere fra retsstatens side. På den baggrund er politiets indsatser på Vesterbro med "din betjent" og "blå bus" interessante, fordi det bl.a. kan ses som udtryk for et forsøg på at skabe retslig anerkendelse i et hidtil retsløst miljø. Det er derfor interessant at undersøge, hvorvidt stofbrugerne oplever, at de nye indsatser har forbedret deres retssikkerhed og deres tryghed, og om de oplever at have fået et andet forhold til politiet. Vi har derfor spurgt vores informanter om deres forhold til politiet. Det var et emne, som mange var interesserede i og kunne snakke længe om. Politiet har en stor tilstedeværelse på Vesterbro, og de fleste stofbrugere har været i direkte kontakt med politiet flere gange. Stofbrugernes udsagn var meget blandede og mange udtrykte et ambivalent forhold til politiet og kunne fortælle om både positive og negative oplevelser. Her er det vigtigt at være opmærksom på, at der er flere forskellige politiindsatser på Vesterbro med forskellige tilgange. Disse bliver ofte blandet sammen af stofbrugerne. Salg af stoffer er stadig kriminelt i buffer-zonen, og der er civilbetjente, som arbejder på Vesterbro med henblik på at gribe ind over for stofhandel. Da mange stofbrugere også sælger stoffer i større eller mindre grad, kan de derfor også opleve, at de er i disse betjentes søgelys. For mange er det derfor en grundlæggende holdning, at politiet er noget, man bør undgå. Det ses f.eks. i dette citat af Theis. Da vi spørger ham, hvordan han generelt oplever politiet i området, svarer han:

De fleste er jo flinke og rare, altså. De er jo mennesker som os andre, altså. Jeg har det sådan, det er deres job at fange os, og det er vores job at slippe væk, og det ved de godt, de kender spillets regler, ligesom vi gør, altså. Det er derfor, jeg har det sådan, når de har taget fat i mig, jamen, så er den ikke længere.
[Theis]

I dette citat har Theis ikke en egentlig negativ holdning til politiet, men han beskriver dem som en modstander snarere end nogle der kan hjælpe ham. Det er vores indtryk, at mange stofbrugere har samme grundlæggende tilgang til politiet, at det er nogle, man helst skal undgå. Det er derfor en udfordring at bygge bro over denne grundlæggende mistro og danne positive relationer med dem.

Der er dog ikke alle stofbrugere der har denne holdning til politiet. Nogle af de stofbrugere, vi har talt med, giver klart udtryk for, at de sætter pris på politiets tilstedeværelse og mener, at de

skaber tryghed i miljøet. Det gælder fx for Erling, som var en af de mest positive. Han udtrykker sig sådan her:

Politiet er meget flinke. Meget. Altså de er meget rare at snakke med, du kan også snakke med dem, hvis du har en dårlig dag eller sådan noget. Eller... Lærer du dem at kende, så hilser de på dig, når du går på gaden. Altså så - selvfølgelig skal du behandle dem, ligesom du behandler andre, behandle dem ordenligt. Og så behandler de også dig som alle andre mennesker. Der er ikke nogle problemer overhovedet, altså. De er enormt rare, altså. Og de er gode at have i miljøet. For det holder en dæmper på mange ting, at de er her. Det kunne ikke leve uden dem, det kunne det altså ikke. Det ville være for - så ville det være det vilde vesten om igen, altså. Det - nej, det er rart, at politiet er her, det synes jeg. Det synes jeg helt sikkert. [Erling]

Ifølge denne udtalelse fra Erling er politiets tilstedeværelse en udelukkende positiv ting. Han har selv dannet gode relationer med dem, og deres tilstedeværelse sikrer en vis form for orden. Det står ikke klart, hvilke betjente det er, Erling taler om, men det er i hvert fald netop sådanne positive relationer, det er formålet for Din Betjent-ordningen at skabe. Erlings udtalelse er et tegn på, at han netop føler en retslig anerkendelse i sit møde med politiet. Politifolkene indgår i et positivt samspil med ham, og deres tilstedeværelse føles som en forøgelse af hans sikkerhed.

I den anden ende af spektret er der informanter, som beskriver møder med politiet som krænkende. Isam, der har en anden etnisk baggrund end dansk, mener fx, at politiet er overdrevent voldelige og racistiske over for ham:

De er meget voldelige over for os her, de er meget brutale over for os. Fordi at vi er misbrugere. Så de tager meget - de tager godt og grundigt fat, ikke. Også når de kan se - jeg har oplevet meget racisme i den her politikreds, fordi det er jo indvandrere, der går og sælger for det meste, og laver ballade. Så jeg har da fået tur og er blevet kastet op ad væggen og fået en sviner og sådan noget, for ingen grund. [Isam]

Charlie fortæller også, at politiets metoder til at visitere folk er dybt krænkende for stofbrugere:

Der er ikke noget mere nedværdigende end - hvis du kan forestille dig - nogle af de mennesker, du måske har mødt her i dag, der kan du jo godt se, der er altså nogle af dem, de er eddermamne usle. Altså langt nede i dybet, ikke. Og hvis sådan nogle, du ved, ikke også, skal op på en politistation, eller her på gaden, og stå og strippe her midt på gaden, det er ikke sjovt. Det er jo sådan noget med underbukser, der ikke er blevet skiftet i tre måneder og, du ved - ej, men altså, det er helt vildt. [Charlie]

Da vi spurgte Per om hans forhold til Politiet, bliver han grebet af vrede og frustrationer over deres konstante indgriben i miljøet:

De er nogle svin. Det mener jeg sgu. De er blevet det i hvert fald, (...) du kan ikke gå i fred herinde, mand, du bliver visiteret hele

tiden eller - (...) så kommer de med nogle smarte bemærkninger eller noget i den stil, specielt nede ved Mændenes Hjem, (...) du kan ikke være i fred. [Per]

De tre ovenstående citater vidner om at nogle stofbrugere bestemt ikke føler mødet med politiet som noget, der kan give dem retslig anerkendelse. Tværtimod fortæller de om politiet som nogle, der krænker dem i deres forsøg på at komme stofhandlen til livs.

Når man læser ovenstående citater om mødet med politiet, kan man let få det indtryk, at stofbrugerne er delte mht. oplevelse af politiet. I realiteten er det langt mere komplekst, og mange stofbrugeres oplevelser bærer præg af at være blandet af både positive og negative oplevelser. Isam, der i citatet oven for beskylder politiet for at være racistiske, anerkender fx alligevel, at der er brug for dem:

Men det er godt, de er der, jeg har en mor, du ved, der snart er i 50'erne, jeg har en moster, farmor, farfar, det ene og det andet, så det er godt, at politiet er der, ik. Det er jo ikke altid, at vi kan være - altså hvis min farmor ringer, og jeg er herinde, og jeg ikke har bil eller noget, og der sker sådan og sådan, så er det jo godt, at hun kan ringe til politiet, ikke. Så det er jo lige meget, hvordan du vender og drejer den - selvfølgelig, vi kan ikke lide dem, på grund af vores levestil, men det er jo godt, at de er der, for vores ældres skyld, ik'. [Isam]

Isam anerkender altså, at politiet har en tryghedsskabende funktion for samfundet som helhed på trods af deres antagonistiske møder på Vesterbro. Andre stofbrugere differentierer meget mellem gode og dårlige betjente, fx Patrick, som forklarer sin holdning til politiet således:

Jamen altså de fleste gange, så længe du ikke ter dig åndssvagt over for dem, så er de også stille og rolige, jo. De gør bare deres job. Sådan har jeg det med dem i hvert fald. Selvfølgelig er der nogle dumme svin imellem.

Interviewer: Men der er også de her lokalbetjente også, ikke? Oplever du dem anderledes?

Nej, der er sådan en ældre en, nu kan jeg ikke huske, hvad han hedder, der kommer op ved Hovedbanen nogle gange, han er sgu flink, han kommer og snakker, du ved, og han er også kommet herinde i mange år og kender - ja, os, os gamle herinde, ikke. [Patrick]

Patrick har altså et positivt forhold til nogle betjente og er sympatisk indstillet over for Din Betjent, men mener stadig, at nogle af politifolkene er nogle "dumme svin". Endelig skal det påpeges, at nogle af vores interviewpersoner kunne skifte mening til deres oplevelse af politiet i løbet af interviewet.

Som beskrevet i dette afsnit er der blandt stofbrugerne en mangfoldighed af oplevelser af politiet. Det kan være en vanskelig opgave at sikre retssikkerheden hos mennesker, der selv er involveret i kriminelle aktiviteter, og vores interviewpersoners blandede svar bærer præg af politiets dobbelte

rolle med dels at hjælpe dem, og dels at forfølge deres kriminelle aktiviteter. Mange ser dem blot som en uundgåelig tilstedeværelse i miljøet, som man prøver at undgå. Der er eksempler på, at stofbrugere beretter om positive relationer til politiet, som f.eks. Erling, der klart oplever retslig anerkendelse i sit møde med politiet. Der er dog også en del historier om, at mødet med politiet ofte er antagonistisk og krænkende. Oplevelsen af Politiet synes generelt at være præget af ambivalens

2.7 Oplevelse af stofindtagelsesrummene

I 2013 startede stofindtagelsesrummet Skyen, drevet af Mændenes Hjem, og i 2016 åbnede Københavns Kommune stofindtagelsesrummet H17 på Halmtorvet. Det er tydeligt fra vort feltarbejde og interviews med stofbrugere, at begge stofindtagelsesrum er lykkedes med at blive en integreret del af stofmiljøet på Vesterbro. Mange stofbrugere mener overordnet set, at det har været positivt for miljøet, at rummene er kommet til. En stofbruger beskriver det således:

Miljøet er anderledes i dag (...) der er lidt mere styr på det, der er ikke så meget knivstik, overfald - altså kriminaliteten er mindsket en del, (...) folk kokser ikke på gaderne, altså, det er blevet meget bedre efter, at H17 også er åbnet, helt sikkert. Og de har åbent hele natten derhenne på Skyen også, det har gjort en kæmpe forskel fra dengang, jeg var der. Altså dengang der - folk OD'ede udenfor, så nogle blev først fundet dagen efter, ik'. Så jo, det er meget bedre nu. Meget, meget bedre. [Isam]

Noget af det, der ofte bliver fremhævet som positivt, er, at personalet er sympatisk og har gode kompetencer. Det bliver udtrykt af denne interviewperson:

Men ellers så er det H17 eller Skyen, jeg snakker med sygeplejerskerne, hvis jeg har haft det stramt eller..., så jeg bruger dem, (...) jeg synes, folk skal bruge dem, altså det er virkelig vigtigt, fordi at jeg har fået gavn af det de gange, jeg har været træt og ville tage en OD, (...) altså, jeg synes virkelig, (...) at de har erfaring, og de ved, hvad de snakker om, så de skal bare bruges, altså. [Isam]

Hvad vores interviews også viser er, at mange foretrækker det ene rum frem for det andet. Nogle af dem, der foretrækker Skyen, beskriver, at de synes, der er en mere hyggelig og uformel stemning, og at det er nemmere at få en relation til personalet i Skyen. En stofbruger fortæller således om sin præference for Skyen:

Jeg synes, der er mere hyggeligt på Skyen. Det er lidt mere koldt det der [H17]. Ikke så personligt. (...) Jamen, det er meget stort, og man har ikke den samme kontakt med personalet, som man har oppe på Skyen. [Malene]

Omvendt er der også nogle, der foretrækker H17. For en af vores interviewpersoner handler det om den fysiske indretning, hvor rummene er mere adskilt fra hinanden på H17:

Alle folk er begyndt at holde sig til H17, det er meget bedre. For dem der ryger for sig selv, og dem der fixer er for sig selv. Derhenne [Skyen] (...) der er fixerummet, og så er der rygerummet, men så fra rygerummet kan du gå direkte ind i fixerummet uden personale, og så er det dér at balladen starter. Så derfor er H17 meget mere attraktivt. [Isam]

Det, at der er kommet to forskellige stofindtagelsesrum har ifølge nogle af stofbrugerne skabt mindre pres på Skyen, hvor der er blevet mere roligt, efter at H17 er åbnet.

Efter at H17 derovre det er åbnet, (...) der sker ikke så meget på Skyen mere. Der er ikke så mange folk, der er der mere. Der er aldrig fyldt op mere i hvert fald, som der var førhen. Førhen der var altid fyldt op, du skulle stå og vente et kvarter-tyve minutter, før at du kunne komme ind, men det skal du heldigvis ikke mere, nu når H17 er kommet. [Per]

Der er dog også stofbrugere, som ikke ønsker at bruge nogen af stofindtagelsesrummene. Det sker bl.a. med det argument, at man bliver udsat for nogle stressfaktorer inde i rummene, som kan ødelægge stofoplevelsen. For nogle handler undgåelsen af stofindtagelsesrummene om en frygt for at blive bestjålet eller udsat for vold. Det bliver beskrevet i følgende citat. På spørgsmålet om der er nogle steder i stofmiljøet, han ikke kommer, svarer en af vores interviewpersoner således:

Ja, H17 det ... Jeg kan ikke lide det derovre. Jeg bryder mig slet ikke om at være derovre. Altså når jeg er derovre, så går jeg konstant sådan her [kigger til siderne] og kigger omkring mig og "sker der et eller andet?" og ... jeg kan simpelthen ikke lide det sted. Også fordi, at der er ... det er jo ikke guds bedste børn, der er derovre, vel. Det er jo kun misbrugere, og folk der er ude på at rulle et nemt offer eller et eller andet, ikke. Jeg er sgu blevet rullet nogle gange herinde snart, fordi at man ikke lige er opmærksom. [Per]

For denne interviewperson er det altså de sikkerhedsmæssige bekymringer, der gør, at han holder sig fra at komme i H17. Den hyppigste årsag til at undgå at komme i stofindtagelsesrummene, som stofbrugerne nævner, handler dog, at man frygter at få sin oplevelse af rusen ødelagt. Mange søger efter fred og ro, når de skal tage stoffer, men har svært ved at finde roen i stofindtagelsesrummene, hvilket bl.a. skyldes, at man her er tæt på andre stofbrugere, som kan have en urolig adfærd. Som alternativ til stofindtagelsesrummene vælger nogle at tage stofferne i private boliger eller et ikke-befærdet offentligt sted, hvor der er mere ro. En stofbruger beskriver det således:

Jeg bruger dem sådan set ikke, efter at jeg har fået mit værelse. Fordi der er så meget larm og bøvl, så det ender som regel med, at man altid får ødelagt sit fix, altså. (...) Og så er det også, altså, halvdelen af dem der kommer ind, jamen - folk har ikke stoffer og går rundt og nasser og så videre, og det irriterer også én. Og hvis man er irriteret og så videre, så tager det altså noget af virkningen af stoffet, altså. [Theis]

En anden ældre stofbruger fortæller, at han sætter sig sammen med sin kone på et stille udendørs sted. Adspurgt om hvorfor de ikke bruger rummene, svarer han således:

Vi ved, at vi har det på samme måde, når vi tager stoffet, så vi har tryghed og har det godt sammen, når vi tager noget. Det er derfor - så gør vi det for os selv, ikke. Altså, for ellers - for nogle gange så kunne vi ligeså godt have smidt vores penge væk, hvis vi sidder inde i rummet. Så får vi ikke noget ud af det.
[Erling]

Der er altså nogle stofbrugere, der har et forbehold for at bruge rummene. Mange kommer der dog alligevel, og rummene er dermed lykkedes med at blive integrerede dele af miljøet. Hvor vigtige rummene er, kan mærkes på de dage, hvor et af rummene er lukket pga., at der har været uro. En af vores interviewpersoner beskrev en dag, hvor H17 var lukket således:

Du ved H17 derovre, det har været lukket i dag. (...) Så det har væltet med mennesker ovre ved Skyen og foran Mændenes Hjem. Ej, men det har været helt vildt, folk har været oppe og slås, mand, fordi at de ikke kunne komme foran den anden, og fordi at de ikke kunne komme først ind. Folk begyndte at stå og kaste flasker efter hinanden og sådan noget. Helt hjernedødt, mand. [Per]

Overordnet set må stofindtagelsesrummene siges at være en succes i forhold til stofbrugerne i og med, at mange bruger dem, og det har fået meget af stofindtagelsen væk fra gaden. De er blevet en fast del af miljøet, og når de er lukkede, kan de negative konsekvenser mærkes i hele stofmiljøet og lokalområdet.

2.8 Sammenfatning

I dette kapitel har vi søgt at give et indblik i stofbrugernes liv på Vesterbro set ud fra deres eget perspektiv. Som alle grupper er stofbrugerne meget forskellige fra hinanden mht. både ressourcer, holdninger, motiver og personlighed. Kapitlet har vist den kompleksitet, der karakteriserer stofmarkedet, og at det udgør en form for social infrastruktur, som man som stofbruger kan have brug for, for at få omsat forskellige former for kapital til stoffer. Vesterbro er et sted, hvor denne infrastruktur er stærk, og derfor et oplagt sted at tage hen, hvis man vil have fat i stoffer. Men stofferne er ikke det eneste, der trækker. Stofmiljøet er også et sted, hvor man kan møde ligesindede og blive anerkendt som den, man er. Derfor er stofmiljøet også et sted, der kan opfylde en række sociale behov for i hvert fald nogle stofbrugere. Men miljøet er også præget af snyd, svindel, overgreb og vold, og derfor har flere af de stofbrugere, vi har talt med, også et ambivalent forhold til stofmiljøet og Vesterbro.

Vores interviews viser, at stofindtagelsesrummene er blevet en integreret del af stofmiljøet. De fleste synes godt om stofindtagelsesrummene. Mange synes dog, at der er en stresset stemning derinde pga. de andre stofbrugere og efterspørger en mulighed for at tage stoffer i mere rolige omgivelser, og det er en af grundene til, at nogle ikke benytter stofindtagelsesrummene. Det er svært at bedømme ud fra vores interviews, om stofbrugerne oplever, at deres forhold til politiet er

blevet bedre, da mange stofbrugere ikke skelner mellem Din Betjent og andre politifolk. Mange beskriver dog, at de har et godt forhold til politiet, mens der stadig er en del, der har følt sig uretfærdigt behandlet. Interaktionen med de øvrige beboere på Vesterbro beskrives ofte som svær, akavet og ubehagelig for den ene eller begge parter.

3 Konklusion og sammenfatning

Såvel de kvantitative som de kvalitative data viser, at stofmiljøet er noget, som er en del af dagligdagen for mange af beboerne på Indre Vesterbro. I de to måneder forud for spørgeskemaundersøgelsen var det var omkring en tredjedel, der havde observeret stofindtagelse på gaden, omkring en femtedel, der havde fundet kanyler og omkring to femtedele, der havde observeret stofhandel en til flere gange om ugen. Vores data viser også, at der er stor forskel beboernes oplevelser afhængig af hvor de bor. Stofmiljøets geografi består af forskellige primære opholdssteder og færdselsruter, og de beboere, som bor tættest på disse opholdssteder og færdselsruter, oplever stofmiljøet mere intenst end beboere, som bor længere væk. Vores data viser endvidere, at etableringen af H17 har ændret stofmiljøets geografi, således at området omkring H17 er blevet et nyt opholdssted for stofbrugere og at der er opstået nye færdselsruter til og fra H17. Det har betydet, at nogle beboere er kommet tættere på stofmiljøet end de var tidligere. Dette svarer i øvrigt til erfaringerne med etableringen af Café Dugnad i den Brune Kødby i 2008, hvor man så, hvordan en stor del af stofmiljøet flyttede sig. Baseret på udsagn fra beboere i det kvalitative datamateriale, tegner det sig et billede af, at der er sket en formindskelse af stofindtagelsen i det offentlige rum på Indre Vesterbro som sådan siden etableringen af stofindtagelsesrummene. Det vil sige, at færre beboere bliver konfronteret med stofindtagelse og deraf følgende stofrelateret affald end tidligere. Men samtidig er der beboere, som på grund af placeringen af deres bolig ikke eller i mindre grad har oplevet denne forandring.

Stofindtagelsesrummene har haft succes med at flytte stofindtagelse fra gaden og ind i stofindtagelsesrummene. Fra 6.8.2013 til 1.6.2018 er der blevet foretaget 866.476 stofindtag i Skyen og fra 2.8.2016 til 24.5.2018 var der blevet foretaget 391.475 stofindtag i H17, altså i alt i 1.257.951 stofindtag.¹⁶ Det er ikke sikkert at alle disse stofindtag ville være blevet foretaget i det offentlige rum på Vesterbro, hvis stofindtagelsesrummene ikke havde været der, men selvom om en andel, måske ville være foregået et andet sted, så viser disse tal under alle omstændigheder, at stofindtagelsesrummene har lykkedes med at blive rammen for rigtig mange stofindtag, som ellers ville være blevet foretaget andre steder med forøget risiko for skader og overdosisdødsfald for stofbrugere og med større sandsynlighed for at genere andre udenfor stofmiljøet til følge. Imidlertid viser sammenligningen mellem Københavns Kommunes undersøgelse fra 2015 og Center for Rusmiddelforskningens undersøgelse fra 2017, at baseret på beboernes erfaringer, er der med hensyn til observeret stofindtagelse sket en stigning fra 2015 fra 31% som havde observeret det en eller flere gange om ugen til 38% i 2017. Med hensyn til fund af kanyler, var der ikke sket nogen ændring, men med hensyn til oplevelser af råb, larm og sammenstimlen af stofbrugere, var der sket en markant stigning fra 34% der havde oplevet det en eller flere gange om ugen i 2015 til 48% i 2017. Vi tolkende stigningen mht. observeret stofindtagelse og oplevelser med uro, larm og sammenstimlen af stofbrugere som udtryk for en forandring af stofmiljøets geografi som følge af

¹⁶ Tallene er oplyst fra hhv. Københavns Kommune og Mændenes Hjem.

etableringen af H17, hvilket har betydet af nye beboere er kommet i tættere kontakt med stofmiljøet.

Vi spurgte beboerne om deres oplevelse af tryghed og fandt, at sammenlignet med Københavns Kommunes tryghedsundersøgelse fra 2017, var der i vores undersøgelse en markant større andel utrygge. Således var det i kommunens tryghedsundersøgelse 4% der svarede, at de var utrygge, mens det i Center for Rusmiddelforskningens undersøgelse var 16%. Selvom undersøgelserne ikke er direkte sammenlignelige kan resultaterne godt pege i retning af, at der er større utryghed blandt beboerne på Indre Vesterbro end på Vesterbro som sådan. Vi har ikke lavet en kvantitativ måling af stofbrugernes tryghed, men baseret på det kvalitative materiale, er utrygheden blandt stofbrugere markant større end blandt beboerne. Et problem i forbindelse med tryghedsundersøgelser af den art, som både CRF og Københavns Kommune har foretaget er, at de kun fanger beboeres og ikke 'gadefolks' oplevelse af tryghed.¹⁷

I spørgeskemaundersøgelsen spurgte vi om beboernes holdninger til stofindtagelsesrummene og vi fandt en overvejende positiv holdning med omkring 60% som var positive over for stofindtagelsesrummene og omkring en tiendedel der var negative. Igen så vi dog at placeringen af respondenternes boliger spillede ind med færre positivt indstillede i de gader, som lå tættest på stofindtagelsesrummene. Billedet af en overvejende positiv indstilling til stofindtagelsesrummene viste sig også, når vi så på beboernes udtalelser om stofindtagelsesrummene i spørgeskemaet. Beliggenhed var et vigtigt argument både for og imod det ene, det andet eller begge stofindtagelsesrum, specielt afstanden til beboelse blev nævnt. Stofindtagelse og affald – stofrelateret og andet affald – blev også brugt som argumenter både for og imod stofindtagelsesrummene. Men ellers var det i høj grad med henvisning til et ønske om stofbrugernes sundhed, tryghed og værdighed at mange at beboerne udtrykte en positiv holdning til stofindtagelsesrummene. Imidlertid var der også mange, som var ambivalente i deres udsagn om stofindtagelsesrummene. På den ene side mente de, at stofbrugere skulle have tilbud om hjælp, på den anden side blev stofindtagelsesrummene også beskrevet som centrum for et miljø, som nogle beboere oplevede som generende og/eller utryghedsskabende. Denne ambivalens kom også til udtryk mere generelt hos mange beboere i forhold til stofmiljøet på Vesterbro. Imidlertid er det også vigtigt at pointere, at mange beboere gav udtryk for en uproblematisk sameksistens med stofmiljøet.

I vores undersøgelse har vi interviewet stofbrugere, opholdt os i stofmiljøet og observeret det sociale liv på gaderne på Indre Vesterbro. Det har givet os et vist, men slet ikke fyldestgørende indblik i stofmiljøet set fra stofbrugernes perspektiv. Der er behov for yderligere forskning for at opnå en mere fyldestgørende viden. Imidlertid har vores undersøgelser betydet, at vi kan give et lidt mere nuanceret billede af, hvorfor stofbrugere kommer på Vesterbro, og at det ikke kun er

¹⁷ I en kommende undersøgelse af stofmiljøer i København vil CRF undersøge oplevelsen af tryghed blandt stofbrugere.

stofferne eller stofindtagelsesrummene der trækker. Vesterbro er et sted, hvor det er let at få adgang til stoffer og det tiltrækker det selvfølgelig mange stofbrugere. Men samtidig udgør stofmiljøet på Vesterbro også en moralsk økonomi, hvis forskellige udvekslingsformer betyder at forskellige former for kapital (penge, varer, tjenesteydelser, social kapital) kan byttes til stoffer. Adgangen til denne økonomi er afgørende for, at mange stofbrugere kan opretholde deres forbrug af stoffer. Stofmiljøet på Vesterbro er samtidig et sted, hvor stofbrugerne bliver anerkendt som dem de er, *som stofbrugere*, og dermed et sted, hvor de kan undgå den stigmatisering de oplever andre steder i samfundet. Blandt andet af den grund er stofmiljøet også et sted, hvor stofbrugerne har sociale relationer og får opfyldt nogle sociale behov. Det er med andre ord ikke kun stofferne, som virker tiltrækkende på stofbrugerne. Men stofmiljøet involverer også en række negative aspekter for stofbrugerne specielt i form af hustleri og vold. Fordi det illegale stofmarked er uden retslig regulering, er det altid en fare for at blive snydt eller blive berøvet sine penge eller stoffer. Den moralske økonomi er en måde at forsøge at håndtere denne usikkerhed på, men hustleri fylder alligevel meget i hverdagen. Det samme gør vold. Vore interviews med stofbrugerne indeholdt mange fortællinger om vold, hvor de både havde være ofre og gerningsmænd. Der optræder forskellige former for vold i miljøet og den fylder meget i hverdagen for stofbrugerne. Derfor har mange af de stofbrugere vi har talt med også et ambivalent forhold til stofmiljøet, ganske som beboerne har det. Vi citerede Bourgois og Schonberg (2009) og betegnede den ambivalens, som stofbrugere gav udtryk for som en "linedans mellem forræderi og generøsitet". Det er ikke kun stofmiljøet, som en del stofbrugere har et ambivalent forhold til. Det samme gælder politiet. På baggrund er vores interviews, er det svært at afgøre om de stofbrugere vi har talt med kender til politiets særlige indsats på Vesterbro. Det ser ud til, at de har en oplevelse af, at der er forskel på de enkelte politifolk, og at det ofte er situationen, der bestemmer, hvordan man oplever at blive behandlet. I forhold til stofindtagelsesrummene udtrykte flertallet af de stofbrugere vi talte med, at de var positive i forhold til dem og der var også flere af dem, der benyttede dem. Imidlertid var der også nogle, som ikke benyttede stofindtagelsesrummene. Det begrundede de bl.a. med det miljø, som findes på tilbuddene, dels mht. hustleri og dels fordi den urolige stemning betød, at de fik ødelagt deres rus. Stofmiljøet på Vesterbro er karakteriseret ved, at det er befolket af mennesker, der lever liv, der er meget hårde og for mange præget af vold, utryghed og psykisk og social ustabilitet. De er en gruppe, der fortsat har brug for vores opmærksomhed og hjælp.

Hvad kan vi så sige om sameksistensen mellem stofmiljøet og det øvrigt lokalsamfundet? Der er i høj grad tale om to adskilte verdener og nogle af de undvigelsespraksisser, som både stofbrugere og beboere benytter sig af, medvirker til at producere og reproducere denne sociale og også delvist geografiske adskillelse. Beboerne fordi de ønsker at undgå bestemte steder og ignorerer stofbrugere på gaden, stofbrugere fordi de føler sig stigmatiserede og derfor også undgår kontakt.

Litteratur

- Black, D. (1983): Crime as Social Control. *American Sociological Review* 48 (1).
- Bourgois, P. (1998): The Moral Economies of Homeless Heroin Addicts: Confronting Ethnography, HIV Risk, and Everyday Violence in San Francisco Shooting Encampments. *Substance Use & Misuse* 33 (11).
- Bourgois, P. & J.Schonberg (2009): *Righteous Dopefiend*. Berkeley: University of California Press.
- Cresswell, T. (1996). *In Place/Out of Place : Geography, Ideology, and Transgression*. Minneapolis, , University of Minnesota Press.
- Dansk Sprognævn (2011): Hustle. *Nye Ord i Dansk fra 1955 til i dag* (onlineordbog). <https://dsn.dk/noid/?q=hustle>, hentet d. 4. april 2018.
- Dixon, J., et al. (2006). Locating impropriety: Street drinking, moral order, and the ideological dilemma of public space. *Political Psychology* 27(2): 187-206.
- Douglas, M. (2003). *Purity and danger: An analysis of concepts of pollution and taboo*, Routledge.
- Goldstein, P. J. (1985): The Drugs/Violence Nexus: A Tripartite Conceptual Framework. *Journal of Drug issues* 15 (4).
- Goffman, E. (1961). *Asylums*. Garden City. NY: Double Day Anchor Books.
- Goffman, E. (2009). *Relations in public*, Transaction Publishers.
- Honneth, A. (1995): *The Struggle for Recognition. The Moral Grammar of Social Conflicts*. Cambridge: Polity Press
- Houborg, E., V. Asmussen Frank & B. Bjerger (2014): From Zero Tolerance to Non-Enforcement: Creating a New Space for Drug Policing in Copenhagen, Denmark. *Contemporary Drug Problems* 41
- Karandinos, G., L. Kain Hart, F. Montero Castrillo & P. Bourgois (2014): The Moral Economy of Violence in the US Inner City. *Current Anthropology* 55 (1).
- Københavns Kommune (2015). Naboundersøgelse – Stofindtagelsesrum – Vesterbro. København, Københavns Kommune.
- Københavns Kommune (2017). Københavns Kommunes Tryghedsundersøgelse 2017. København, Københavns Kommune.
- Lofland, L. H. (1973). *A World of Strangers. Order and action in urban public space*. New York, Basic Books.

Mitchell, W.E. (1988): The Defeat of Hierarchy: Gambling as Exchange in a Sepik Society. *American Ethnologist* 15 (4).

Nørgaard, B. (2005): Axel Honneth og en teori om anerkendelse. *Tidsskrift for Socialpædagogik* 16.

Renn, H. & Lange, K-J. (1996): *Urban districts and drug scenes*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Sahlins, M. (2004) [1972]: On the Sociology of Primitive Exchange. I: M. Sahlins *Stone Age Economics*. London: Routledge.

Willig, R. & A. Petersen (2001): Interview med Axel Honneth. Om sociologiens rolle i anerkendelsesteorien. I: *Distinktion* 3.

Valverde, M. (2011). Seeing like a city: the dialectic of modern and premodern ways of seeing in urban governance. *Law & Society Review* 45(2): 277-312.

Bilag 1: Spørgeskema

Hvor længe har du boet på Vesterbro?

- (1) Under 1 år
- (2) 1-5 år
- (3) 5-10 år
- (4) Mere end 10 år

Hvordan bor du?

- (1) Alene
- (2) Med partner, uden børn
- (3) Med partner, med barn/børn
- (4) Med barn/børn
- (5) Med bofælle/bofæller
- (6) Andet

Hvor på Vesterbro bor du? (Vejnavn)

Hvor på Vesterbro bor du? (Opgangsnummer)

Vi vil nu bede dig svare på en række spørgsmål om din generelle oplevelse af tryghed i dit nabolag og din oplevelse af tilfredshed med at bo der.

Spørgsmålene stammer fra Københavns Kommunes tryghedsundersøgelse. Din besvarelse vil muliggøre en sammenligning af borgernes oplevelse af tilfredshed og tryghed på Indre Vesterbro med resultaterne fra resten af København.

Hvor tilfreds eller utilfreds er du med at bo i dit nabolag?

(Med nabolag menes, det område der umiddelbart omgiver din bopæl.)

Er du...?

- (1) Meget tilfreds
- (2) Lidt tilfreds
- (3) Hverken/eller
- (4) Lidt utilfreds
- (5) Meget utilfreds
- (6) Ved ikke/vil ikke svare

Hvor tryk eller utryk er du i dit nabolag?

Er du...?

- (1) Meget tryk
- (2) Lidt tryk
- (3) Hverken/eller
- (4) Lidt utryk
- (5) Meget utryk
- (6) Ved ikke/vil ikke svare

Når du færdes i udendørsarealerne i dit nabolag i dagtimerne, føler du dig så...?

Med dagtimer menes de lyse timer

- (1) Meget tryk
- (2) Lidt tryk
- (3) Hverken/eller
- (4) Lidt utryk
- (5) Meget utryk
- (6) Jeg færdes ikke i mit nabolag i dagtimerne
- (7) Ved ikke/vil ikke svare

Når du færdes i udendørsarealerne i dit nabolag i aften- og nattetimerne, føler du dig så...?

- (1) Meget tryg
- (2) Lidt tryg
- (3) Hverken/eller
- (4) Lidt utryg
- (5) Meget utryg
- (6) Jeg færdes ikke i mit nabolag i aften- og nattetimerne
- (7) Ved ikke/vil ikke svare

Hvor i dit nabolag føler du dig utryg? (sæt gerne flere krydser)

- (1) På gaden
- (2) På stier
- (3) På pladser og torve
- (4) I butikker
- (5) I opgange
- (6) I grønne områder, parker, legepladser
- (7) På stationer og ved stoppesteder
- (8) Andre steder

Vi vil nu gerne stille dig en række spørgsmål om dine oplevelser af stofmiljøet i på det Indre Vesterbro.

Hvor ofte har du inden for de sidste to måneder observeret stofindtag på gaden i dit nabolag?

- (1) Dagligt eller flere gange dagligt
- (2) Én eller flere gange om ugen
- (3) Et par gange om måneden
- (4) Én gang om måneden eller færre

(5) Aldrig

(6) Ved ikke

Hvornår har du observeret stofindtag på gaden

(1) Om morgenen (ca. kl 6-10)

(2) Om dagen (ca. kl. 10-18)

(3) Om aftenen (ca. kl. 18-22)

(4) Om Natten (ca. kl. 22-06)

(5) Har ikke observeret stofindtag på gaden

(6) Ved ikke

På en skala fra 1-4, hvor generet har du været af at observere stofindtag på gaden i dit nabolag inden for de sidste to måneder?

(1) 1. Slet ikke generet

(2) 2. Lidt generet

(3) 3. Generet

(4) 4. Meget generet

Hvor ofte har du indenfor de sidste to måneder fundet kanyler på gaden, i opgange, gårde osv. i dit nabolag?

(1) Flere gange dagligt

(2) Én eller flere gange om ugen

(3) Et par gange om måneden

(4) Én gang om måneden eller færre

(5) Aldrig

(6) Ved ikke

På en skala fra 1-4, hvor generet har du været af at finde kanyler på gaden, i opgange, gårde osv. i dit nabolag inden for de sidste to måneder?

- (1) 1. Slet ikke generet
- (2) 2. Lidt generet
- (3) 3. Generet
- (4) 4. Meget generet

Hvor ofte har du inden for de sidste to måneder set stofaffald (fx sølvpapir, vatrondeller) i det offentlige rum i dit nabolag?

- (1) Flere gange dagligt
- (2) Én eller flere gange om ugen
- (3) Et par gange om måneden
- (4) Én gang om måneden eller færre
- (5) Aldrig
- (6) Ved ikke

På en skala fra 1-4, hvor generet har du været af stofaffald (fx sølvpapir, vat) i det offentlige rum i dit nabolag inden for de sidste to måneder?

- (1) 1. Slet ikke generet
- (2) 2. Lidt generet
- (3) 3. Generet
- (4) 4. Meget generet

Hvor ofte har du indenfor de sidste to måneder overværet stofhandel på gaden i dit nabolag?

- (1) Flere gange dagligt
- (2) Én eller flere gange om ugen
- (3) Et par gange om måneden
- (4) Én gang om måneden eller færre
- (5) Aldrig
- (6) Ved ikke

På en skala fra 1-4, hvor generet har du været af at overvære stofhandel på gaden i dit nabolag inden for de sidste to måneder?

- (1) 1. Slet ikke generet
- (2) 2. Lidt generet
- (3) 3. Generet
- (4) 4. Meget generet

Hvor ofte har du indenfor de sidste to måneder bortvist stofbrugere fra trapper, opgange, porte eller lignende i dit nabolag?

- (1) Flere gange dagligt
- (2) Én eller flere gange om ugen
- (3) Et par gange om måneden
- (4) Én gang om måneden eller færre
- (5) Aldrig
- (6) Ved ikke

På en skala fra 1-4, hvor generet har du været af at måtte bortvise stofbrugere fra trapper, opgange, porte eller lignende i dit nabolag inden for de sidste to måneder?

- (1) 1. Slet ikke generet
- (2) 2. Lidt generet
- (3) 3. Generet
- (4) 4. Meget generet

Hvor ofte har du inden for de sidste to måneder oplevet larm, råb og sammenstimlen af stofbrugere i dit nabolag?

- (1) Flere gange dagligt
- (2) Én eller flere gange om ugen
- (3) Et par gange om måneden
- (4) Én gang om måneden eller færre
- (5) Aldrig
- (6) Ved ikke

Hvornår har du oplevet larm, råb og sammenstimlen af stofbrugere i dit nabolag?

- (1) Om morgenen (6-10)
- (2) Om dagen (10-18)
- (3) Om aftenen (18-22)
- (4) Om natten (22-06)
- (5) Har ikke oplevet råb, larm og sammenstimlen af stofbrugere i mit nabolag
- (6) Ved ikke

På en skala fra 1-4, hvor generet har du været af larm, råb og sammenstimlen af stofbrugere i dit nabolag inden for de sidste to måneder?

- (1) 1. Slet ikke generet
- (2) 2. Lidt generet
- (3) 3. Generet
- (4) 4. Meget generet

Hvor ofte er du inden for de sidste to måneder blevet tilbudt at købe stoffer på gaden i dit nabolag?

- (1) Flere gange dagligt
- (2) Én eller flere gange om ugen
- (3) Et par gange om måneden
- (4) Én gang om måneden eller færre
- (5) Aldrig
- (6) Ved ikke

På en skala fra 1-4, hvor generet har du været af at blive tilbudt at købe stoffer på gaden i dit nabolag inden for de sidste to måneder?

- (1) 1. Slet ikke generet
- (2) 2. Lidt generet
- (3) 3. Generet
- (4) 4. Meget generet

Hvor støder du oftest på stofbrugere i dit nabolag? (Sæt gerne flere krydser)

- (1) Ved Hovedbanegården
- (2) Ved Mændenes hjem
- (3) Ved Halmtorvet
- (4) Ved Maria Kirkeplads
- (5) Andet sted: _____

Hvornår støder du oftest på stofbrugere i dit nabolag? (Sæt gerne flere krydser)

- (1) Om morgenen (ca. kl. 6-10)
- (2) Om dagen (ca. kl. 10-18)
- (3) Om aftenen (ca. kl. 18-22)
- (4) Om natten (ca. kl. 22-06)

Hvor ofte taler du med stofbrugere i dit nabolag?

- (1) Hver dag eller næsten hver dag
- (2) 3-5 gange om ugen
- (3) 1-2 gange om ugen
- (4) Mindre end én gang om ugen
- (5) Sjældnere
- (6) Aldrig
- (7) Ved ikke

Hvordan er din generelle oplevelse af dine møder med stofbrugere i dit nabolag?

- (1) Meget positiv
- (2) Positiv

- (3) Hverken positiv eller negativ
- (4) Negativ
- (5) Meget negativ
- (6) Jeg har ikke oplevet nogen møder med stofbrugere

Hvordan er din indstilling til stofindtagelsesrummet Skyen på Istedgade?

- (1) Meget positiv
- (2) Positiv
- (3) Hverken positiv eller negativ
- (4) Negativ
- (5) Meget negativ
- (6) Ved ikke

Her kan du uddybe din indstilling til stofindtagelsesrummet i Skyen på Istedgade.

Hvordan er din indstilling til stofindtagelsesrummet H17 på Halmtorvet 17?

- (1) Meget positiv
- (2) Positiv

(3) Hverken positiv eller negativ

(4) Negativ

(5) Meget negativ

(6) Ved ikke

Her kan du uddybe din indstilling til stofindtagelsesrummet H17 på Halmtorvet 17

I de følgende tre spørgsmål beder vi dig om at notere, hvor du senest har set stofindtagelse, stofhandel og stofrelateret affald.

Før hvert spørgsmål viser vi dig et kort over det indre Vesterbro, som kan hjælpe dig med at bestemme, hvor du har gjort disse iagttagelser.

Vi beder dig notere hvilken gade, du gjorde din observation og om muligt ved hvilket opgangsnummer. Du har desuden mulighed for nærmere at beskrive stedet.

Observation af stofindtag i det offentlige rum

(1) Har ikke observeret stofaffald i det offentlige rum

Hvor har du seneste observeret stofindtag i det offentlige rum

- (1) Abel Cathrinesgade
- (2) Absalonsgade
- (3) Colbjørnsensgade
- (4) Eriksgade
- (5) Eskildsgade
- (6) Flæsketrovet
- (7) Gasværksvej
- (8) Halmtorvet
- (9) Helgolandsgade
- (10) Høkerboderne
- (11) Istedgade
- (12) Kvægtorvsgade
- (13) Kødboderne
- (14) Lille Istedgade
- (15) Reventlowsgade
- (16) Reverdilsgade
- (17) Skelbækgade
- (18) Slagteboderne
- (19) Slagtehusgade
- (20) Staldgade
- (21) Stampesgade
- (22) Tietgensgade
- (23) Vesterbrogade
- (24) Viktoriagade
- (26) Andet

Hvilket opgangsnummer

Kan du give en nærmere beskrivelse af stedet?

Observation af stofaffald i det offentlige rum

- (1) Har ikke observeret stofindtagelse i det offentlige rum

Hvor har du seneste observeret stofaffald i det offentlige rum

- (27) -
- (1) Abel Cathrinesgade
- (2) Absalonsgade
- (3) Colbjørnsensgade
- (4) Eriksgade
- (5) Eskildsgade
- (6) Flæsketrovet
- (7) Gasværksvej
- (8) Halmtorvet
- (9) Helgolandsgade
- (10) Høkerboderne
- (11) Istedgade
- (12) Kvægtorvsgade
- (13) Kødboderne
- (14) Lille Istedgade
- (15) Reventlowsgade
- (16) Reverdilsgade
- (17) Skelbækgade
- (18) Slagteboderne

- (19) Slagtehusgade
- (20) Staldgade
- (21) Stampesgade
- (22) Tietgensgade
- (23) Vesterbrogade
- (24) Viktoriagade
- (26) Andet

Hvilket opgangsnummer

Kan du give en nærmere beskrivelse af stedet?

Observation af stofsalg i det offentlige rum

- (1) Har ikke observeret stofsalg i det offentlige rum

Hvor har du seneste observeret stofsalg i det offentlige rum

- (1) Abel Cathrinesgade
- (2) Absalonsgade

- (3) Colbjørnsensgade
- (4) Eriksgade
- (5) Eskildsgade
- (6) Flæsketrovet
- (7) Gasværksvej
- (8) Halmtorvet
- (9) Helgolandsgade
- (10) Høkerboderne
- (11) Istedgade
- (12) Kvægtorvsgade
- (13) Kødboderne
- (14) Lille Istedgade
- (15) Reventlowsgade
- (16) Reverdilsgade
- (17) Skelbækgade
- (18) Slagteboderne
- (19) Slagtehusgade
- (20) Staldgade
- (21) Stampesgade
- (22) Tietgensgade
- (23) Vesterbrogade
- (24) Viktoriagade
- (26) Andet

Hvilket opgangsnummer

Kan du give en nærmere beskrivelse af stedet?

Har du yderligere erfaringer, oplevelser eller holdninger med hensyn til stofmiljøet på det Indre Vesterbro, kan du skrive dem her.

Hvor gammel er du?

Hvad er dit køn?

- (1) Mand
- (2) Kvinde
- (3) Andet

Hvad er din senest afsluttede uddannelse?

- (1) Grundskole
- (2) Gymnasial uddannelse
- (3) Erhvervsuddannelse

- (4) Kort videregående uddannelse
- (5) Mellemlang videregående uddannelse
- (6) Lang videregående uddannelse
- (7) Anden
- (8) Ved ikke

Hvad er din nuværende hovedbeskæftigelse?

- (1) Lønmodtager
- (2) Selvstændig erhvervsdrivende
- (3) Medarbejdende ægtefælle
- (4) Værnepligtig
- (5) Arbejdsløs
- (6) Hjemmearbejdende uden erhvervsarbejde
- (7) Pensionist (pga. alder)
- (8) Førtidspensionist
- (9) Efterløns- eller fleksydelsesmodtager
- (10) Langtidssyg
- (11) Skoleelev, studerende, kursist
- (12) Ude af erhverv i øvrigt

Hvis du vil deltage i uddybende interview, kan du notere telefonnummer og/eller emailadressen her.

Tak fordi du ville deltage i undersøgelsen.

Bilag 2: Besvarelser

Abel Cathrinesgade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
-----+-----			

Nej	166	79.81	79.81
Ja	42	20.19	100.00

Total	208	100.00	
-------	-----	--------	--

Absalonsgade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	333	80.63	80.63
Ja	80	19.37	100.00

Total	413	100.00	
-------	-----	--------	--

Colbjørnsensgade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	90	78.26	78.26
Ja	25	21.74	100.00

Total	115	100.00	
-------	-----	--------	--

Eriksgade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	103	81.75	81.75
Ja	23	18.25	100.00

Total	126	100.00	
-------	-----	--------	--

Eskildsgade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	222	80.43	80.43
Ja	54	19.57	100.00

Total	276	100.00	
-------	-----	--------	--

Gasværkvej

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	254	78.88	78.88
Ja	68	21.12	100.00

Total	322	100.00	
-------	-----	--------	--

Halmtorvet

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	238	80.68	80.68
Ja	57	19.32	100.00

Total	295	100.00	
-------	-----	--------	--

Helgolandsgade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	76	81.72	81.72
Ja	17	18.28	100.00

Total	93	100.00	
-------	----	--------	--

Istedgade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	180	78.95	78.95
Ja	48	21.05	100.00

Total	228	100.00	
-------	-----	--------	--

Lille Istedgade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	30	71.43	71.43
Ja	12	28.57	100.00

Total	42	100.00	
-------	----	--------	--

Reventlowsgade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	106	79.10	79.10
Ja	28	20.90	100.00

Total	134	100.00	
-------	-----	--------	--

Reverdilsgade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	53	77.94	77.94
Ja	15	22.06	100.00

Total	68	100.00	
-------	----	--------	--

Skelbækgade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	71	79.78	79.78
Ja	18	20.22	100.00

Total	89	100.00	
-------	----	--------	--

Stampesgade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	39	73.58	73.58
Ja	14	26.42	100.00

Total	53	100.00	
-------	----	--------	--

Tietgensgade

besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	34	73.91	73.91
Ja	12	26.09	100.00

Total	46	100.00	
-------	----	--------	--

Vesterbrogade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	98	79.67	79.67
Ja	25	20.33	100.00

Total	123	100.00	
-------	-----	--------	--

Viktorigade

Besvaret	Freq.	Percent	Cum.
----------	-------	---------	------

Nej	190	79.83	79.83
Ja	48	20.17	100.00

Total	238	100.00	
-------	-----	--------	--